

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

THE ROLES OF BUDDHIST MONKS DEVELOP THE QUALITY OF LIFE OF
THE ELDERLY AT AMPHOE CHOK CHAI NAKHON
RATCHASIMA PROVINCE

พระศุภชัย ปญญาวชิโร (เปลื้องกระโทก)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

พระศุภชัย ปญญาวิชโร (เปลื้องกระโทก)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Roles of Buddhist Monks Develop Quality of life of the
Elderly at Amphoe chok chai Nakhon
Ratchasima Provice

Phra Supachai Panyawachiro (Plueangkratkok)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระสุธีวีร์บัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ)

กรรมการ

(รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระศุภชัย ปญฺญาวชิโร)

- ชื่อสารนิพนธ์** : บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ผู้วิจัย** : พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร (เปลื้องกระโทก)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์**
- : พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ. ดร., ป.ธ. ๙., พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 - : ผศ. ดร.ประเสริฐ ธิลาว, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ),
พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
- วันสำเร็จการศึกษา** :

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา (๒) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ และ (๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและ บทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓๙๘ คน และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผลการวิจัยพบว่า

๑) บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมดทุกด้าน ด้านคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ สูงสุดรองลงมา คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗ และคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๑

๒) ผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และ การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นต่อ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วน ระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๓) บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ผู้สูงอายุควรมีการควบคุมอาหาร เน้นการออกกำลังกาย การเดิน การวิ่งเพื่อสุขภาพ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาสูบ เหล้า บุหรี่ กาแฟ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง น้ำอัดลม พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างศูนย์กำลังใจ ในการดูแล ผู้สูงอายุ ควรมีสถานที่สร้างศูนย์สมุนไพรรักษาผู้สูงอายุ หรือมีข้อมูลในการทำสมุนไพรรักษาสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ พระสงฆ์ควรเข้าไปมีบทบาทในเรื่องของการปฏิบัติธรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่ดี ไม่เสียขวัญ กำลังใจ ในขณะที่ทำใจไม่ได้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างความสามัคคี การให้อภัยกัน การวางตัวเป็นกลาง เมื่อมีปัญหาในชุมชนให้ข้อคิด ข้อสติเตือนใจให้กับผู้สูงอายุ ๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม การเข้าสังคมในชุมชน การปรึกษาหารือกันในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการสร้าง ความขัดแย้งทำให้เกิดการโกรธกัน และ ๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญาผู้สูงอายุควรมหาเวลาว่างอ่านหนังสือเป็นประจำ หรือให้ลูกให้หลานอ่านให้ฟัง เพื่อความอบอุ่นในครอบครัว มีสติไตร่ตรองพิจารณาสาเหตุต่างๆ ให้ถ่องแท้แน่นอนก่อน ก่อนที่ใช้อารมณ์หรือการใช้กำลังในการทำร้ายร่างกายของผู้อื่น

- Research Paper Title** : The roles of buddhist monks develop the quality of life of the elderly at amphoe chok chai nakhon ratchasima province
- Researcher** : Phra Supachai Panyawachiro (Plueangkratkok)
- Degree** : Master of Arts (Buddhist Management)
- Research Paper Supervisory Committee**
- : Phra Udomsittinayok, Asst. Prof. Dr., Pali IX., B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)
 - : Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao, B.A. Political Science (Public Ad.), M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)
- Date of Graduation** : Click or tap to enter a date.

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the Buddhist monks' roles in the elderly quality of life development at Chok Chai District, Nakornrajasima Province, 2. To study people's opinions on the Buddhist monks' roles, classified by gender, age, educational level, the length of residency, enough incomes and elderly care takers and 3. To study the problems obstacles and the Buddhist monks' roles of Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data from 398 samples who were the people 18 years and older living at Chok Chai District, Nakornrajasima Province. The qualitative research collected data from document and key informants by in-depth-interviewing.

Findings were as follows:

1. The Buddhist monks' roles in the elderly quality of life development at Chok Chai District, Nakornrajasima Province, by overall, was at high level with the mean value at 3.77. All aspects were also at high levels. The aspect of quality of life and spirit was at 3.92, the highest in the ranks. Secondly the social relationship was at

3.84, intellectual development as at 3.81, emotional development was at 3.77 and physical health aspect was at 3.51, respectively

2. The results of people's opinions comparison on the Buddhist monks' roles in the elderly quality of life development at Chok Chai District, Nakornrajasima Province, classified by personal factors were that people with different gender, age, the length of residency, sufficient incomes and elderly care takers did not have different opinions on the Buddhist monks' roles in the elderly quality of life development at Chok Chai District, Nakornrajasima Province, rejecting the set hypothesis. People with different educational levels had different opinions on the Buddhist monks' roles in the elderly quality of life development at Chok Chai District, Nakornrajasima Province at the statistically significant level at 0.05, accepting the set hypothesis.

3. The Buddhist monks' roles in the elderly quality of life development at Chok Chai District, Nakornrajasima Province: 1) the quality of life, the physical health; the elderly should control food, should exercise by walking, jogging for health, avoid ruins, alcohol, cigarette, coffee, tonic drinks, carbonated soft drinks. Buddhist monks should have roles in morale center construction. There should be herbal garden or data on herbal medicine for the elderly cares. 2) quality of life, mental health; Buddhist monks should have roles in leading elderly to practice meditation to boost up the morale, not to lose morale in any circumstances, 3) the quality of life, emotional development; Buddhist monks should have roles in reconciliation, forgiveness and neutrality creation, mindfulness reminding when problems arise in the communities. 4) the quality of life, social relationship; elderly should create dialogues, ideas exchange for community development rather than conflict and anger, 5) quality of life, intellectual development; elderly should read book regularly or let children read for them for family warmth, use mindfulness to think the things over and over before judgment, before using emotions to

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์อันประกอบด้วย พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอเจริญพรขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมมางกูร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช ชูจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง วรรณทอง, อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล, อาจารย์ ดร.กาญจนา ดำจตุ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามพร้อมคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอบพระคุณและเจริญพรขอบคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะปรับปรุง เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอเจริญพรขอบคุณ นายบัลลังก์ ไหวทย์ศิริ นายอำเภอโศกชัย ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอเจริญพรขอบคุณพี่น้องชาวอำเภอโศกชัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามทุกท่าน

สุดท้ายนี้ คุณค่าคุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากสารนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ และขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๑๑ ทุกรูป ที่เป็นกำลังใจ และแนะนำสิ่งที่ดี ๆ ในการเรียนทุกท่าน

พระศุภชัย ปญญาวิโร (เปลื้องกระโทก)

มีนาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวพระสงฆ์กับผู้สูงอายุ	๑๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	๑๘
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๒๘
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๙
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๔๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๕
๓.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๔๕
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๘
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๐
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๑
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๒
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๒
๔.๒ ระดับความคิดเห็นของบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๕๖
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๖๒
๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๗๘
๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๘๓
๔.๖ องค์กรความรู้	๘๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๙๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๓
๕.๒ อภิปรายผล	๙๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๒
บรรณานุกรม	๑๐๕
ภาคผนวก	๑๑๓
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๔
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๑๒๕
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)	๑๓๑
ภาคผนวก ง ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha coefficient)	๑๓๖
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๓๙
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์การวิจัย	๑๔๒
ภาคผนวก ช ภาพการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์	๑๕๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	๔๗
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๓
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม	๕๖
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	๕๗
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	๕๘
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	๕๙
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	๖๐
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	๖๑
๔.๘	การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน บทบาทของพระสงฆ์ที่มี ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนก ตามเพศ	๖๒
๔.๙	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนก ตามอายุ	๖๔
๔.๑๐	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนก ตามระดับการศึกษา	๖๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	๖๖
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสุขภาพกาย	๖๗
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนา ทางอารมณ์	๖๘
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านคุณภาพชีวิตด้าน พัฒนาทางด้านสติปัญญา	๗๐
๔.๑๕	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนก ตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน)	๗๑
๔.๑๖	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนก ตามมีรายได้	๗๔
๔.๑๗	การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของ พระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ	๗๕
๔.๑๘	สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุจำแนกตาม ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) ระดับการศึกษา ๔) ระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ ๕) มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และ ๖) การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ	๗๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๙	ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้าน สุขภาพกาย	๗๘
๔.๒๐	ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้าน จิตใจ	๗๙
๔.๒๑	ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิต ด้านพัฒนาทางอารมณ์	๘๐
๔.๒๒	ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้าน สัมพันธภาพทางสังคม	๘๑
๔.๒๓	ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิต ด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	๘๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดการวิจัย	๔๔
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๘๙
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย	๙๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗. หมายถึง ทีฆนิกาย สीलขนธวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สीलขนธวคค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคลวิสาสินี สीलขนธวคคอฎฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.อฎฐก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคตตรนิกาย อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติอันเป็น ประโยชน์แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักพุทธธรรม ในการดำเนิน ชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและมีการพัฒนาต่อตนเอง และผู้อื่นใน สังคมให้ เป็นไปเพื่อคุณประโยชน์ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม ๔ ประการ ๑. ศรัทธาสัมปทา ความถึงพร้อม ด้วยความศรัทธา ๒. จาคะสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยเสียสละ ๓. ศีลสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศีล ๔. ปัญญาสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความรู้ความฉลาด นี่คือหลักธรรมที่นำมาสั่งสอนสังคมเพื่อมีความ เจริญในสังคม^๑ พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และสอนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตาม ให้ผู้คนตั้งอยู่ในความ เจริญ และดีงาม พระสงฆ์มี ๒ ประเภท คือ พระอริยสงฆ์ พระสงฆ์ ที่ได้บรรลุคุณวิเศษในระดับต่าง ๆ ที่เรียกว่า พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ส่วนสมมติสงฆ์ พระสงฆ์ผู้ ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยแต่ยังไม่ถึงขั้นบรรลุคุณวิเศษ ในระดับต่าง ๆ ซึ่งเมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไป แล้วก็ได้แก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรในสังคมปัจจุบัน พระสงฆ์ เกิดมีขึ้นเพราะพระพุทธรัตนะ พระธรรม รัตนะอุบัติขึ้นเป็นความอุบัติขึ้นครบองค์พระรัตนตรัย หลังจากมีพระสงฆ์ เกิดขึ้นในโลกแล้ว พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงวางแบบแผนวางเป้าหมาย กำหนดบทบาทให้ภิกษุทั้งหลายได้ทำหน้าที่ ทั้งที่เป็น ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์แก่ผู้อื่นพระสงฆ์จึงมีบทบาทการพัฒนาสังคมตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน^๒

การพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบัน โดยปฏิบัติหน้าที่ตามพุทธบัญญัติ และจิตสำนึกที่ได้รับการอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔ จากฆราวาส ดังนั้น บทบาทพระสงฆ์จึงมิได้จำกัด อยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอน ศาสนธรรม และการ ปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านวัตถุและการแก้ปัญหาชีวิตอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ปัจจุบัน พระสงฆ์เพิ่มภาระ หน้าที่เพิ่มอีก คือ ๑. ด้านพัฒนาศีลธรรม คือ การอบรม สั่งสอนประชาชน ให้เป็นคนดีมีศีลธรรมให้พอใจ ในการทำบุญสร้างกุศล และรู้จักปฏิบัติธรรม เพื่อความพ้นทุกข์ ซึ่งถือ

^๑ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๔/๑๒.

^๒ พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญโญ), การคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธี-สหายพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕-๓๖.

ว่าเป็นงานหลักที่สำคัญ ของพระสงฆ์ และจำเป็นต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง ๒. ด้านพัฒนา การศึกษาและคุณภาพ ชีวิต พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติ ดีประพฤติชอบ พระสงฆ์จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทำให้มี ความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถ นำหลักธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนิน ชีวิตให้ ประสบความสุขความเจริญและเลือกประกอบ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ๓. ด้าน สังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ เช่น การแสดงพระธรรม เทศนาให้ประชาชนทั่วไปได้ เรียนรู้และเข้าใจ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต และไม่เดือดร้อนใจ มากนัก เมื่อเผชิญกับอุปสรรคของ ชีวิต นอกจากนี้ พระสงฆ์อาจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิต โดยใช้พุทธธรรมเป็นแนวทาง ในบาง กรณีบทบาท การสงเคราะห์ประชาชนทางด้านวัตถุด้วย ได้แก่ การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างถิ่น และผู้มาปฏิบัติธรรมรักษาศีลในวัด และการให้ ประชาชนที่ยากจนได้เช่าที่ดินของวัดในราคาถูก เพื่อ ปลูกสร้างบ้านพักอาศัย เป็นต้น ๔. ด้านการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มีฐานะ เป็นผู้นำชุมชน ได้ให้วัด เป็นศูนย์กลางบริการสังคม เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม^๓

วัยผู้สูงอายุหรือวัยชราเป็นระยะสุดท้ายของชีวิตความชราของบุคคลไม่ได้หมายความว่า เป็นโรคหรือความเจ็บป่วยแต่หมายถึงพัฒนาการของชีวิตซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปสู่ความ เสื่อมของร่างกายและจิตใจวัยนี้เป็นการยากที่จะกำหนดลงไปว่าเริ่มเมื่ออายุเท่าใดและจะจบลงเมื่อ อายุเท่าไรโดยทั่วไปแล้วถือว่าเริ่มต้นตั้งแต่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปสภาพความเสื่อมของคนเรานั้นจะเร็วหรือ ช้าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการเช่นกรรมพันธุ์ อาหาร อาชีพ สภาพความเป็นอยู่ ดินฟ้าอากาศ ถิ่นที่ อยู่อาศัย โรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนจิตใจและอารมณ์ร่วมด้วยทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในผู้สูงอายุ โดยจะพบว่าโครงสร้างของร่างกายจะค่อยๆร่วงโรยเซลล์ต่าง ๆ เริ่มหย่อนสมรรถภาพเนื่องจากใช้งาน มานานการเปลี่ยนแปลงหรือการปรับตัวในวัยนี้จะแสดงออกในด้านความล่าช้าในกิจกรรมทุกด้านของ ชีวิตเช่นความคิดอ่านความจำการรับรู้ทางประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวสมรรถภาพในการทำงาน ของร่างกายในด้านความต้านทานต่อความเจ็บป่วยก็ลดลงด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ผู้สูงอายุ จะต้องเผชิญคือมีโอกาสเกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่ายเช่นโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคติดเชื้อ และ โรคที่เกิดจากอุบัติเหตุ เป็นต้น^๔ การแสดงอาการทางอารมณ์ของผู้สูงอายุนั้น เกิดขึ้นจากการถูกทอดทิ้ง และการถูกตัดออกจากสังคม เช่น การออกจากงาน การออกจากความรับผิดชอบในหน้าที่เดิมที่เคย ปฏิบัติ การขาดการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน หรือจากการเจ็บป่วย ทำให้ผู้สูงอายุมีอาการไม่คงที่

^๓ พระมหาโยธิน โยธโก, “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ”, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๒๗-๒๘.

^๔ กณิกนันต์ หยกสกุล, “การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพ”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

มีความเปล่าเปลี่ยว จิตใจไม่มั่นคง เมื่อมีสิ่งใดมากระทบกระเทือนใจเพียงเล็กน้อยก็จะโมโห หงุดหงิด โกรธง่าย หรือน้อยใจ บางรายมีอาการซึมเศร้า หรือมีปฏิกิริยาต่อต้าน เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ที่เป็นไปในทางเสื่อมสมรรถภาพ ตามอายุที่เพิ่มขึ้น ทางด้านร่างกาย จะเห็นว่าการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายลดลง ทางด้านจิตใจพบว่าสภาพจิตใจมีการเปลี่ยนแปลง โดยจะหงุดหงิดง่าย และมีความวิตกกังวลสูง การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัว การเกษียณอายุราชการ การเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพสมรส เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพ เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย และเมื่อเจ็บป่วยมักมีอาการรุนแรง และต้องใช้เวลาในการรักษาและฟื้นฟูสภาพ ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้น

พระสงฆ์เขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจึงบทธาบทที่จะทำให้มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชนได้อย่างสงบสุข มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน ให้ความสามัคคีร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประชาชนสามารถนำหลักธรรมคำสอน ความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต การคบคนดี เป็นมิตร ตลอดจนกระทั่งทำตนเป็นคนดีเพื่อเป็นมิตรแก่คนอื่น และมีความสมชีวิตาความเป็นอยู่ เหมาะสม ก็จะสามารถนำพาชุมชนและสังคมไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี^๕ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมได้มีการขยายตัวมากขึ้น บทบาทของ พระสงฆ์ในด้านการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง จากที่ พระสงฆ์จะเป็นผู้นำในด้านการให้ความรู้ การปฏิบัติเป็นผู้ระดมทุนทรัพย์ที่ใช้ในกิจการต่าง ๆ เพื่อการส่งเสริมพัฒนาโดยตรงจากประชาชน เปลี่ยนเป็นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางราชการและทางเอกชนเข้าร่วมดำเนินการด้วย เช่น โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชน ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ต่างเข้ามามีส่วนร่วม ในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ว่าพระสงฆ์ในปัจจุบันในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มีบทบาทส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอย่างไร ทั้งนี้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางของพระสงฆ์ให้เกิดคุณภาพในการส่งเสริมผู้สูงอายุทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น มีประโยชน์มากขึ้นต่อไป

^๕ อ.อ.อ. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๒.

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำแนกตาม ตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยศึกษาตามกรอบแนวความคิดของ World Health Organization. (2010)^๖ ประกอบด้วย ๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ ๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และ ๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

^๖ World Health Organization. Home-based long-term care-in report of a WHO study group: Home-based long-term. (Geneva: World Health Organization, 2010).

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๒.๑ **ตัวแปรต้น (Independent Variables)** ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๑.๔.๒.๒ **ตัวแปรตาม (Dependent Variables)** คือ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ ๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

๑.๔.๓ **ขอบเขตด้านประชากร** ในการทำวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป^๗ ที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๗๘, ๙๘๐ คน

๑.๔.๔ **ขอบเขตด้านสถานที่** คือ เขตการปกครองอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๕ **ขอบเขตด้านระยะเวลา** ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ รวมเป็นระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ประชาชนที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ ต่างกันจะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๖ ประชาชนที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

^๗ ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.amphoe.com/menu.php?am=221&pv=20&mid=1> [๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ โดยนับอายุเป็นปีเต็ม และอาศัยอยู่ในพื้นที่ เขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๑๐ ตำบล อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คือ ๑)ตำบลกระโทก ๒) ตำบลพลับพลา ๓) ตำบลท่าอ่าง ๔) ตำบลทุ่งอรุณ ๕) ตำบลท่าลาดขาว ๖) ตำบลท่าจะหลุง ๗) ตำบลท่าเยี่ยม ๘) ตำบลโชคชัย ๙) ตำบลละลมใหม่พัฒนา และ๑๐) ตำบลด่านเกวียน

๑.๖.๒ การส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนผู้สูงอายุในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ให้ดีขึ้น เช่น ส่งเสริมการลงทุน ส่งเสริมการศึกษา

๑.๖.๓ พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๖.๔ คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับ การใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่ ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้รับ

๑.๖.๕ คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย หมายถึง ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ บริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นการการพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สมส่วน และไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

๑.๖.๖ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ หมายถึง ผู้สูงอายุมีการรับรู้ความรู้สึกทางบวกต่อบุคคลอื่น การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจ การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ และการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ

๑.๖.๗ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ หมายถึง การสร้างเสริมสุขภาพจิตใจที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ โดยการพัฒนาทางด้านจิตใจด้วยการให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมสังฆนาการ การฝึกสมาธิ การผ่อนคลายด้วยการฟังเพลง การพักผ่อน การท่องเที่ยว เป็นต้น

๑.๖.๘ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม หมายถึง การสร้างการยอมรับ และยกย่องจากสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคม หรือหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม

๑.๖.๙ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา หมายถึง การเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง ได้แก่ การอ่านหนังสือ การเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาข้อมูลสารสนเทศจากสื่อต่าง ๆ การสังเกต และติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การพัฒนาตนเอง ต้องมีความพร้อมสำหรับการศึกษาเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง แล้วจะทำให้บุคคลนั้นสามารถใช้ชีวิตร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบผลบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอไชยชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

๑.๗.๒ ได้ทราบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

๑.๗.๓ ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และบทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอไชยชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๔ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยไปใช้ในพื้นที่อำเภออื่น ๆ จังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอไชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์กับผู้สูงอายุ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ
 - ๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
 - ๒.๕.๓ งานวิจัยต่างประเทศ
- ๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

๒.๑.๑ แนวคิดกับบทบาท

๒.๑.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทเป็นเสมือนเครื่องมือในการประสานมนุษย์ให้รวมตัวกันในสังคม มีการสร้างกฎเกณฑ์ที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจ มีการปรับทัศนคติ รวมถึงพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ช่วยลดช่องว่างระหว่างสังคมเข้าด้วยกัน^๑ เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^๒

^๑ อมรรัตน์ เรื่องสกุลพัฒนา, หลัการสารสนเทศ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เรื่องแสงการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐.

^๒ ปราชญา กล้าผจญ, การบริหารทรัพยากรมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: ก. พล, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

เมื่อบุคคลเกิดมาในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมขนาดเล็ก เช่น ครอบครัว ขนาดกลางเช่น ชุมชน สถานศึกษา สถานที่ทำงาน หรือสถานประกอบการ หรือสังคมขนาดใหญ่ เช่น ประเทศและโลก ต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่ต้องทำ เช่นในระดับครอบครัวก็ต้องเป็นลูกที่ดีของพ่อ-แม่เป็นน้อง เป็นพี่ที่ดีหรือเป็น พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ดีตามสถานภาพและบทบาทหน้าที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^๓

นักวิชาการ ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ ๓ ประการ^๔ คือ

๑. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้ คำนี้ถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการบ่งชี้หน้าที่อันควรกระทำ

๒. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดกระทำเมื่อดำรงตำแหน่ง นั้น ๆ

๓. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นอกจากนี้ หากวิเคราะห์ถึง ความหมายและลักษณะของบทบาท บทบาทอาจจำแนก ตามที่มา ซึ่งสามารถแบ่งได้ ๕ ลักษณะ ประกอบด้วย

๑. บทบาทตามที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์การกำหนดไว้ว่าเป็น รูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์การนั้น

๒. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้อง คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

๓. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบ ของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่ง คิดและเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่สังคมกำหนด ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกจะ ผสมผสานระหว่างความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความต้องการของตน ร่วมกับ ความรับผิดชอบต่อที่กำหนดให้ปฏิบัติจริงในตำแหน่ง

บทบาท หมายถึงการแสดงออกหรือการทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่น ของสังคม มุ่งหวังให้เขาทำภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทาง สังคมของ บุคคลนั้นเป็นมูลฐาน

^๓ จอมพงศ์ มงคลวนิช, การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘๓.

^๔ พคิน แต่งจวง, บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมพัลลภฯ, ๒๕๕๔), หน้า ๖๓.

๒.๑.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย

พระสงฆ์ในสังคมไทยมีฐานะและความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากประชาชน มีระเบียบวินัยสำหรับการเป็นอยู่ และได้รับการยกย่องจากประชาชนให้อยู่ในฐานะที่เคารพและสักการะ จึงทำให้พระสงฆ์จำนวนมากได้ทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสังคมได้ เช่น การอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่ประชาชน แต่โดยทั่วไปแล้วบทบาทของพระสงฆ์ในการดูแลสังคมโดยภาพรวมแล้วมีอยู่บทบาทใหญ่ ๆ คือ^๕

๑. บทบาทตามอุดมคติ เนื่องจากวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตมามีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิด จนตาย จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนมีความผูกพันเหมือนกับญาติสนิท ที่ต้องให้ความเคารพนับถือเชื่อฟัง ดังที่วิจิตร เกิดวิสิษฐ์ ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ว่าพระสงฆ์มีหน้าที่สอนธรรมะ การสอนธรรมะต้องมีความรู้ และธรรมะนั้นเป็นความรู้เกี่ยวกับ ความดี ผู้สอนต้องปฏิบัติดี คนเรียนถึงจะมั่นใจในสิ่งที่ตนเรียน พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สั่งสอนให้ได้ ผลต้องปฏิบัติตามที่สอน และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าจึงมีลักษณะดังนี้

(๑) ปฏิบัติดี คือ เป็นผู้สำรวมกาย วาจา ใจ ตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยและหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าบัญญัติ ทำให้เป็นผู้มีกิริยาวาจางดงาม สงบ ผ่องใส สุขุมเยือกเย็น

(๒) ปฏิบัติตรง คือ ปฏิบัติตรงตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า พิจารณาธรรมทั้งหลายด้วยเหตุและผล ปราศจากอคติ ๔ คือ ความลำเอียงเพราะรัก ความหลง ความโกรธ ความกลัว ปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ปฏิบัติให้ผิดหรือเสี่ยงจากพระธรรมวินัยด้วยกิเลสตัณหา

(๓) ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรม คือ ปฏิบัติเพื่อรู้แจ้ง เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ ปฏิบัติศีลสมาธิ ปัญญาด้วยความเพียร ด้วยขันติ

(๔) ปฏิบัติสมควร คือ ปฏิบัติทางสายกลาง ไม่ปล่อยไปตามอารมณ์หรือกิเลส ไม่ปฏิบัติสุดโต่งไปข้างทรมานตนเอง คือ มีทฤษฎีที่ถูกต้อง ทั้งปฏิบัติตนด้วยความเพียร ๔ อย่าง คือเพียร ระวัง บาบไม่ให้เกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้น เพียรกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน เพียรรักษากุศลที่เกิด ขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมลง

๒. บทบาทตามคาดหวัง ความคาดหวังเป็นลักษณะของความคิดหรือความต้องการของบุคคลซึ่งมีอยู่ ๒ ฝ่ายคือ ฝ่ายผู้ที่ต้องการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบทบาท ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ และฝ่ายที่จะ ได้รับผลต่อบทบาทนั้น หรือ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้กระทำพระราชวรมุณี (ประยูร ษ พุตุโต)มองบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ๒ แนวทางคือ

^๕ พระครูนันทมงคลวิสิษฐ์, “พระสงฆ์กับบทบาทการพัฒนาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย”, วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม, ๒๕๕๙): ๒๑-๓๑.

(๑) บทบาทหลัก หรือ บทบาท โดยตรงของพระสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนในทางด้านจิตใจส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติปัญญาที่ ถูกต้องแก่ชุมชนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งเป็นรากฐานความเจริญความสุขของสังคมอย่างแท้จริง

(๒) บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็น และควรเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะ ที่เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นลู่ทางในการพัฒนาด้าน วัตถุที่เหมาะสมหรือเป็นผู้ประสานรวมตัวชาวบ้านในการพัฒนาและอาจใช้วัดเป็นสถานที่รวม กลุ่ม และอีกบทบาทของพระสงฆ์ คือ ธรรมทาน การให้ธรรมะ การให้ธรรมะนั้นมีความหมาย กว้างมาก และ คำว่า ธรรมะในภาษาบาลีก็เป็นคำที่มีความหมายกว้างที่สุด แต่ถ้าแยกประเภทใหญ่ ๆ มี ๒ อย่างคือ ความจริงกับความดีงาม เป็นเรื่องของปัญญาอย่างหนึ่ง คุณธรรมอย่างหนึ่ง การ ให้ธรรมะเป็นทาน หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจ และหลักแห่งความดีหรือหลักที่จะให้เข้า ถึงมนุษย์เข้าถึงสัจธรรม และได้ประสบสิ่งที่ดีงามคือทำให้ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ตั้งต้นแต่ความรู้สึกรู้สึกขั้นสูงสุด เข้าไปในชีวิตว่า คืออะไรสภาวะที่แท้จริงของสิ่งทั้ง หลาย เป็นอย่างไรลงมาถึงความเข้าใจทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับจริยธรรมในการดำรงชีวิตเป็นแง่ของ สัจธรรมอย่างหนึ่ง จริยธรรมอย่างหนึ่ง รวมความคือ ช่วยเหลือประชาชนในทางปัญญา และใน ทางคุณธรรม อันเป็นบทบาทหลัก เป็นต้น สรุปได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยนั้น โดยภาพรวมแล้วมี ๒ บทบาทใหญ่ ๆ คือบทบาทตามอุดมคติ เพราะวิถีชีวิตของสังคมไทยจะมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่ เกิดจนถึงตาย จึงทำให้พระสงฆ์กับประชาชนมีความผูกพันกัน และบทบาทตามคาดหวังทั้งความ คิดหรือความต้องการของบุคคล ด้วยการให้คำแนะนำทางด้านจิตใจ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติ ปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน และเป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้านนอกจากนี้บทบาทของพระสงฆ์ทางสังคมสงเคราะห์ที่ทำได้ดีที่สุด คือ บทบาททางด้าน การศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาจิตใจของประชาชน การสงเคราะห์ทางจิต และการพัฒนา ท้องถิ่นดังนี้

๑. บทบาทด้านการศึกษา วัดให้สถานที่เป็นโรงเรียน และอาคารเรียน พระเป็นผู้สอน และอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การ จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุนการศึกษาและอุปกรณ์ การเรียน

๒. บทบาทด้านสาธารณสุข พระสงฆ์ทั้งอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาลแก่ชาวบ้านแก่ทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระสงฆ์

๓. บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทานแก่ประชาชน จิตใจ ที่พัฒนาแล้วจะไม่วุ่นวายจะเข้าใจในความหมายของคำว่า ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ ประพฤติธรรม นอกจากนี้การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดความสงบทางจิตใจได้มาก

๔. บทบาทด้านสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทและมีส่วนช่วยสุขภาพจิตประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คืองานสงเคราะห์ทางจิตใจ เป็นหลัก

๕. บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทมากในฐานะผู้นำด้าน การเสนอความคิดริเริ่มและระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่าง ๆ พระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนงานพัฒนาต่าง ๆ ต้องอาศัยวัดและพระสงฆ์ วัดเป็นของประชาชน เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล ตามประเพณีของชาวบ้าน พระภิกษุและสามเณรในวัด มีหน้าที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนใน การทำบุญบำเพ็ญกุศลทั้งที่บ้านและที่วัด

สรุป บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาส่งเสริม และเป็นบทบาทจริงในทาง ปฏิบัติที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติโดยมี ๕ ด้านด้วยกัน ได้แก่ ๑.บทบาทด้านการปกครอง ๒.บทบาทด้านสุขภาพจิต ๓.บทบาทด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ๔. บทบาทด้านการเผยแผ่ และ ๕.บทบาทด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ล้วนเป็นงานด้านการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับคำสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อออกเผยแผ่สู่ประชาชนเป็นภารกิจที่มีความสำคัญมาก ประกาศวิถีชีวิตอย่าง พรหมอันเป็นชีวิตที่ประเสริฐ นั้นหมายถึงพระสงฆ์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต และสามารถ นำพาชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวพระสงฆ์กับผู้สูงอายุ

๒.๒.๑ ความหมายของผู้สูงอายุ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน^๖ ได้กล่าวถึง การกำหนดนิยามผู้สูงอายุไว้ อย่างเป็นทางการ คือผู้ที่มีอายุ ๖๐ปีบริบูรณ์ขึ้นไปนี้ เป็นนิยามที่ใช้เป็นอายุที่เริ่มได้รับสิทธิต่างๆ จากทางราชการด้วย เช่น อายุเกษียณของข้าราชการ หรืออายุที่เริ่มได้รับเบี้ยยังชีพอย่างไรก็ตามด้วยสถานการณ์โครงสร้างทางอายุที่เปลี่ยนแปลงไป และความต้องการด้านความเชี่ยวชาญที่สั่งสมในตัวผู้สูงอายุ ในปัจจุบัน บางอาชีพ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย สามารถต่ออายุราชการได้ถึง ๖๕ปีแต่ต้องผ่านการประเมินประสิทธิภาพในการทำงานสำหรับสาขาอาชีพอื่นที่จำเป็น หรือข้าราชการทั้งระบบ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำลังพิจารณาแนวทางการขยายอายุเกษียณของข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยในขณะนี้ยังอยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้าน

^๖ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, เลขาธิการ ก.พ. เผยเตรียมปรับอายุเกษียณ, [สื่อออนไลน์] แหล่งที่มา:

http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/index.php?option=com_content&view=article&id=3680:2013-06-6-06-27-30&catid=236:2011-07-07-07-48-28&Itemid=239. [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ประสิทธิภาพที่ภาคราชการจะได้รับ และเกณฑ์ในการประเมินผู้ที่ชะงักการเกษียณอายุราชการ โดยในขณะนี้ มีความเห็นว่าอาจจะขยายอายุข้าราชการไปจนถึง ๗๐ ปี

สุรกุล เจนอบรม^๗ ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุว่า บุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุมี เกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกันโดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวน ปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปีปฏิทินโดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมารวมพิจารณาด้วย

๒. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

๓. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สติปัญญาการรับรู้และเรียนรู้ที่ถดถอยลง

๔. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) จากบทบาท หน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานลดลง

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร^๘ ได้เสนอผลการศึกษาภาคสนามว่าการกำหนดอายุที่เรียกว่าเป็น “คนแก่” ส่วนใหญ่ระบุว่าเมื่ออายุ ๖๐ ปีขึ้นไป แต่บางพื้นที่มีข้อพิจารณาอื่น ๆ ประกอบ เช่น ภาวะสุขภาพ บางคนอายุประมาณ ๕๐ – ๕๕ ปี แต่มีสุขภาพไม่แข็งแรงมีโรคภัยและทำงานไม่ไหว ผมขาว หลังโกงก็ เรียกว่า “แก่” บางคนมีหลานก็รู้สึกว่ามีแก่และเริ่มลดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจลง กลุ่มผู้สูงอายุไม่ใส่ใจ ต่อตัวเลขอายุแต่พิจารณาตัดสินจากองค์ประกอบเช่น สภาพร่างกาย ปวดเอว ปวดตามข้อ เดินไปไกล ๆ ไม่ไหว ทำงานหนักไม่ค่อยได้ เหนื่อยง่ายไม่มีแรง เป็นต้น

สาวิตรี ลิ้มชัยอรุณเรือง (อ้างถึงใน พัชรี เขียวสะอาด, ๒๕๕๙)^๙ มีแนวคิดว่าจะแบ่งกลุ่ม ผู้สูงอายุออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ ๖๐ – ๖๙ ปี มีสุขภาพกายและจิตสังคมค่อนข้างดี

๒. ผู้สูงอายุตอนกลางอายุ ๗๐ – ๗๙ ปี เริ่มพบความเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตสังคม

^๗ สุรกุล เจนอบรม, *วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย*, (กรุงเทพมหานคร: นิชนแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป, ๒๕๔๑), หน้า ๖-๗.

^๘ ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและคณะ, *การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวโครงการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว*, (กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก็อปปี ประเทศไทย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒-๑๓.

^๙ พัชรี เขียวสะอาด, “ปัญหาและความต้องการด้านส่งเสริมสุขภาพและสังคมของผู้สูงอายุในเขต เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี” *สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น*, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙), หน้า ๙.

๓. ผู้สูงอายุตอนกลางอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป พบว่าภาวะเสื่อมถอยปรากฏชัดเจนนอกจากนี้ได้มีแนวคิดเพิ่มเติมว่าการแบ่งวัยผู้สูงอายุควรแบ่งตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายในลักษณะเสื่อมถอยการเจริญเติบโตของร่างกายและความต้านทานโรคน้อยลงความสามารถด้านการปรับตัวและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลจะมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ผู้สูงอายุจะมีลักษณะและปัจจัยที่ทำให้เกิดความชรา รวมทั้งการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาส่วนตัวทางด้านร่างกายความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน ตลอดจนบทบาทและลักษณะนิสัยทางสังคมของผู้สูงอายุที่ได้อยู่ในสังคมนั้นเอง

มูลนิธิตถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย^{๑๐} จากรายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ได้มีการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความสูงอายุหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุจึงได้จำแนกความหมายของผู้สูงอายุได้เป็น ๕ ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่อายุตามปีปฏิทินหรืออายุตามวัยอายุตามปีปฏิทิน หรืออายุตามวัยเป็นตัวชี้วัดอายุของบุคคล ซึ่งแสดงระยะเวลาจำนวนปีที่บุคคลนั้นมีชีวิตมานับตั้งแต่เกิด เนื่องจาก

๑. อายุตามปีปฏิทินแสดงเป็นตัวเลขที่เฉพาะเจาะจงสามารถนำมาแสดงเปรียบเทียบระหว่างบุคคลได้ชัดเจน ทำให้ถูกใช้เป็นเกณฑ์บ่งชี้อายุและการสูงอายุของบุคคลที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์อายุอื่น ๆ

๒. อายุทางชีววิทยา บางครั้งเรียกว่าอายุเชิงฟังก์ชัน (Functional age) หมายถึงอายุที่อธิบายด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย (Physical aging) และการเปลี่ยนแปลงของสภาพจิตใจของบุคคล (Psychological aging) ซึ่งสะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางกายภาพเมื่อพิจารณาจากภายนอก(Physical appearance) สถานะสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ (Health status) หรือความสามารถในการทำบทบาทหน้าที่ของบุคคล(Functioning)

๓. อายุทางสังคม หมายถึงอายุของบุคคลที่อธิบายด้วยการเปลี่ยนแปลงของสถานภาพและบทบาททางสังคม (Social status and social role) ของบุคคลนั้นซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับขั้นของช่วงชีวิตคน ในแต่ละช่วงวัยเป็นกระบวนการจัดการทางสังคมที่บ่งบอกถึงจุดเปลี่ยนของการดำรงชีวิตว่าเป็นการก้าวเข้าสู่วัยสุดท้ายของชีวิตที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตปกติมีนัยความหมายแห่งการพักผ่อนหรือการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ชอบ เช่น การเปลี่ยนแปลงสถานะความสัมพันธ์ในครอบครัวจากความเป็นพ่อเป็นแม่ก้าวเข้าสู่สถานะใหม่เป็นปู่ย่าตายาย

๔. อายุทางอัตวิสัย ในที่นี้อาจเป็นได้ทั้งอัตวิสัยในระดับบุคคลซึ่ง หมายถึงอายุที่วัดประเมินหรือบ่งชี้จากประสบการณ์ส่วนบุคคลของบุคคลนั้น ๆ หรืออัตวิสัยในระดับชุมชนซึ่ง หมายถึง

^{๑๐} มูลนิธิตถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๕, (นนทบุรี: เอสเอส พลัส มีเดีย, ๒๕๕๕), (อัดสำเนา)

การสูงอายุของบุคคล ซึ่งตัดสินโดยการรับรู้ค่านิยมและบรรทัดฐานของชุมชน หรือสังคมนั้น ๆ ที่บุคคลอาศัยอยู่

๕. ภาพการณ์สูงอายุในมิติอื่น ๆ เป็นการพิจารณาจากมุมมองอื่น ๆ ที่แต่ละคนแต่ละสังคมให้ความสนใจเช่น การเสนอให้ใช้เกณฑ์จำนวนปีที่คาดว่าบุคคลนั้นจะมีชีวิตอยู่ต่อไปข้างหน้า (Remaining life expectancy) เป็นเกณฑ์กำหนดอายุเริ่มต้นของสูงอายุแทนที่ใช้จำนวนปีปฏิทินที่บุคคลมีอยู่มาแล้วซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันการใช่มุมมองเชิงนโยบายด้านสิทธิและสวัสดิการอาจพิจารณาจากระดับของความเปราะบาง (Vulnerability) ระดับความยากลำบาก (Hardship) และความต้องการความช่วยเหลือหรือความคุ้มครองทางสังคมของบุคคลนั้น ๆ ร่วมกับการพิจารณาการสูงอายุตามปีปฏิทินหรือตามสภาพร่างกายหรือลักษณะภายนอก

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ลักษณะของผู้สูงอายุ ผมหขาว หน้าตาเหี่ยวแห้ง การเคลื่อนไหวที่ช้า การแบ่งวัยผู้สูงอายุจะแบ่งตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายในลักษณะเสื่อมถอยการเจริญเติบโตของร่างกายความต้านทานโรคน้อยลงความสามารถด้านการปรับตัวและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลจะมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผู้สูงอายุจะมีลักษณะและปัจจัยที่ทำให้เกิดความแก่ชรา รวมทั้งการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่แตกต่างกัน

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

๒.๒.๒.๑ ทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson's epigenetic theory)^{๑๑} ทฤษฎี Psychosocial developmental stage ของอีริกสัน อธิบายถึงการพัฒนาของคนซึ่งแบ่งได้เป็น ๘ระยะ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุพัฒนาการในระยะที่๗เป็นช่วงของวัยกลางคน และระยะที่๘ เป็นช่วงของวัยสูงอายุ ซึ่งระยะที่๗แบ่งที่ช่วงอายุระหว่าง ๔๐ - ๕๙ปีเป็นช่วงวัยที่มีความทะเยอทะยาน มีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ต้องการสร้างความสำเร็จในชีวิต ถ้าประสบความสำเร็จดีจะรู้สึกพอใจในความมั่นคงภาคภูมิใจและสืบทอดไปยังรุ่นลูกหลาน แต่ถ้าไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตช่วงนี้ก็จะกลายเป็นคนที่มีชีวิตเงื่องหงอย เปื่อขาดความกระตือรือร้น และขั้นที่ ๘ เป็นช่วงอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป อีริกสันอธิบายว่า เมื่อถึงขั้นนี้แล้วบุคคลจะต้องพัฒนาความรู้สึกได้ว่าตนได้กระทำกิจต่าง ๆ ที่ควรทำเสร็จสิ้นตามหน้าที่ของตนแล้ว ยอมรับได้ทั้งความสำเร็จสมหวังและผิดหวังทำใจยอมรับความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นอย่างที่เขาเป็น และมีความพอใจในชีวิตของตนตรงกันข้ามกับผู้สูงอายุที่จมอยู่กับความหลังอาลัยอาวรณ์ยอมรับอดีตไม่ได้(ปล่อยวางไม่สำเร็จ) ก็คิดแต่เพียงว่ามีเวลาน้อยลงไปทุกทีไม่สามารถทำอะไรใหม่ๆ เพื่อแก้ไขอดีตที่ผิดพลาดไปกลัวความตายที่กำลังคืบคลานเข้ามาใกล้จะมี

^{๑๑} วุฒพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว, “พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี”, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, (การบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗), หน้า ๑๗-๒๐.

ความรู้สึกเศร้าสร้อยสิ้นหวังและหลีกเลี่ยงชีวิตบางรายอาจคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งความพอดีระหว่างความมั่นคงทางใจและความสิ้นหวัง ทำให้คนเกิดความเฉื่อยฉลาด รู้เท่าทันโลกและชีวิตซึ่งเป็นสิ่งพึงปรารถนา ซึ่งลักษณะความขัดแย้งทางจิตสังคมที่เกิดขึ้นในลำดับขั้นพัฒนาการชีวิตของอีริกสัน ๘ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ชั้นความไว้วางใจกับความสงสัยน้ำใจผู้อื่น (Trust and mistrust) วัยทารกอายุ ๑๘เดือน

๒. ชั้นความเป็นตัวของตัวเองกับความละอายใจและไม่แน่ใจ (Autonomy and shame and doubt) อายุระหว่าง ๑๘เดือน-๓ปี

๓. ชั้นความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative and guilt) อายุระหว่าง ๓ - ๖ปี

๔. ชั้นเอาการเอางานกับความมีปมด้อย (Industry and inferiority) อายุระหว่าง ๖ - ๑๒ปี

๕. ชั้นการพบอัตลักษณ์แห่งตนเองกับการไม่เข้าใจตนเอง (Identity and identity diffusion) อายุช่วง ๑๒ - ๒๐ปี

๖. ชั้นความสนิทสนมหาร่วมมือร่วมใจกับความเปล่าเปลี่ยว (Intimacy and solidarity and isolation) อายุช่วง ๒๐ - ๔๐ปี

๗. ชั้นการบำรุงส่งเสริมกับความพะวงหลงเฉพาะตน (Generativity and self absorption) อายุช่วง ๔๐ - ๕๐ ปี

๘. ชั้นความมั่นคงทางใจกับความสิ้นหวัง (Integrity and despair) อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ความขัดแย้งทางจิตสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนพัฒนาการทั้ง ๘ ชั้น ดังกล่าวจะทำให้มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งในทางที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์อ่อนแอและเข้มแข็ง ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งทางสังคม และจิตใจในแต่ละช่วงวัยตามที่กล่าวเป็นตัวอยางมาแล้วในระยะเวลาที่ ๗ และ ๘ ข้างต้น

๒.๒.๒.๒ ทฤษฎีกิจกรรม (Activity theory) พัฒนาขึ้นโดย Robert Havighurst ในปี ๒๕๐๓ (ค.ศ. ๑๙๖๐) ได้อธิบายถึงสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุซึ่งเน้นความสัมพันธ์ในทางบวก ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุกล่าวคือเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น สถานภาพ และบทบาททางสังคมจะลดลงแต่บุคคลยังมีความต้องการทางสังคมเหมือนบุคคลในวัยกลางคน ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อความสุขและการมีชีวิตที่ดีเช่นเดียวกับวัยผู้ใหญ่และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจได้สำหรับกิจกรรมตามแนวคิดนี้ หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติต่อตนเอง นั่นคือกิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติต่อเพื่อนฝูง ต่อสังคม หรือชุมชน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุปฏิบัติจะทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม สารของทฤษฎีนี้ อธิบายได้โดยสรุปว่าการมีกิจกรรมต่อสังคมของผู้สูงอายุจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นการมีกิจกรรมที่พอเหมาะกับวัยของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุ

ควรคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้อย่างยิ่งในปัจจุบันที่ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงไป (Modernization perspective) เป็นปัจจัยซึ่งว่าด้วยบทบาทของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้ผู้สูงอายุก้าวตามไปไม่ทันการเชื่อมโยงบุคคลแต่ละวัยแต่ละยุค (Intergeneration linkage) เป็นปัจจัยที่สนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์ชีวิตของคนเมื่ออายุมากขึ้น ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันระหว่างคนในวัยเดียวกันแต่คนละยุคสมัยบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างของแต่ละวัยของคน (Structural functional theory) ปัจจัยนี้กล่าวถึงการสูงอายุว่าเมื่อคนเข้าสู่วัยชรามากขึ้นบทบาทหน้าที่ของตนเองก็จะลดลง

๒.๒.๓ บทบาทพระสงฆ์กับผู้สูงอายุสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ^{๑๒} ได้กล่าวถึงภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้านประกอบไปด้วย ดังนี้

๑) ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่น ๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรม หรือการศึกษาธรรมบาลีซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเป็นสองส่วน คือการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลีและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

๒) ด้านการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนน

๓) ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม ดำเนินการใน ๒ ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

๔) ด้านการสาธารณสงเคราะห์เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชน ด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ เป็นต้น

๕) ด้านการสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรมกุฎิศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ใน

^{๑๒} พระราชบัญญัติว่าด้วยการศาสนศึกษา, อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เกี่ยวข้องกับการควบคุม.

วัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่า เงินอุดหนุนบูรณะวัด

๖) ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๒๓ ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์หมวด ๒ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและหมวด ๓ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๑๓} ได้กล่าวถึง ความหมายการปกครองคณะสงฆ์หรือการบริหารคณะสงฆ์ตามที่คณะของพระพุทธศาสนาว่า การปกครองตามความหมายในพระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการปกครองนั้น มิใช่เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นเพียงปัจจัยคือสภาพเอื้อ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลบรรลุจุดหมายแห่งการศึกษาหรือเพื่อเป็นหลักประกันของการศึกษาทั้งสิ้น ถ้าไม่ปกครองด้วยการศึกษา ก็ต้องปกครองด้วยอำนาจเมื่อปกครองด้วยอำนาจก็เกิดความรู้สึกในเชิงปฏิปักษ์ ที่เอียงไปในทางที่จะขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้การปกครองแบบใช้อำนาจจึงก่อให้เกิดปัญหาเริ่มตั้งแต่เกิดความขัดแย้งในจิตใจเป็นต้นไป ทำให้ยิ่งต้องเพิ่มการใช้อำนาจ ใช้อำนาจ และจะเน้นการลงโทษมากยิ่งขึ้นตามลำดับไม่ใช่การปกครองแบบพยายามสร้างคนดีแต่เป็นการปกครองแบบพยายามกำจัดคนเลวนั่นเอง

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา เป็นเรื่องของบุคคลทุกฝ่ายในวัด ได้แก่เจ้าอาวาส พระภิกษุสามเณร แม่ชีศิษย์วัด ตลอดจนจนถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในวัด ก็ต้องมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการจัดการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาเถรสมาคมที่บัญญัติขึ้นในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

๒.๓.๑ ความหมายคุณภาพชีวิต

องค์การยูเนสโก UNESCO ได้นิยามคุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจ ในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงเป็นระดับ

^{๑๓} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “การปกครองคณะสงฆ์ไทย”, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๓๙), หน้า ๗๘.

ของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม^{๑๔}

ชาญชัย อินทรประวัติ ได้ศึกษาและได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตของบุคคล หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลในการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์และได้รับการสนองตอบความต้องการของตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความต้องการทางด้านสังคมและจิตใจ^{๑๕}

สุกัญญา มาลาอี ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตนั้นเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์ ได้แก่ ด้านจิตใจ ความรู้ความสามารถอารมณ์และความรู้สึก และด้านร่างกาย คือ ความมีสุขภาพกายที่ดี สภาพความเป็นอยู่และสภาพการดำรงชีวิตที่ดีในสังคม ฉะนั้นคุณภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นชีวิตที่มีความสุขกาย สุขใจ และสามารถดำรงชีวิตด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมได้ตามสภาวะ^{๑๖}

ธเนศ ถวิลหวัง ได้กล่าวถึงความหมายของ คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข^{๑๗}

องค์การบริหารส่วนตำบลยม ได้กล่าวถึง คุณภาพชีวิตมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านความผาสุกของมนุษย์ในการดำรงชีวิตและการสร้างผลงานที่มีคุณค่าเรื่องความสุขและคุณภาพชีวิตไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่ ความสุขของชีวิตได้มีการกล่าวกันมาตั้งแต่ยุคอริสโตเติล แต่ก็เป็นความหมายในเชิง "จริยธรรม" ซึ่งเป็นความหมายที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดของทางตะวันตก ในการให้ความหมายในเชิงระบบของ "ความสุข" อริสโตเติล (Aristotle) ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่นำไปสู่ความผาสุกหรือที่

^{๑๔} ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรฝ่ายการพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก”, รายงานการวิจัย, (คณะแพทยศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕), หน้า ๔.

^{๑๕} ชาญชัย อินทรประวัติ, *การพัฒนาคุณภาพชีวิต*, (นครราชสีมา: เอเชียสาส์น, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

^{๑๖} สุกัญญา มาลาอี. “คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต ๒”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗), หน้า ๙.

^{๑๗} ธเนศ ถวิลหวัง, *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและองค์กร*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

[http://pvlokokp.dld.go.th/my%20pictures%202556/New%20Folder%20\(38\)/idp/ppt/2.pdf](http://pvlokokp.dld.go.th/my%20pictures%202556/New%20Folder%20(38)/idp/ppt/2.pdf)

[๓๑ มกราคม ๒๕๖].

เรียกว่า "Eduaemonia" ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนให้เป็นคำศัพท์สมัยใหม่คือ "Happiness" และได้นำมาหลอมรวมเข้ากับความคิดของนักปรัชญาตะวันตกด้วย^{๑๘}

สรุป ความหมายของ คุณภาพชีวิตจะเกี่ยวข้องกับ ลักษณะที่เป็นการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล โดยมีโครงสร้างหลากหลายมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคมด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของบุคคลนั้น เป็นต้น

๒.๓.๒ ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต

ปีเติ้ล-บราวน์และคณะ (Beadle-Brown et al.)ได้นำเสนอการแบ่ง คุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการกำหนดตัวชี้วัด เป็น ๘ ด้าน ดังนี้

๑. คุณภาพชีวิตด้านการรวมกลุ่มทางสังคม (Social Inclusion) การรวมกลุ่มทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มทางสังคม การมีส่วนร่วมในกลุ่มทางสังคม สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่มีอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มทางสังคม บทบาทในการดำเนินชีวิต (เช่น วิธีทางการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อความเหมาะสม รวมถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อวิถีการดำเนินชีวิต)การช่วยเหลือสนับสนุนต่างๆ (เช่น ความพึงพอใจในการบริการทางสังคม การยอมรับทางสังคม และสถานภาพทางสังคม)

๒. คุณภาพชีวิตด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพ (Physical Well-being) ด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะทางสุขภาพซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัย การมีสุขภาพดี การมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ อาหารและโภชนาการ ความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกาย และการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Batista Vitorino and Martins da Silva ที่ค้นพบว่ากิจกรรมทางกายภาพและการเคลื่อนไหวอาจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอีกด้วย (Batista Vitorino and Martins da Silva, 2010: abstract)

๓. คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการมีมิตรภาพ เช่นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายใต้บริบทสถานที่ทำงานหรือบริบทครอบครัว นอกจากนี้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังเกี่ยวข้องกับภาวะความโดดเดี่ยวเดียวดาย การสนับสนุนช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคม ความใกล้ชิดสนิทสนมและความรัก

^{๑๘} องค์การบริหารส่วนตำบลยม, การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการ Quality of Worklife และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการส่วนท้องถิ่น, (น่าน: องค์การบริหารส่วนตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

๔. คุณภาพชีวิตด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ที่ดี (Material Well-being) ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ที่ดีจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ อาชีพการงาน สภาพทางการเงิน การเป็นเจ้าของ (สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์)ความปลอดภัย สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะที่อยู่อาศัยและการคมนาคมขนส่ง

๕. คุณภาพชีวิตด้านลักษณะทางอารมณ์ (Emotional Well-Being) ด้านลักษณะทางอารมณ์จะเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการงานอาชีพ ที่อยู่อาศัยการช่วยเหลือสนับสนุน ความพึงพอใจในกลุ่มทางสังคมของตนเอง นอกจากนี้ด้านลักษณะทางอารมณ์ยังเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต มโนภาพแห่งตน การไร้ความเครียดและความสุขในการดำเนินชีวิต

๖. คุณภาพชีวิตด้านความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) ด้านความสามารถในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจ การควบคุมตนเอง การกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง อิทธิพลของที่อยู่อาศัยที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจ การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยคำพูดและการแก้ต่างเพื่อตนเอง

๗. คุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาตนเอง (Personal Development) ด้านการพัฒนาตนเองจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาและทักษะในการปฏิบัติตนความสามารถส่วนตัว การบรรลุสิ่งที่ปรารถนา ความก้าวหน้าและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

๘. คุณภาพชีวิตด้านสิทธิเสรีภาพ (Rights) ด้านสิทธิเสรีภาพจะเกี่ยวข้องกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล สิทธิมนุษยชน สิทธิในความเป็นพลเมือง (เช่นการมีสิทธิเลือกตั้ง)ความรับผิดชอบในฐานะความเป็นพลเมืองและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับชุมชนหรือรัฐบาล^{๑๙}

ฟลานาแกน (Flanagan)^{๒๐}ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตอันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์จำแนกได้ ๕ ประการ ได้แก่

๑. มีความสุขสบายทั้งทางด้านร่างกายและวัตถุ โดยทางด้านร่างกายนั้น คือการมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ มีความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายและพึ่งพาตนเองได้อย่างดีสามารถพัฒนาได้ด้วยการหมั่นออกกำลังกาย รับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ คือ การรับประทานอาหารให้ได้ปริมาณและคุณค่าเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทางด้านวัตถุ ได้แก่ การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีความมั่นคงปลอดภัย มีเครื่องอำนวยความสะดวกเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน มีเงินเพียงพอที่จะดำรงชีพได้อย่างไม่ขัดสน

๒. มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ได้แก่ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์

^{๑๙} Beadle-Brown, J., Murphy, G., and DiTerlizzi, M. "Quality of Life for the Camberwell Cohort" *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities* (2008): 380-390.

^{๒๐} Flanagan, J., *A Research Approach to Improving Our Quality of life*, American Psychologist, (2008): 136-147.

กับคู่สมรส บิดามารดา ลูกหลาน เครือญาติต่างๆ รวมทั้งบุคคลอื่นๆ เช่น มิตรสหาย เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงานคนขายของ เป็นต้น โดยธรรมชาติของมนุษย์เรานั้นการมีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้การเรียนรู้วิธีการพัฒนาสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น การมีสัมพันธภาพที่ดีไม่ว่ากับบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่นก็ตามจะทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นไปอย่างราบรื่น ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

๓. มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน คือการได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่ได้ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่น การได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมจะทำให้บุคคลรู้สึกมีความสำคัญ ได้แสดงออกถึงคุณค่าในตัวเอง รู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ได้รับการยกย่องเคารพนับถือ ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง และรู้จักยืนของตนเอง

๔. มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามพัฒนาการ เช่น การมีพัฒนาการทางสติปัญญา สนใจการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเข้าใจตนเอง รู้จุดเด่นและจุดบกพร่องของตนเอง ทำงานที่น่าสนใจและได้รับค่าตอบแทนเหมาะสม และการแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์พัฒนาและตั้งศักยภาพที่บุคคลมีอยู่ให้มีความก้าวหน้า ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

๕. มีสันตนาการ เป็นการทากิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความเพลิดเพลินในยามว่าง อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้อีกด้วย เช่น อ่านหนังสือ ฟังดนตรีดูกีฬาและสิ่งบันเทิงต่างๆ และการมีส่วนร่วมในสังคม เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้สันตนาการที่มีการเคลื่อนไหวจะช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง อารมณ์แจ่มใส มีความสามัคคีกลมเกลียวกับผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสันตนาการ

องค์การอนามัยโลก (อ้างในกรมสุขภาพจิต)^{๒๑}ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเป็น ๔ องค์ประกอบ คือ

๑. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ว่าจะสามารถรับมือกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้การรู้จักตนเองในทุกส่วนของสรีระทางกายการทรงตัว กิริยาท่าทาง อิริยาบถต่างๆ การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การที่ไม่ต้องพึ่งยารักษาโรคต่างๆ การรู้ถึงขีดจำกัดของร่างกายตนเอง

๒. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การยอมรับและจัดการกับความรู้สึกด้านลบของตน การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจและความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำการตัดสินใจ และ

^{๒๑} กรมสุขภาพจิต, เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dmh.go.th/test/whoqol/> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรม สันทนาการ การมองโลกในแง่ดี การฝึกสมาธิ การพักผ่อน และการท่องเที่ยว นั้น จะช่วยในการพัฒนา สร้างเสริมสุขภาพจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การรับรู้ระดับความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้เมื่อตนเองได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น และการรับรู้เมื่อตนเองได้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นเช่นกัน การรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ของการที่บุคคลอื่นเข้ามา มีปฏิสัมพันธ์กับตนเอง รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงควมมีอิสระในการใช้ชีวิตของตนเอง การรับรู้ถึงความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน การรับรู้ถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและแหล่งแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ การรับรู้ถึงการมีกิจกรรมทำในเวลาว่าง เป็นต้น

โดยสรุป การวัดคุณภาพชีวิตมี ๕ ด้าน ซึ่งแต่ละด้านจะมีตัวชี้วัดหลักและย่อย ซึ่งในงานวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้สำหรับการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพียง ๕ ด้าน ๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ ๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ทางสังคม ๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา ผู้วิจัยได้สรุปว่าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้รับ โดยจะวัดการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้าน

๒.๓.๓ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางพระพุทธศาสนา

ศรีเรือน แก้วกังวาล ได้กล่าวถึง แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางพระพุทธศาสนา มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านกาย หมายถึง การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดีในการดำเนินชีวิต เพื่อความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกาย ต่อการพัฒนาอินทรีย์ทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ที่ใช้สำหรับสัมพันธ์กับโลกภายนอกให้ได้ผลดี ในทางพุทธศาสนาสอนว่า การที่จะเข้าถึงความจริงนั้น เราใช้อายตนะหรืออินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น

กาย ใจในการที่จะพิสูจน์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การพัฒนาร่างกายให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน หรือ การปราศจากความเจ็บป่วย^{๒๒}

๒. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านศีล หมายถึง การมีพฤติกรรมที่ดีงามในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ โดยตั้งอยู่ในวินัยในการพัฒนาหรือฝึกตนเอง ให้หลักวินัยโทษทางกาย และวาจา ซึ่งเป็นกิเลสระดับที่หยาบ มิให้กำเริบขึ้น และเป็นการบำเพ็ญบุญบารมีที่สูงกว่าการให้ทั้งปวง การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านศีล ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยต้อง รู้จักการให้อภัย ไม่เก็บปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ มาขยายเป็นประเด็นปัญหาให้เกิดความแตกแยก และทำลายความสุขให้กับสังคม

๓. การพัฒนาคุณภาพทางด้านจิต หมายถึง การการฝึกจิตให้เจริญขึ้นในด้านคุณธรรม ความดีงามให้มีความอดทน ในสังคมปัจจุบันจะพบปัญหาทางด้านอารมณ์ที่มีต่อกัน การควบคุมอารมณ์ให้ได้ดี ต้องเป็นคนที่ยอดทนต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การอยู่ร่วมกันในสังคม ชันติ จึงเป็นปัจจัยที่ใช้วัดการรู้เท่าทัน ความเข้าใจ และควบคุมอารมณ์

๔. การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต ด้านปัญญา หมายถึง การฝึกอบรมเจริญปัญญาเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความคิด ให้เข้าใจกับปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยปัญญา หากผู้สูงอายุได้ฝึกฝน ให้มีความรู้สามารถมองเห็นถึงเหตุและผล ทำความเข้าใจในสภาวะทั้งหลาย จนเข้าใจถึงความจริง การพิจารณาตัดสินทุกสิ่งทุกอย่างให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ด้วยสติ และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในช่วงบั้นปลายของชีวิต ให้มีความสุข

พระครูวิจิตรปทุมรัตน์(ปญญาทีโป)^{๒๓}การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา แนวทางในการพัฒนาชีวิตตามหลักพุทธศาสนามี ๒ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ ๑ นำสู่สิกขา คือ ขั้นของการฝึกฝนตนเองในการศึกษา การฝึกฝนให้เกิดสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นรากฐานของการฝึกและพัฒนาตนเอง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย ๒ อย่าง คือ

๑) ปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆชะ) คือ การกลั่นกรองรับเอาคำอบรมสั่งสอนจากพ่อ แม่ พี่น้อง สื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการรับเอาความรู้ สังคม และวัฒนธรรมที่ดีในการพัฒนาตนเองต่อไป

๒) ปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ)คือ การรู้จักเลือกปฏิบัติ เลือกหากล้ายามิตร ซึ่งคนมองเห็นประโยชน์และสามารถตีคุณค่าได้ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝน ตามองค์ประกอบด้านการมีสติ พื้นฐานเป็นผู้มีศีล มีระเบียบ วินัย เป็นผู้มีความตั้งใจใฝ่สร้างสรรค์ เป็นผู้มีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์

^{๒๒} ศรีเรือน แก้วกังวณ, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๙ แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๔๐.

^{๒๓} พระครูวิจิตรปทุมรัตน์ (ปญญาทีโป), “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา”, วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๙๐-๙๔

เป็นผู้มีความเชื่อในหลักเหตุผล มีความกระตือรือร้นและการเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณหาเหตุผล รู้จักพิจารณาอย่างรอบคอบ

ขั้นที่ ๒ ไตรสิกขา เป็นขั้นการพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์ แบบ และใน ขั้นนี้ ต้องมีการศึกษาเรื่องศักยภาพของมนุษย์ หลักสำคัญในการพัฒนามนุษย์ในขั้นนี้คือ

- ๑) ศิล เป็นการศึกษาพฤติกรรม โดยมีวินัยเป็นเครื่องมือในการฝึก
- ๒) สมาธิ เป็นการศึกษาจิต ฝึกด้านคุณธรรมความมีจิตเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ๓) ปัญญาเป็นการฝึกในด้านการรู้ การพิจารณา การไตร่ตรองหาเหตุผลของการดำเนินชีวิตใน ขณะที่สังคมโลกกำลังมีการเปลี่ยนแปลงสังคมของชุมชน กำลังได้ รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสมัยใหม่การพัฒนาตนเอง ให้เกิดความสมดุลสามารถปรับตนเองให้มีชีวิตเป็นสุขนั้น ควรจะเริ่มสร้างค่านิยมที่เหมาะสมดังนี้

๑. การพึ่งตนเองการขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เป็นการฝึกตนเองในความรับผิดชอบ การใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวการหารายได้ที่เหมาะสม หลีกเลียงการพึ่งผู้อื่น

๒. การประหยัดและอดออม เป็นการฝึกฝนตนเองเรื่องการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับฐานะ

๓. การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย เป็นการฝึกฝนตนเองในการเคารพกฎ และกติกา ไม่ละเว้นปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อให้ตนเองสบาย

๔. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา หลักศาสนามุ่งให้ทุกคนทำความดี มีความเมตตา กรุณาในแก่นแท้ของศาสนา คือการให้ทุกคนรู้จักวิเคราะห์วิจรรย์ญาณ เพื่อให้เข้าใจวิถีและธรรมชาติของชีวิต

๕. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ชาติหมายถึง กลุ่มชนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมเดียวกันมาอยู่ร่วมกัน ชาติจึงเป็นสมบัติส่วนรวมที่ทุกคนต้องรักและหวงแหนการรวมกันเป็นชาติ การเลือนนับถือศาสนาที่เราเห็นว่าเป็นที่พึงทางจิตใจของตนเองได้และพร้อมกันนั้นเราก็มีพระมหากษัตริย์ที่เป็นที่รักของปวงชนชาวไทยเรานั้นเป็นสิ่งที่ปรารถนาของเราทั้งหลายการพัฒนาในระดับที่กว้างไปจากการพัฒนาตนเองคือการพัฒนาครอบครัว ครอบครัวเป็นศูนย์รวมแห่งความรักความอบอุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวไทยที่เป็นครอบครัวพื้นฐาน สมาชิกในครอบครัว พ่อแม่ ลูก จะมีความรู้สึก ว่า ครอบครัวเป็นศูนย์รวมของความรัก ความอบอุ่น และความ มั่นคงพฤติกรรมของสมาชิกของครอบครัว หน้าที่ของครอบครัว หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว เป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการเป็นประชาธิปไตยสมาชิก ในครอบครัวรู้จักบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติต่อกัน การแบ่งความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งจะปลูกฝัง วัฒนธรรมของประชาธิปไตยที่เริ่มต้นที่ครอบครัวชีวิตที่มีคุณภาพย่อมเป็นชีวิตที่ประสบความสำเร็จ รู้จักยับยั้งความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่พอดี สามารถใช้ความรู้สติปัญญาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเบียดเบียนหรือให้โทษแก่บุคคลอื่นในขณะเดียวกันบุคคลจะต้องมีการศึกษาสูงมีความขยัน

อดทนประกอบบอชาติที่สุจริต เป็นพลเมืองดีมีศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจมีระเบียบวินัยมีกฎเกณฑ์ทางสังคมแสวงหาความรู้เพิ่มเติมรู้จักใช้ความคิดและสติปัญญาแก้ไขปัญหาสุขภาพและการดำรงชีวิตของตนเองซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๑. พัฒนากาย เพื่อมุ่งให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและความพิการใด ๆ

๒. พัฒนาทางอารมณ์ เพื่อมุ่งให้อารมณ์มีความสุขสนานร่าเริง ไม่มีความเครียด หรือวิตกกังวลต่อการเรียนหรือต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ มีแต่ความเจริญหูเจริญตา เจริญใจมองโลกในแง่ดีตลอดไป

๓. พัฒนาทางสังคม เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีเกียรติได้รับการยกย่อง เคารพนับถือการยอมรับความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความต้องกรเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๔. พัฒนาทางความคิด เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีความต้องการที่จะรู้และเข้าใจในสิ่งต่างๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดค้นหาวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งหลาย ให้ตัวเองได้ดำรงชีพอยู่อย่างสุขสบาย

๕. พัฒนาทางจิตใจ เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อชุมชน เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจ มีความมั่นใจว่าชีวิตนี้มีคุณค่ามีความสุขหรือมีชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต ได้รับความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งหลาย

๖. พัฒนาทางปัญญา เพื่อมุ่งให้เป็นคนมีความเฉลียวฉลาด สามารถคิดพิจารณาเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งปัญญาจะแตกฉานในบุคคลได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการศึกษาเล่าเรียนมีความสนใจเอาใจใส่ต่อวิชาความรู้ที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอนเพื่อเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและนำไปพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าต่อไปภายภาคหน้า

๗. พัฒนาทางวินัย เพื่อมุ่งให้เป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเอง สามารถเคารพและปฏิบัติตามต่อภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้อยู่ในกรอบของข้อบังคับของกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น ไม่ประพฤตินอกนอกกลุ่มนอกทางการมีวินัยที่ตั้น

อารยา อาริสกุลสุข^{๒๔} ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสนา หากกล่าวถึงคุณภาพชีวิตในศาสนาพุทธนั้นจะต้องมีการพัฒนาทั้ง ๔ ด้านได้แก่

๑. การพัฒนากาย (กายภาวนา) คือ การพัฒนาอินทรีย์ ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นสิ่งเชื่อมต่อกับอารมณ์ทั้ง ๖ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อารมณ์ที่ใจรับรู้ การพัฒนาอินทรีย์

^{๒๔} อารยา อาริสกุลสุข, *คุณภาพชีวิตกับพุทธศาสนา*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://www.gotoknow.org/posts/480383%5B%5C%3%B3> [๒๑ มกราคม ๒๕๖๒].

๖ มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกฝนในด้านการใช้งาน คือทำให้อินทรีย์เหล่านั้น มีความเสียสละ มีความละเอียด มีความคล่องแคล่ว มีความชัดเจน ฝึกฝนในด้านการเลือกสิ่งที่มีคุณค่า และมีประโยชน์มากที่สุด ขณะเดียวกันก็มีวิธีหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เป็นภัย เป็นโทษหรือสิ่งไม่ดีต่างๆ ไม่ให้ทะลักเข้ามาสู่อินทรีย์ โดยมีใจเป็นตัวรับรู้ทั้งหมด

๒. การพัฒนาศีล (ศีลภาวนา) คือ การฝึกฝนด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายและวาจา โดยการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี มีความเกื้อกูล พึงพาอาศัยกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทำลายกัน เพื่อให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติสุข

๓. การพัฒนาจิต (จิตภาวนา) คือ การฝึกฝนด้านคุณภาพของจิต การฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส ปราศจากสิ่งรบกวน หรือทำให้เศร้าหมอง โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้ง และตรงตามความเป็นจริง

๔. การพัฒนาด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) คือ การฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสรรพสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริง จนกระทั่งหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ เมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็จะช่วยให้จิตนั้น สงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสยิ่งขึ้น

พหุการธรรม ^{๒๕} คือ ธรรมมีอุปการะมาก เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างสมความดีอื่น ๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต ซึ่งจะนำมาใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตว่ามีการพัฒนากาย ศีล จิตและปัญญา เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีแล้วหรือยัง โดยพหุการธรรม ๔ ประกอบด้วย

๑. ปฏิรูปเทสวาสะ : การอยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม เป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง มีความสงบ สามารถปฏิบัติธรรมได้

๒. สัมปยุตตสัมปยุตต : การสมาคมกับสัตบุรุษ สัตบุรุษ คือคนดีหรือคนสงบ เหมือนดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล” การที่มีเพื่อนที่ดีก็เป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในวัยรุ่นเพื่อนถือว่ามีอิทธิพลต่อเราในการตัดสินใจหรือทำสิ่งต่างๆ

๓. อุตตสัมมาปณิธิ : การตั้งตนไว้ชอบ ตั้งจิตมุ่งหมายนำตนไปถูกทาง คือ การตั้งตนให้อยู่ในศีลธรรม ดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีมีเป้าหมายชัดเจน มีเส้นทางเดินที่มั่นคง มีแบบอย่างที่ต้องปฏิบัติตามไม่ตั้งตนไว้ในทางที่ผิด คือ เว้นจากการประพฤติทุจริต ให้ดำรงมั่นอยู่ในคุณธรรมนั่นเอง

๔. ปุพเพกตปุญญตา: ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว การทำความดีไม่ว่าจะเป็นการทำบุญ ตักบาตร การไหว้พระหรือนั่งสมาธิ ล้วนเป็นการประพฤติในทางที่ดีทั้งนั้น นอกจากนี้เรายังทำความดีได้อีกหลายอย่าง เช่นการช่วยเหลือผู้อื่น การให้กำลังใจคน การเคารพผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่ง

^{๒๕} อัง.จตุกก. ๒๑/๓๑/๔๑; ที.ปา. ๑๑/๔๐๐/๒๕๓.

การยกมือไหว้ผู้ที่สูงอายุกว่าก็ถือว่าเป็นความดี ซึ่งความดีนี้จะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตเรา ข้าพเจ้าขอ ยกตัวอย่างในชีวิตจริงก็คือ มีรุ่นพี่คนหนึ่งไปสมัครงานโรงพยาบาลที่มีชื่อในกรุงเทพฯ จากนั้นทาง โรงพยาบาลก็โทรมาถามถึงความประพฤติของพี่คนนี้กับคนบดีและอาจารย์ ซึ่งที่ผ่านมาพี่คนนี้ชอบ ทำกิจกรรม คอยช่วยเหลืองานของคณะทุกอย่าง รวมทั้งมีพฤติกรรม ความประพฤติที่ดี ตั้งใจศึกษา เล่าเรียน จากความดีทั้งหมดที่ได้ทำไว้ก่อนแล้ว ก็ส่งผลให้พี่ได้งานที่โรงพยาบาลแห่งนี้ ทำให้มีอาชีพที่ ดี และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีอีกด้วย

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔.๑ ประวัติความเป็นมา

หลักฐานศิลปากรปีที่ ๑^{๒๖} เล่ม ๒๔๘๘ อักษรนุกรมภูมิศาสตร์ จังหวัดนครราชสีมา "อำเภอโชคชัย" นี้เดิมเป็นตำบลเรียกว่า "ตำบลกระโทก" เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียกทัพมาต่อสู้ กับกองทัพของหมื่นเทพพิพิธและได้รับชัยชนะ ณ ที่แห่งนี้ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ทรงจัดระเบียบการปกครองออกเป็นมณฑล ภาคจังหวัด และได้ยก ฐานะตำบลกระโทก ขึ้นเป็นอำเภอกระโทก เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๙ จวบจนถึงปี พ.ศ.๒๔๘๘ ทางราชการ พิจารณาเห็นว่า คำว่า "กระโทก" มีสำเนียงและความหมายไม่เหมาะสม และเพื่อให้เป็นไปตาม ความหมายเชิงประวัติศาสตร์ในอันที่จะให้อนุชนรุ่นหลัง ได้รำลึกถึงความเป็นมาของสมเด็จพระเจ้า กรุงธนบุรี ผู้ประกอบคุณงามความดีให้กับประเทศชาติ และทำการรบได้ชัยชนะ ณ ที่แห่งนี้ จึงได้ เปลี่ยนนามอำเภอใหม่ว่า "อำเภอโชคชัย" อำเภอโชคชัยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๐ ตำบล ๑๓๒ หมู่บ้าน

ที่ตั้งอำเภอ อาณาเขต ขนาดพื้นที่

อำเภอโชคชัยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๐ ตำบล ๑๓๒ หมู่บ้าน

๑. กระโทก (Krathok)
๒. พลับพลา (Phlapphla)
๓. ท่าอ่าง (ThaAng)
๔. ทุ่งอรุณ (ThungArun)
๕. ท่าลาดขาว (ThaLatKhao)
๖. ท่าจะหลุง (ThaChalung)

^{๒๖} ข้อมูลตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย นครราชสีมา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.thaitambon.com/tambon/300708> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

๗. ท่าเยี่ยม (ThaYiam)
๘. โชคชัย (Chok Chai)
๙. ละลมใหม่พัฒนา (Lalom Mai Phatthana)
๑๐. ด่านเกวียน (Dan Kwian)

พื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม มีพื้นที่โดยประมาณ ๒๖,๒๕๐ไร่ หรือ๒ตารางกิโลเมตร

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดต่อ ต.ท่าอ่าง อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อ ต.ท่าเยี่ยม อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อ ต.กระโทก อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อ ต.พลับพลา อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา

อาชีพ อาชีพหลัก ทำนา ทำไร่อำชีพเสริม ด้านหัตถกรรม แปรรูปอาหาร

สาธารณูปโภคมีระบบประปา และไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน และบริการโทรศัพท์สาธารณะครบทุกหมู่บ้านการเดินทางตั้งอยู่ทางทิศใต้ ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมาประมาณ ๓๐ กิโลเมตร สามารถเดินทางเข้าสู่ตำบลได้ด้วยทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๒๔สายโชคชัย-นครราชสีมาผลิตภัณฑ์งานหล่อทองเหลือง,หมี่กระโทก

ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีความสูงประมาณ ๑๗๕ - ๒๗๑ เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ลำน้ำที่สำคัญไหลผ่าน ๒ สาย คือลำมูล และลำพระเพลิง ลักษณะภูมิอากาศ แบ่งเป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ช่วงระยะเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือน พฤษภาคม โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน ฤดูฝน ช่วงระยะเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฝนตกชุกระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาว ช่วงระยะเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เดือนธันวาคมเป็นช่วงอุณหภูมิต่ำสุด

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ สุเทวเมธี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อวิชาวบ้าน หรือคนในชุมชนนั้น ๆ เนื่องด้วยพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณที่สำคัญที่จะชักนำให้ประชาชนหรือชาวบ้าน เจริญรอยไปด้วยความเจริญมีความสุข ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่พระสงฆ์นั้น เป็นได้ทั้งนักปฏิบัติ นักสอน และนักพัฒนาอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ทั้งความรู้ทางทางธรรม และทางโลก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้นำชุมชนเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นปูชนียบุคคลที่

ควรเคารพยิ่ง สามารถสรุปได้จากบทบาทของพระสงฆ์ที่มีมาแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่บทบาทที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านและท้องถิ่น ๕ ด้าน คือ ๑) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษา ๒) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่ธรรม ๓) บทบาทของพระสงฆ์ด้านสังคมสงเคราะห์ ๔) บทบาทของพระสงฆ์ด้านพัฒนาจิตวิญญาณ และ ๕) บทบาทของพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาหมู่บ้านการพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การช่วยเหลือสถานที่เป็นสาธารณสมบัติ การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย การจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น จึงทำให้พระสงฆ์เองซึ่งเดิมเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือแล้ว ยิ่งเพิ่มความเคารพยำเกรง ยกย่องให้เป็นผู้นำจิตวิญญาณขึ้นไปอีก และเป็นปูชนียบุคคลที่ดีของผู้คน ชุมชน และสังคมสืบไป^{๒๗}

พระมหาโยธิน โยธโก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า ๑. แนวคิดเชิงคุณค่าในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการพัฒนากาย (พัฒนาอินทรีย์ ๖) การพัฒนาจิต (จิตภาวนา) และการประพฤติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสังคมในการอยู่ร่วมกัน และปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ให้ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติ เพื่อความดีความถูกต้องทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นปกติสามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุขและเหมาะสมกับตนเอง ๒. วัดส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความพร้อมในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมความสะอาดให้มีความเป็นสัดส่วน สะดวกสบาย สงบร่มรื่น พระสงฆ์ได้สร้างบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุครบทั้ง ๔ ด้านคือ การส่งเสริมสุขภาพกาย การส่งเสริมสุขภาพจิต การส่งเสริมสุขภาพสังคม และการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ โดยการใช้กระบวนการและกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง ๖ ด้าน คือ การสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และจัดสวัสดิการ การส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ และการออกกำลังกาย และการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแผ่และการสาธารณสงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย ๓. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งในด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ด้านงบประมาณ ด้านความร่วมมือ และการสร้าง

^{๒๗} พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ สุเทวมณี), “พระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๒๗-๑๔๒.

เครือข่าย ดังนั้น จึงต้องพัฒนาบทบาทพระสงฆ์โดยการสร้างเครือข่ายการทำงานแบบพหุภาคี การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นศูนย์ภาคีเครือข่ายประสานงานระหว่างวัดกับชุมชนและหน่วยงานราชการ ให้มีความคล่องตัวและบูรณาการกับหลักการพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฯและปัญญา ให้สังคมเกิดความยั่งยืนและเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมไทยอย่างสันติสุข^{๒๘}

พระสรวุฒิ ปญญาวุฑโฒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาพุทธศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักภavana ๔ ใน ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา มีการฝึกปฏิบัติตามแนวปัญญาภavana เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาวะธรรมชาตอย่างแท้จริง มองโลกมองสังคม ในแง่ดีมีจิตใจเป็นอิสระ รู้จักปล่อยวางทุกสิ่งทุกอย่างด้วยสติปัญญา ๒) สภาพและปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ประกอบด้วย ปัญหาด้านร่างกาย ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านจิตใจ และปัญญา ๓) การเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแนวภavana ๔ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามพระพุทธศาสนาในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ โดยภาพรวม พบว่าผู้สูงอายุได้นำเอาหลักภavana ๔ ประพฤติปฏิบัติตามหลักปัญญาภavana ตามหลักวิปัสสนากัมมัฏฐาน นั่งสมาธิฝึกจิตให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง ตามสภาวะที่เป็นอยู่ จนสามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่สังคมอย่างมีความสุข^{๒๙}

พระอธิการเชื่อน เขมธมโม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี” ผลการศึกษาพบว่า ๑. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษาคณะสงฆ์ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีทั้ง ๓ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐, S.D. = ๐.๐๕๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘, S.D. = ๐.๖๒๓) ส่วนในด้านด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์

^{๒๘} พระมหาโยธิน โยธโก, “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๒๕-๓๖

^{๒๙} พระสรวุฒิ ปญญาวุฑโฒ, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาพุทธศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์อำเภอเมือง จังหวัดแพร่”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม ๒๕๖๐): ๕๐๕-๕๒๓.

นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของวัด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔, S.D. = ๐.๕๐๙) และด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘, S.D. = ๐.๕๖๔)

๒. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษาคณะสงฆ์ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษาคณะสงฆ์ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหาส่วนใหญ่ของบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษา คณะสงฆ์อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีคือปัญหาการนโยบายการทำงานขาดแผนงานการจัดการที่ดีเหมาะสมกับงานและการกระจายงานการอนุเคราะห์ส่งเสริมในบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีทั้ง ๓ ด้าน คือด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของวัดและด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ และประกอบกับการทำงานต่างวัดต่างทำขาดความร่วมมือกันทำงาน ทำให้การทำงานไปคนละทิศไม่สอดคล้องกันทำให้งานบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนกรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีไม่ก้าวหน้า ตลอดจนขาดบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานและรองรับการปฏิบัติงานในอนาคตเป็นจำนวนมาก ^{๓๐}

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ศตพร เพียรวิมังสา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข่ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข่งมีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความสุขสบาย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดีสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีทั้งยังได้รับการดูแลด้านสุขภาพจากทางภาครัฐเป็นอย่างดีและมีความมั่นคงทั้งทางด้านที่อยู่อาศัยและด้านการเงิน ๒) ด้านสัมพันธภาพ ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์อันดีทั้งกับครอบครัวและบุคคลอื่นในชุมชนที่อาศัยอยู่ โดย

^{๓๐} พระอธิการเชื่อน เขมธมโม. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี”. *หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๒๕๕๙).

ภายในครอบครัวได้ใช้เวลาพูดคุย และรับประทานอาหารร่วมกันเสมอ นอกจากนี้ก็มีการแวะเวียนดูแลซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้านอยู่เป็นประจำ ๓) ด้านกิจกรรมในสังคมและชุมชน พบว่าผู้สูงอายุได้ลดบทบาทการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลง แต่ยังคงร่วมกิจกรรมภายในชุมชนอยู่ และยังคงเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ๔) ด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมโรงเรียนสอนอาชีพโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ ในเวลาว่างก็อ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือประเภทต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ประโยชน์จากการทำวิจัยฉบับนี้มุ่งหวังเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลและแนวทางให้ภาครัฐและเอกชนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและศักยภาพให้แก่ผู้สูงอายุ^{๓๑}

อัญญา ปลอดเปลื้อง และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ: การศึกษาแบบเรื่องเล่า” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมีความสำคัญมากที่ช่วยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งในพฤติกรรมของผู้สูงอายุข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับการทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่เหมาะสมอันจะส่งผลให้สุขภาพของประชาชนและอายุขัยรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุซึ่งจะช่วยลดการพึ่งพาและเพิ่มคุณค่าให้กับผู้สูงอายุการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพแบบวิธีวิทยาแบบเรื่องเล่าเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำรู้ผ่านการเล่าเรื่องราวเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๘๐ ปีขึ้นไปที่มีศักยภาพในการดำรงชีวิตจำนวน ๖ คนการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลร่วมกับการบันทึกเทปกล้องเอกสารผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามการจำแนกชนิดของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่ค้นพบได้ ๕ ประเด็นหลักดังนี้ ๑) รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ๒) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ๓) มีความรักความผูกพันกับครอบครัว ๔) เสียสละเพื่อส่วนรวมและ ๕) ทำจิตใจให้สงบให้ธรรมะเป็นที่พึ่งดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ออกกำลังกายที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอพำนักอาศัยอยู่กับบุตรหลานได้ทำกิจกรรมที่เป็นการเสียสละแก่ส่วนรวมและทำจิตใจให้สงบสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ^{๓๒}

วิภาพร สิทธิสาตร์และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาทิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาทิน ตำบล วัดพริก อ.เมือง จ.พิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง

^{๓๑} ศตพร เพียรวิมังสา “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข้ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี”, *Veridian E-Journal*, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๑): ๓๑๔๔- ๓๑๕๖.

^{๓๒} อัญญา ปลอดเปลื้องและคณะ, “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ: การศึกษาแบบเรื่องเล่า”, *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์*, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐):. หน้า ๙๑-๑๐๔.

เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในในหมู่ ๖, ๗, ๘, ๙, และ ๑๒ ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๓๔๕ ราย เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม ๒๕๕๐ เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด ตามคุณสมบัติที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผลการวิจัยจากการศึกษาโดยการพิจารณารายด้าน ๖ ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

๑. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุด คือกลุ่มตัวอย่างมีการ บริกษาแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันทีเมื่อมีอาการผิดปกติ ค่าเฉลี่ย ๓.๕๘

๒. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ มีคนในครอบครัวดูแลและช่วยเหลือ ค่าเฉลี่ย ๓.๕๘

๓. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการทำกิจกรรมเพื่อยืดเส้นยืดสาย เช่น แกว่งแขน ยืดขา ค่าเฉลี่ย ๓.๔๓

๔. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านโภชนาการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุดคือรับประทานอาหารรสเค็มจัด ค่าเฉลี่ย ๓.๘๐

๕. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ พยายามทำให้รู้สึกว่าคุณค่า ค่าเฉลี่ย ๓.๖๑

๖. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการพัฒนา ด้านการจัดการกับความเครียด ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ สามารถที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีสติ ค่าเฉลี่ย ๓.๕๖ ผลการวิจัยนี้เสนอแนะให้จัดทำโปรแกรม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน มากขึ้น เน้นการปฏิบัติกรออกกำลังกายที่ถูกต้อง และส่งเสริมเรื่องของการจัดการความเครียด^{๓๓}

อนุสรณ์ เป่าสูงเนินและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา” การศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในหมู่ ๑,๒,๓,๕ และ ๖ ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๖๐ คนซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บ

^{๓๓} วิภาพร สิทธิศาสตร์และคณะ, “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราชสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๐).

รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยคำถามด้านโภชนาการ การจัดการความเครียด และการออกกำลังกาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดีจำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒ มีคะแนนเฉลี่ย ๗๑.๕๒ คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๖.๘๘ คะแนน และพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการ มีคะแนนสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการความเครียดและด้านการออกกำลังกาย ตามลำดับ^{๓๔}

สุทธิพงศ์ บุญผดุง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านสภาพร่างกายที่ดี ตามลำดับ ในขณะที่ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองมีระดับคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต พบว่าด้านสภาพอารมณ์ที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ปัจจัยด้านความหวงหวาง อ่างว้าง และปัจจัยด้านความสบายใจ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มิตรสหายและเพื่อนบ้าน ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการอุทิศและการได้รับการยอมรับจากชุมชน ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการดำรงชีพ และปัจจัยด้านรายรับและรายจ่าย คุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายที่ดีมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการใส่ใจเรื่องสุขภาพ และปัจจัยด้านการบริโภคที่ดี และสุดท้ายด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านความเป็นอิสระทางความคิดและปัจจัยการเลือกทำในสิ่งที่ต้องการ ๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ และศึกษาผลการใช้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่นในงานวิจัยระยะที่ ๒ ต่อไป^{๓๕}

ชนะโชค คำวัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณภาพชีวิตของ

^{๓๔} อนุสรณ์ เป่าสูงเนินและคณะ, “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา”, รายงานการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ, (มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่, ๒๕๔๘).

^{๓๕} สุทธิพงศ์ บุญผดุง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑)”, รายงานการวิจัย, ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีงบประมาณ ๒๕๕๔.

ผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาแนวทางสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก ทำการศึกษาเป็น ๒ ระยะ คือระยะที่ ๑ ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน ๒๑๓ คน ระยะที่ ๒ ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้สูงอายุและเป็นผู้เกี่ยวข้องกับดูแลผู้สูงอายุจำนวน ๓๐ คน การศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก มีคุณภาพชีวิตไม่ว่าจะเป็นในภาพรวม หรือรายด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มี ๔ แนวทางได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของครอบครัวแนวทางการพัฒนาด้านจิตใจ แนวทางการช่วยเหลือกรณีการเจ็บป่วย แนวทางการส่งเสริมรายได้และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ^{๓๖}

สุพร คุหา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ๑) ศึกษาสภาพคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ๒) ศึกษาปัญหาการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และ ๓) ศึกษาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปรวม ๒๘๐ คน ใช้แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ ร้อยละ การศึกษาพบว่า ๑) สภาพคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านร่างกายโดยการเจ็บป่วยทางร่างกาย ด้านจิตใจพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความจำไม่ดี แต่พบว่ามีคุณภาพจิตใจต่อความสัมพันธ์ทางสังคมเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่ามีคุณภาพจิตใจต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกบ้าน เช่น สะอาด บรรยากาศดี ไม่มีมลพิษ ๒) ปัญหาการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากผู้สูงอายุขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาของตนเองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ๓) แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพบว่า ต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายเป็นอันดับแรกก่อน โดยการออกหน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่เป็นประจำทุกเดือน รองลงมาต้องให้ความสำคัญทางด้านจิตใจโดยการเสริมสร้างความมั่นคงทางใจด้วยการจัดโครงการแสดงธรรมเทศนาสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนี้ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมกลุ่มชมรมสำหรับผู้สูงอายุเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม รวมถึงแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้าน

^{๓๖} ภูมิวัฒน์ พรวนสุข, “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดแพร่”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๗๗-๘๗.

สภาพแวดล้อม ควรเน้นให้มีการเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพคนชราแบบจัดเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุโดยมีหลักเกณฑ์ชัดเจน^{๓๗}

ปรากฏทิพย์ ภักดีศรีไพรวัลย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ ๑๑ ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตโดยใช้ แบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ระดับ คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านจิตใจ มีระดับคุณภาพ อยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิต ดีมาก ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก และคุณภาพชีวิตโดยรวม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก เมื่อใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสัมพันธภาพ ผลการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อม ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโครงการภายในชุมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม ผลการประเมิน อยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พบว่า ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพอาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม เมื่อวัดด้วยแบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย และแบบวัดคุณภาพชีวิต ของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม สำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น ๕ ด้านด้านที่ ๑ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาที่เกิดขึ้นมาจากชุมชนและ มีการบริหารจัดการโดยชุมชนให้เข้มแข็ง และการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการให้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืนด้านที่ ๒ การส่งเสริมด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีการอนุรักษ์สืบสานและส่งเสริมประเพณีที่ดั้งเดิมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการสร้างองค์ความรู้ของประเพณีและภูมิปัญญาของชุมชนด้านที่ ๓ การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่ ๔ การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้ เฉพาะทาง และการส่งเสริมให้มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และด้านที่ ๕ ด้านความมั่นคงปลอดภัย การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาในการรักษา

^{๓๗} สุพร คูหา, “แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”, การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓).

ความสงบเรียบร้อย และการสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง ปลอดภัยเพื่อให้สามารถดูแลความปลอดภัยในชุมชน^{๓๘}

ศรีสุตา มีขำนาญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัย ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านความพึงพอใจในชีวิต การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีอายุ อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกองค์กรชุมชนแตกต่างกันมี คุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนประชากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส การมีโรคประจำตัว ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน^{๓๙}

นันทิยา ใจเย็น ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ จะมีคนใน ครอบครัวคอยดูแลในด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย และจะใช้ เวลาในแต่ละวันอยู่กับครอบครัวมากกว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนหรือออกไปใช้บริการด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่ไปใช้บริการมากที่สุดคือ โรงพยาบาล รองลงมาคือ เทศบาล เพราะผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะดูแลรักษาสุขภาพตามแพทย์สั่ง เช่น การควบคุมอาหาร การทานยาสม่ำเสมอ และการไปพบแพทย์ตามนัด เนื่องจากป่วยเป็นโรคเรื้อรัง บางรายมีโรค ประจำตัวมากกว่า โรค รายได้หลักของผู้สูงอายุที่พิการมาจากการได้รับเบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุที่และเบี้ยความพิการจากเทศบาล แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ตำบลท่าไม้ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดกาญจนบุรี คือ ๑) การสร้างนโยบายสาธารณะในด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้นด้วย ตนเองแก่ผู้สูงอายุที่พิการ ๒) การส่งเสริมสถาบันครอบครัวในการจัดกิจกรรมร่วมกัน และ ๓) การดำเนินงานในการดูแลและช่วยเหลือ

^{๓๘} ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพโรวัลย์, “การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ ๑๑ ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง”, **สารนิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**, (ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙).

^{๓๙} ศรีสุตา มีขำนาญ “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, **ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม, ๒๕๕๓).

ผู้สูงอายุที่พิการระหว่างกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ตำบล ท่าไม้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าไม้ และผู้บริหาร เทศบาลตำบลท่าไม้ ^{๔๐}

ธันวา บัวมี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท” การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท จำนวน ๒๖๑ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงสำรวจและคุณภาพ โดยการ วิจัยเชิงสำรวจนั้น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงสำรวจเข้าสู่กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(Focus group)) เพื่อที่ได้ข้อมูล ในลักษณะที่มีเนื้อหาสาระเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท สภาพปัจจุบันใน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านคุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตทางกายภาพ และคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม ตามลำดับ ๒. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท มีดังนี้ ด้านความต้องการออกกำลังกายในรอบหนึ่งสัปดาห์อย่างสม่ำเสมอ ให้มีการจัดอุปกรณ์ และสถานที่ และบุคลากร ในการส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยใช้ที่ว่างบริเวณ ศาลาอเนกประสงค์ของทุกหมู่บ้าน และจัดให้มีกีฬา ผู้สูงอายุปีละครั้ง ด้านการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกเดือน ให้มีการตรวจสุขภาพแบบเชิงรุก เช่น การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ และ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพโดยกลุ่มผู้สูงอายุเอง และการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เพื่อเพิ่มบทบาทผู้สูงอายุในสังคม^{๔๑}

^{๔๐} นันทิยา ใจเย็น, “แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี”, สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗).

^{๔๑} ธันวา บัวมี, “แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท”, วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๗).

สุรจิตต์ วุฒิการณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนากจังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกลุ่มปัจจัยนำกลุ่มปัจจัยเอื้อกลุ่มปัจจัยเสริมและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ๑) ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุมีอายุอยู่ระหว่าง ๖๐ - ๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒ มีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนอยู่ระหว่าง ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๑ ๒) ข้อมูลกลุ่มปัจจัยนำในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ๓) ข้อมูลกลุ่มปัจจัยเอื้อในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๔) ข้อมูลกลุ่มปัจจัยเสริมในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ๕) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพชีวิตและการศึกษาซึ่งพบว่า ตัวแปรทั้ง ๔ ประกอบด้วย คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ และเมื่อศึกษาจากค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและ ปัจจัยนำ มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = .๕๘๒^{**}$ มีค่าใกล้เคียงกับ ๑) และสัมพันธ์ในทางบวก

๓. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยทั้ง ๔ ด้าน คือ ตัวแปรปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล บุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ร้อยละ ๔๖.๖๐และผลการศึกษายัง พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ตัวแปรปัจจัยนำ รองลงมา คือ ปัจจัยเอื้อ และ ปัจจัยเสริม ตามลำดับ ส่วนตัวแปรปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ^{๔๒}

ชุตติเดช เจียนตอน ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมาการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นภาระต่อสังคมในการดูแล” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพอใจกับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายร้อยละ ๕๐.๔ และพอใจ ด้านจิตใจร้อยละ ๕๒.๗ ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ๖ ปัจจัย ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ภาวะสุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม การศึกษา อาชีพและอายุ โดยสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้ร้อยละ ๓๐.๕ ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ๔ ปัจจัย ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ภาวะสุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว โดยสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตด้านจิตใจได้ร้อยละ ๒๑.๕บุคลากรสาธารณสุขควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

^{๔๒} สุรจิตต์ วุฒิการณ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนากจังหวัดพิจิตร”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่, (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๖๐).

องค์กรท้องถิ่นควรร่วมให้การส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุในชนบท^{๔๓}

กิตติวงศ์ สาสวด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยด้านจิตลักษณะ และปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กัน หากร่างกายป่วยจิตใจก็ป่วยด้วย ๒) ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมาจากครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น นั่นก็คือ สมาชิกในครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลซึ่งกันและกัน และดูแลผู้สูงอายุอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยเฉพาะในด้านอาหารและโภชนาการ ๓) รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุก็คือ สมาชิกครอบครัวเป็นบุคลากรหลักในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเน้นสภาวะของผู้สูงอายุในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตวิญญาณ^{๔๔}

พิมพ์สิทธิ์ บัวแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทยอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและ การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทยได้ร้อยละ ๑๑.๒ ตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ รายได้ โดยพบว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อปีตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป สามารถทำนายภาวะสุขภาพผู้สูงอายุได้มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .๑๗๔ รองลงมาคือการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .๑๖๔ การศึกษานี้เสนอแนะว่าภาครัฐควรที่จะคงไว้ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและปรับปรุงช่องทางการเข้าถึงสิทธิดังกล่าวให้ครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริม พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว^{๔๕}

โกศล สอดส่อง^{๔๖} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

^{๔๓} ชูติเดช เจียนดอน, “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา”, วารสารสาธารณสุขศาสตร์, เล่มที่ ๔๑ ฉบับที่ ๓ (พฤศจิกายน-ธันวาคม, ๒๕๕๔): ๒๓๓-๒๔๖.

^{๔๔} กิตติวงศ์ สาสวด, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑): ๒๑-๓๒.

^{๔๕} พิมพ์สิทธิ์ บัวแก้ว, “การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย”, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๙๔-๑๐๙.

^{๔๖} โกศล สอดส่อง, “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาจังหวัด”, วารสารศึกษาศาสตร์ มจร, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๖๒-๑๗๕.

มีอายุระหว่าง ๖๐-๖๔ ปี สถานภาพ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/ จบ การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีบ้านพักเป็นของตนเองจำนวนสมาชิกในครอบครัว ๔ - ๕ คนและมีรายได้/เดือน ๑,๐๐๑ - ๕,๐๐๐บาท ๒. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลของแต่ละด้านพบว่าทุกด้านอยู่ใน ระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ๓. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิก ในครอบครัว และรายได้ที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

๒.๕.๓ งานวิจัยต่างประเทศ

โธมโพลเลา และคณะ (Thomopoulou et al.,) ได้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และความโดดเดี่ยวหรือความว้าเหวของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ๑) ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ๑๒๐ คน และเป็นเพศหญิง ๖๐ คน สามารถจำแนกเป็นช่วงอายุผู้สูงอายุได้เป็นอายุ ๖๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๑๐๐ คน และช่วงอายุตั้งแต่ ๗๕ ปี ขึ้นไป จำนวน ๘๐ คน สถานภาพสมรส จำนวน ๑๑๘ คน หย่าร้าง ๙ คน และเป็นม่าย ๕๓ คน ๒) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพศชายสูงกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง ๓) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐-๗๔ ปี สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๗๕ ปีขึ้นไป ๔) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีสมรสสูงกว่าผู้สูงอายุที่หย่าร้าง แต่ผู้สูงอายุที่หย่าร้างมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุที่เป็นสถานภาพเป็นม่าย ๕) ระดับความโดดเดี่ยวหรือความว้าเหวของผู้สูงอายุเพศหญิงสูงกว่าผู้สูงอายุเพศชาย ๖) ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสซึ่งมีการติดต่อลูกหลานจะมีความโดดเดี่ยวหรือความว้าเหวน้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหย่าร้างและผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นม่าย นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผู้สูงอายุเพศหญิงที่มีสถานภาพเป็นม่ายจะมีเจ็บปวดทางจิตใจในเรื่องความโดดเดี่ยวหรือว้าเหวจากการสูญเสียคนที่รักอย่างเห็นได้ชัด^{๔๗}

เชน และคณะ (Chen et al.,) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุของคนจีนที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ปีขึ้นไป จำนวน ๓๕๖คน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจผู้สูงอายุเพศชายได้แก่อายุ การไม่เจ็บไข้ได้ป่วย การมีสถานะทางการเงินที่ดี การไม่ขัดแย้งกับผู้อื่น การมีลูกหลานเป็นเพื่อน และประสิทธิภาพของตนเอง ในขณะที่ปัจจัยที่

^{๔๗} Thomopoulou, I., Thomopoulou, D., and Koutsouki, D. The differences at quality of life and loneliness between elderly people, *Biology of Exercise*, (2010): 13-28.

เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเพศหญิง ได้แก่ การไม่เจ็บไข้ได้ป่วย การไม่ขัดแย้งกับผู้อื่น การมีบทบาทในสังคม การทำกิจกรรมส่วนตัว และกิจกรรมกลุ่ม^{๔๘}

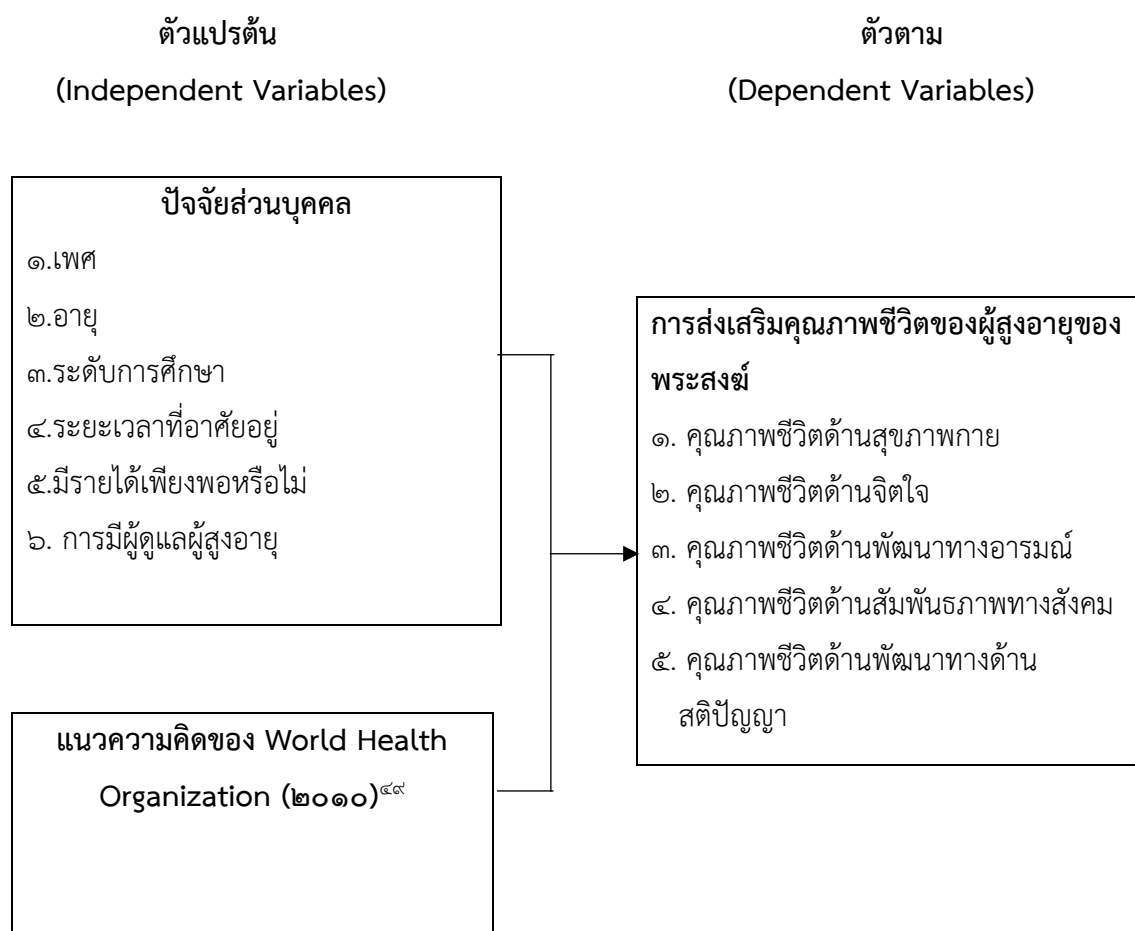
๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยได้รวบรวมเนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ ๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และ ๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา ดังแผนภาพที่ ๒.๑

^{๔๘} Chen, J., Murayama, S., and Kamibeppu, K., Factors related to well-being among the elderly in urban China focusing on multiple roles, *BioScienceTrends*, (2010): 61-72

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

^{๔๔} World Health Organization., Home-based long-term care-in report of a WHO study group: Home-based long-term, (Geneva: World Health Organization, 2010).

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอ โขกชัย จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย เป็น ๒ รูปแบบ การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดย นำการศึกษาวิจัยทั้งสองวิธีมารวมกัน แบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียด และขั้นตอน การดำเนินการดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๑.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุ ๑๘^๑ ปีขึ้นไปที่อาศัย อยู่ในเขตอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่ม จากประชากรจำนวน ๗๘,๙๕๔ คน โดย คำนวณสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Tayamane)^๒ ได้ ๓๙๘ คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

^๑ ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, อำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.amphoe.com/menu.php?am=221&pv=20&mid=1> [๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๒]

^๒ Yamane, Taro, 'An Introductory Analysis', (New York: Harper and Row, 1970).

- เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากร
 e = คลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ ๐.๐๕

แทนค่าในสูตร

$$N = \frac{78,954}{1 + 78,954 (0.05)^2}$$

$$= \frac{78,954}{6}$$

$$= 398 \text{ คน}$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๘ คน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ลำดับที่	กลุ่มประชากรที่ศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑.	กระโทก	๗,๖๙๓	๓๙
๒.	พลับพลา	๘,๒๕๓	๔๑
๓.	ท่าอ่าง	๗,๔๕๕	๓๗
๔.	ทุ่งอรุณ	๗,๘๙๗	๔๐
๕.	ท่าลาดขาว	๔,๐๐๔	๒๐
๖.	ท่าจะหลุง	๔,๙๗๕	๒๕
๗.	ท่าเยี่ยม	๑๐,๔๕๕	๕๓
๘.	โชคชัย	๑๓,๓๐๗	๖๗
๙.	ละลมใหม่พัฒนา	๖,๓๖๐	๓๒
๑๐.	ด่านเกวียน	๘,๕๔๖	๔๔
รวม		๗๘,๙๕๔	๓๙๘

๓.๑.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก ลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๘ ท่าน ได้แก่

๑. พระครูพิทักษ์ธรรมกิจ เจ้าคณะตำบลละลมใหม่ – ท่าจะหลุง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒. พระครูพิทักษ์ปทุมราช อีร์วัฒนา เจ้าคณะอำเภอโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓. นายสัญญา แปะกระโทก กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๔. นางชั้น บุญกระโทก ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๕. นายสนธยา ภัคทีกิจ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๖. นายบัลลังก์ ไหวทย์ศิริ นายอำเภอโศกชัย อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๗. นายสาธิต ดับกระโทก นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๘. นายนำ ปลอดกระโทก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๑ ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เชิงปริมาณแบบสอบถาม (Questionnaire) และ คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมาแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น ๓ ตอน มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถาม บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวม ๕ ด้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น ดังนี้

๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๘ ข้อ

๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๘ ข้อ

๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๘ ข้อ

๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๗ ข้อ

๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๘ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open – ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓.๒.๒ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

๓.๒.๒.๑ ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ทฤษฎีแนวคิด และหลักการ ตลอดจนแนวคิดและประเด็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓.๒.๒.๒ นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

๓.๒.๒.๓ นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โครงสร้าง และภาษาให้คำถามครอบคลุม

๓.๒.๒.๔ ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม ตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงประจักษ์ (Face Validity)

๓.๒.๒.๕ นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) กำหนดค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ถึง ๑.๐๐ ใช้ได้ จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเนื้อหา สามารถแบบทดสอบแบบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๓.๒.๒.๖ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ผศ.ดร.เดช ชูจันอัด อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุติ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๓.๒.๗ นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน

แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของความเชื่อมั่น ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ ๐.๙๗๕

๓.๓.๒.๘ นำแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถาม/สัมภาษณ์ เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๓.๑ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่งถึงนายอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๒ เริ่มเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ ๑-๓๑ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ รวมใช้เวลา ๑ เดือน

๓.๓.๓ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

๓.๓.๔ ผลปรากฏว่าแบบสอบถามจำนวน ๓๙๘ ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้จำนวน ๓๙๘ ชุด

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๓.๔.๑ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

๓.๔.๒ ลงรหัสแบบสอบถาม

๓.๔.๓ กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามในแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล

๓.๔.๔ ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

๓.๔.๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

๓.๔.๔.๒ ศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

๓.๔.๔.๓ การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ วิเคราะห์โดยทดสอบค่า เอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

๓.๔.๔.๔ ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด ในเรื่องความคิดเห็นถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะใน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

วิเคราะห์เนื้อหาประเด็นสำคัญ และนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง เสนอข้อมูลเป็นตาราง

๓.๔.๔.๔ เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
๔.๕๑ – ๕.๐๐	มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด
๓.๕๑ – ๔.๕๐	มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับมาก
๒.๕๑ – ๓.๕๐	มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง
๑.๕๑ – ๒.๕๐	มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๕๐	มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับน้อยที่สุด

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ก) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๓.๕.๑ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

๓.๕.๒ สถิติพื้นฐาน

๓.๕.๒.๑ ร้อยละ (Percentage)

๓.๕.๒.๒ ค่าเฉลี่ย (Mean)

๓.๕.๒.๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๕.๒.๔ ที่ t-test, เอฟ (F-test)

๓.๕.๒.๕ ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

๓.๕.๒.๖ ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด ในเรื่องความคิดเห็นถึงปัญหา อุปสรรค และบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์เนื้อหาประเด็นสำคัญ และนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียงเสนอข้อมูลเป็นตาราง

ข) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่อยู่อาศัยในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ๓ ตอน ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๖ องค์กรความรู้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายด้วยการแจกแจง ความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) ระดับการศึกษา ๔) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ๕) มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และ ๖) การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๙๘)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๗๙	๔๕
หญิง	๒๑๙	๕๕
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๒. อายุ		
อายุ ๑๖ - ๓๕ ปี	๑๒๖	๓๒.๒
อายุ ๓๖ - ๕๐ ปี	๑๑๖	๒๙.๑
อายุ ๕๑ - ๖๕ ปี	๑๐๗	๒๖.๙
อายุ ๖๖ ปี ขึ้นไป	๔๙	๑๑.๘
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	๑๐	๒.๕
ประถมศึกษา	๑๕๙	๓๙.๙
มัธยมศึกษาตอนต้น	๙๑	๒๒.๙
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช.	๘๑	๒๐.๔
อนุปริญญา, ปวส.	๒๘	๗.๐
ปริญญาตรี	๒๙	๗.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๔. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่(ทะเบียนบ้าน)		
๐ - ๕ ปี	๒๕	๖.๓
๖ - ๑๐ ปี	๘๐	๒๐.๑
๑๐ ปีขึ้นไป	๒๙๓	๗๓.๖
รวม	๓๙๘	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n = ๓๙๘)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕. มีรายได้เพียงพอหรือไม่		
พอใช้จ่าย	๒๖๑	๖๕.๖
ไม่พอใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สิน	๕๘	๑๔.๖
ไม่พอใช้จ่ายแต่มีหนี้สิน	๖๘	๑๗.๖
เหลือใช้มีไว้เก็บ	๑๑	๒.๘
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๖. การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ		
มีผู้ดูแล	๑๘๕	๔๖.๕
ไม่มีผู้ดูแล	๒๑๓	๕๓.๕
รวม	๓๙๘	๑๐๐

จากตาราง ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่า เพศหญิง จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕ รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕

อายุ พบว่า อายุระหว่าง ๑๘-๓๕ ปี จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๒ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุด รองลงมา อายุระหว่าง ๓๖-๕๐ ปี จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑ อายุระหว่าง ๕๑-๖๕ ปี จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙ และอายุระหว่าง ๖๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน ๑๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๙ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุด รองลงมา มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. จำนวน ๘๑ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔ ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓ มีระดับการศึกษาอนุปริญญา, ปวส. จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน) พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยระหว่าง ๑๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุด รองลงมา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ระหว่าง ๖-๑๐ปี จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ และ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยระหว่าง ๐-๕ ปี จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ตามลำดับ

มีรายได้เพียงพอ พบว่า มีพอใช้จ่าย จำนวน ๒๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุด รองลงมา ไม่พอใช้จ่ายและมีหนี้สิน จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖ ไม่พอใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สิน จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖ และ เหลือใช้มีไว้เก็บ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ ตามลำดับ

การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า ไม่มีผู้ดูแล จำนวน ๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุด รองลงมา มีผู้ดูแล จำนวน ๑๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ ตามลำดับ

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระดับความคิดเห็นของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมใน ๕ ด้านได้แก่ ๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ ๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม

n = ๓๙๘)

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
๑.	คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	๓.๕๑	๐.๕๕๓	มาก
๒.	คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	๓.๙๒	๐.๕๒๐	มาก
๓.	คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	๓.๗๗	๐.๕๓๔	มาก
๔.	คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	๓.๘๔	๐.๕๗๓	มาก
๕.	คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	๓.๘๑	๐.๕๐๑	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๗๗	๐.๕๔๓	มาก

จากตาราง ๔.๒ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๗, S.D. = ๐.๕๔๓)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ (\bar{X} = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๕๒๐)

ด้านคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม (\bar{X} = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๕๗๓)

ด้านคุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา (\bar{X} = ๓.๘๑, S.D. = ๐.๕๐๑)

คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ (\bar{X} = ๓.๗๗, S.D. = ๐.๕๓๔)

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย (\bar{X} = ๓.๕๑, S.D. = ๐.๕๕๓)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

(n = ๓๙๘)

ข้อ	คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
๑.	ท่านได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย	๒.๖๘	๑.๒๔	ปานกลาง
๒.	ท่านมีกำลังกายในการทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน	๓.๘๐	๐.๘๐	มาก
๓.	ท่านได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน	๓.๘๖	๐.๗๓	มาก
๔.	พระสงฆ์แนะนำให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดิน การวิ่ง	๒.๙๓	๑.๑๐	ปานกลาง
๕.	ท่านบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ ๕ หมู่	๓.๘๔	๐.๘๐	มาก
๖.	ท่านพอใจการทำกิจกรรมต่างๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน	๓.๙๑	๐.๗๕	มาก
๗.	พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ท่านใช้ยาสมุนไพรในการรักษา	๓.๑๑	๑.๐๘	ปานกลาง
๘.	ท่านสามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตัวเอง	๓.๙๙	๐.๘๖	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๕๑	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๕๑, S.D.=๐.๕๕)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ ๘ สามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตนเอง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๙, S.D.=๐.๘๖) รองลงมา ข้อที่ ๖ พอใจการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๑, S.D.=๐.๗๕) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๑ ได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} = ๒.๖๘, S.D.=๑.๒๔)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

(n = ๓๙๘)

	คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
๑.	ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่นมีความสุข ความสงบในใจ	๓.๙๖	๐.๖๙	มาก
๒.	ท่านมีสมาธิในการทำงานด้านต่าง ๆ	๓.๙๕	๐.๗๑	มาก
๓.	ท่านรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพตัวท่านเอง	๓.๙๕	๐.๘๐	มาก
๔.	พระสงฆ์ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติธรรมเพื่อลดความเหงา สิ้นหวัง เศร้า วิตกกังวล	๓.๕๓	๑.๐๖	มาก
๕.	ท่านเข้าใจชีวิตตามกฎของธรรมชาติ	๓.๙๕	๐.๖๘	มาก
๖.	ท่านกล้าตัดสินใจและมั่นใจในการทำงาน	๓.๙๖	๐.๗๒	มาก
๗.	ท่านมีความคิดเชิงบวกกับบุคคลอื่นที่สนทนาด้วย	๓.๙๘	๐.๖๙	มาก
๘.	ท่านมีจิตใจที่ดีงามต่อเพื่อนร่วมงาน	๔.๐๒	๐.๖๕	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๙๒	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านจิตใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๒, S.D.=๐.๕๒)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ ๘ มีจิตใจที่ดีงามต่อเพื่อนร่วมงาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๐๒, S.D.=๐.๖๕) รองลงมา ข้อที่ ๗ มีความคิดเชิงบวกกับบุคคลอื่นที่สนทนาด้วย (\bar{X} = ๓.๙๘, S.D.=๐.๖๙) มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับมาก และน้อยที่สุด ข้อที่ ๔ พระสงฆ์ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติธรรมเพื่อลด ความเหงา สิ้นหวัง เศร้า วิตกกังวล มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับมาก (\bar{X} = ๓.๕๓, S.D.=๑.๐๖)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

n = ๓๙๘)

	คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
๑.	ท่านได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต	๓.๓๓	๐.๙๗	ปานกลาง
๒.	ท่านรู้วิธีการควบคุมอารมณ์เมื่อ โกรธ ดีใจ และเสียใจ	๓.๗๓	๐.๗๗	มาก
๓.	ท่านได้รับการพัฒนาจากพระสงฆ์ด้าน การให้ทานรักษาศีล และการปฏิบัติธรรมภาวนา	๓.๗๒	๐.๙๒	มาก
๔.	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนนอกสถานที่ในแต่ละปี	๓.๕๕	๑.๐๑	มาก
๕.	ท่านมีสติปัญญาในการมองโลกและ พิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง	๓.๙๔	๐.๖๖	มาก
๖.	ท่านรู้จักรักและวางใจคนอื่น	๓.๘๕	๐.๖๙	มาก
๗.	ท่านมีความพอดีกับชีวิตและไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น	๔.๐๙	๐.๗๑	มาก
๘.	ท่านมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น	๓.๙๘	๐.๗๐	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๗๗	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๗, S.D.=๐.๕๓)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ ๗ มีความพอดีกับชีวิตและไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๐๙, S.D.=๐.๗๑) รองลงมา ข้อที่ ๘ มีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๙๘, S.D.=๐.๗๐) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๑ ได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} = ๓.๓๓, S.D.=๐.๙๗)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

(n = ๓๙๘)

	คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
๑.	ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเชื่อมสัมพันธกับผู้อื่น	๓.๘๙	๐.๖๒	มาก
๒.	ท่านพึงพอใจเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น	๔.๐๗	๐.๖๒	มาก
๓.	พระสงฆ์พาท่านไปเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	๓.๓๖	๑.๑๓	มาก
๔.	ท่านปฏิบัติตามโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม	๔.๑๐	๐.๗๒	มาก
๕.	ท่านบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน	๒.๘๒	๐.๘๑	ปานกลาง
๖.	ท่านชอบช่วยเหลือคนในชุมชนเมื่อเขามีปัญหาเดือดร้อน	๓.๗๑	๐.๙๐	มาก
๗.	ท่านรู้สึกมีความสุขกับการได้ร่วมเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม	๓.๙๐	๐.๗๖	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๘๔	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๕๗)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ ๔ ปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๑๐, S.D. = ๐.๖๒) รองลงมา ข้อที่ ๒ พึงพอใจเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๐๗, S.D. = ๐.๖๒) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๕ บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๒.๘๒, S.D. = ๐.๘๑)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนา
ทางด้านสติปัญญา

(n = ๓๙๘)

	คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
๑	ท่านอ่านหนังสือธรรมะเป็นประจำ	๒.๘๙	๑.๒๘	ปานกลาง
๒.	ท่านมีความสุขทางจิตใจ ไม่ว่าจะ เกิดอะไรขึ้น จะมีจิตสงบ ปราศจากอกุศล	๓.๗๐	๐.๗๖	มาก
๓.	ท่านมีความสุขกับการนำความรู้และ ประสบการณ์ ของท่าน มาใช้แก้ปัญหาของตนเองได้	๓.๙๑	๐.๖๖	มาก
๔.	ท่านมีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานรับผิดชอบ	๓.๘๘	๐.๖๖	มาก
๕.	ท่านมีขวัญกำลังใจที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และมีสติ ต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตของท่าน	๓.๙๖	๐.๖๗	มาก
๖.	ท่านมีความอดทน มีความพยายาม และ ความตั้งมั่น ความรับผิดชอบต่อตนเองในชีวิตและครอบครัว	๔.๐๑	๐.๖๒	มาก
๗.	ท่านสามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาวิกฤตของชีวิต ที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว	๓.๙๔	๐.๖๘	มาก
๘.	ท่านมีความละเอียด ต่อการเบียดเบียน หรือสร้าง ความเดือดร้อน ให้กับตนเองและผู้อื่น	๔.๐๙	๐.๖๙	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๔.๘๐	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} = ๔.๘๐ S.D.=๐.๕๐)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ ๘ มีความละเอียด ต่อการเบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อน
ให้กับตนเองและผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} = ๔.๐๙, S.D.=๐.๖๙)
รองลงมา ข้อที่ ๖ มีความอดทน มีความพยายาม และ ความตั้งมั่นในความรับผิดชอบต่อตนเองในชีวิตและ
ครอบครัว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๐๑, S.D.=๐.๖๒) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๑ อ่าน
หนังสือธรรมะเป็นประจำ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๒.๘๙, S.D.=๑.๒๘)

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ จำแนกตาม ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) ระดับการศึกษา ๔) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ๕) มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และ ๖) การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยการแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) ตามสมมติฐานการวิจัยที่ ๑ – ๕ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

(n = ๓๙๘)

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	๓.๕๑	๐.๕๔	๓.๕๑	๐.๕๖	-๐.๐๑๔	๐.๙๘๘๙
๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	๓.๙๒	๐.๔๘	๓.๙๑	๐.๕๖	๐.๒๙๔	๐.๗๖๙๙
๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	๓.๗๘	๐.๕๒	๓.๗๗	๐.๕๕	๐.๑๓๘	๐.๘๙๐
๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	๓.๙๐	๐.๕๕	๓.๗๙	๐.๕๙	๑.๙๐๗	๐.๐๕๗
๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	๓.๘๑	๐.๔๙	๓.๘๐	๐.๕๑	๐.๒๗๖	๐.๗๘๓
ภาพรวม	๓.๗๙	๐.๔๓	๓.๗๖	๐.๔๖	๐.๖๕๒	๐.๕๑๕

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ บทบาทของพระสงฆ์ ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาภาพรวม ไม่แตกต่างกันซึ่ง ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

(n=๓๙๘)

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	df	MS	F	Sig.
๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๓	๓	๐.๐๑๔	๐.๐๔๖	๐.๙๙
	ภายในกลุ่ม	๑๒๑.๓๐๑	๓๙๕	๐.๓๐๘		
	รวม	๑๒๑.๓๔๔	๓๙๘			
๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๐๖	๓	๐.๙๐๒	๓.๓๙๐	๐.๐๒*
	ภายในกลุ่ม	๑๐๔.๘๔๔	๓๙๕	๐.๒๖๖		
	รวม	๑๐๗.๕๕๐	๓๙๘			
๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๖๒	๓	๐.๒๘๗	๑.๐๐๗	๐.๓๙
	ภายในกลุ่ม	๑๑๒.๓๘๐	๓๙๕	๐.๒๘๕		
	รวม	๑๑๓.๒๔๒	๓๙๘			
๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๕๑	๓	๐.๐๑๗	๐.๐๕๒	๐.๙๘
	ภายในกลุ่ม	๑๓๐.๑๖๑	๓๙๕	๐.๓๓๐		
	รวม	๑๓๐.๒๑๒	๓๙๘			
๕) คุณภาพชีวิตด้านสติปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๘๐	๓	๐.๗๒๗	๒.๙๓๙	๐.๐๓*
	ภายในกลุ่ม	๙๗.๓๘๙	๓๙๕	๐.๒๔๗		
	รวม	๙๙.๕๖๙	๓๙๘			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๘๗	๓	๐.๑๒๙	๐.๖๕๖	๐.๕๘
	ภายในกลุ่ม	๗๗.๔๐๔	๓๙๕	๐.๑๙๖		
	รวม	๗๗.๗๙๐	๓๙๘			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๘)

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม						
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย		SS	Df	MS	F	Sig.
จังหวัดนครราชสีมา						
๑) คุณภาพชีวิตด้าน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๘๔๖	๕	๐.๗๖๙	๒.๕๖๖	๐.๐๒๗*
สุขภาพกาย	ภายในกลุ่ม	๑๑๗.๔๙๙	๓๙๒	๐.๓๐๐		
	รวม	๑๒๑.๓๔๕	๓๙๗			
๒) คุณภาพชีวิตด้าน	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๘๐	๕	๐.๔๗๖	๑.๗๗๔	๐.๑๑๗
จิตใจ	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๑๖๙	๓๙๒	๐.๒๖๘		
	รวม	๑๐๗.๕๕๐	๓๙๗			
๓) คุณภาพชีวิตด้าน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๕๐๓	๕	๐.๗๐๑	๒.๕๐๓	๐.๐๓๐*
พัฒนาทาง	ภายในกลุ่ม	๑๐๙.๗๓๙	๓๙๒	๐.๒๘๐		
อารมณ์	รวม	๑๑๓.๒๔๒	๓๙๗			
๔) คุณภาพชีวิตด้าน	ระหว่างกลุ่ม	๕.๐๔๓	๕	๑.๐๐๙	๓.๑๕๙	๐.๐๐๘**
สัมพันธภาพทาง	ภายในกลุ่ม	๑๒๕.๑๖๙	๓๙๒	๐.๓๑๙		
สังคม	รวม	๑๓๐.๒๑๒	๓๙๗			
๕) คุณภาพชีวิตด้าน	ระหว่างกลุ่ม	๕.๒๗๘	๕	๑.๐๕๖	๔.๓๘๙	๐.๐๐๑**
พัฒนาทางด้าน	ภายในกลุ่ม	๙๔.๒๙๐	๓๙๒	๐.๒๔๑		
สติปัญญา	รวม	๙๙.๕๖๙	๓๙๗			
	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๕๖	๕	๐.๕๑๑	๒.๖๖๔	๐.๐๒๒*
ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	๗๕.๒๓๔	๓๙๒	๐.๑๙๒		
	รวม	๗๗.๗๙๐	๓๙๗			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านวิสัยทัศน์ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตาราง

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	อายุ					
		ไม่ได้รับ	ประถม	มัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา, ปริญญาตรี	
		การศึกษา	ศึกษา	ตอนต้น	ตอนปลาย	ปวส, ปวช	
		๓.๘๐	๓.๗๖	๓.๗๘	๓.๗๓	๓.๖๑	๔.๐๑
ไม่ได้รับการศึกษา	๓.๘๐	-	๐.๐๔	๐.๐๒	๐.๐๗	๐.๑๙	๐.๒๑
ประถมศึกษา	๓.๗๖		-	๐.๐๒	๐.๐๓	๐.๑๕	๐.๒๕*
มัธยมศึกษาตอนต้น	๓.๗๘			-	๐.๐๕	๐.๑๗	๐.๒๓*
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช	๓.๗๓				-	๐.๑๒	๐.๒๘*
อนุปริญญา, ปวส	๓.๖๑					-	๐.๔๐*
ปริญญาตรี	๔.๐๑						-

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำนวน ๔ คู่

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษา

ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช และอนุปริญญา ,ปวส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ประชาชนที่มีวุฒิปริญญาตรี มีความคิดเห็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า ประชาชนที่มีวุฒิ ๑) ไม่ได้รับการศึกษา ๒) มัธยมศึกษาตอนต้น ๓) ประถมศึกษา ๔) มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช และ ๕) อนุปริญญา, ปวส

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสุขภาพกาย

ระดับการศึกษา	\bar{X}	อายุ					
		ไม่ได้รับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช	อนุปริญญา, ปวส	ปริญญาตรี
		๓.๘๔	๓.๕๑	๓.๕๑	๓.๔๗	๓.๒๗	๓.๗๐
ไม่ได้รับการศึกษา	๓.๘๔	-	๐.๓๓*	๐.๓๓*	๐.๕๗*	๐.๑๔	
ประถมศึกษา	๓.๕๑		-	๐.๐๐	๐.๒๔	๐.๑๙	
มัธยมศึกษาตอนต้น	๓.๕๑			-	๐.๒๔	๐.๑๙	
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช	๓.๔๗				-	๐.๒๓	
อนุปริญญา, ปวส	๓.๒๗					-	
ปริญญาตรี	๓.๗๐						

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ พระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้าน สุขภาพกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำนวน ๕ คู่ ได้แก่

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มี การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช และอนุปริญญา ,ปวส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา ,ปวส มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยน้อยที่สุดของ บทบาทของ พระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

ระดับ การศึกษา	\bar{X}	อายุ					
		ไม่ได้รับ การศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย, ปวช	อนุปริญญา, ปวส	ปริญญา ตรี
		๓.๘๘	๓.๗๔	๓.๗๗	๓.๗๕	๓.๖๘	๔.๐๙
ไม่ได้รับ การศึกษา	๓.๘๘	-	๐.๑๕	๐.๑๒	๐.๑๔	๐.๒๑	๐.๒๐
ประถมศึกษา	๓.๗๔		-	๐.๐๓	๐.๐๑๖	๐.๐๖	๐.๓๕*
มัธยมศึกษา ตอนต้น	๓.๗๗			-	๐.๐๒	๐.๐๙	๐.๓๒*
มัธยมศึกษา ตอนปลาย, ปวช	๓.๗๕				-	๐.๐๗	๐.๓๔*
อนุปริญญา, ปวส	๓.๖๘					-	๐.๔๑*
ปริญญาตรี	๔.๐๙						-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ พระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้าน สุขภาพกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำนวน ๔ คู่ ได้แก่

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย-ปวช และอนุปริญญา-ปวส อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา , ปวส มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุดของ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านคุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	อายุ					
		ไม่ได้รับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช	อนุปริญญา, ปวส	ปริญญาตรี
		๓.๗๖	๓.๘๒	๓.๗๗	๓.๗๔	๓.๖๒	๔.๑๗
ไม่ได้รับการศึกษา	๓.๗๖	-	๐.๐๖	๐.๐๑	๐.๐๒	๐.๑๔	๐.๔๑*
ประถมศึกษา	๓.๘๒		-	๐.๐๕	๐.๐๘	๐.๒๐	๐.๓๕*
มัธยมศึกษาตอนต้น	๓.๗๗			-	๐.๐๓	๐.๑๕	๐.๔๐*
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช	๓.๗๔				-	๐.๑๒	๐.๔๓*
อนุปริญญา, ปวส	๓.๖๒					-	๐.๕๕*
ปริญญาตรี	๔.๑๗						-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านคุณภาพชีวิต

ด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำนวน ๕ คู่ ได้แก่

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช และอนุปริญญา-ปวส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา ,ปวส มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่(ทะเบียนบ้าน) ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา **จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน)**

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ						Sig.
ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอ		SS	Df	MS	F	(๒-tailed)
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา						
๑) คุณภาพชีวิตด้าน สุขภาพกาย	ระหว่าง	๐.๖๔๕	๒	๐.๓๒๓	๑.๐๕๖	๐.๓๔๙
	กลุ่ม					
	ภายใน	๑๒๐.๖๙๙	๓๙๕	๐.๓๐๖		
	กลุ่ม					
	รวม	๑๒๑.๓๔๔	๓๙๗			
๒) คุณภาพชีวิตด้าน จิตใจ	ระหว่าง	๔.๒๖๖	๒	๒.๑๓๓	๘.๑๕๘	๐.๐๐๐**
	กลุ่ม					
	ภายใน	๑๐๓.๒๘๔	๓๙๕	.๒๖๑		
	กลุ่ม					
	รวม	๑๐๗.๕๕๐	๓๙๗			
๓) คุณภาพชีวิตด้าน พัฒนาทางอารมณ์	ระหว่าง	๑.๙๖๘	๒	๐๐.๙๘๔	๓.๔๙๓	๐.๐๓๑**
	กลุ่ม					
	ภายใน	๑๑๑.๒๗๔	๓๙๕	๐.๒๘๒		
	กลุ่ม					
	รวม	๑๑๓.๒๔๒	๓๙๗			
๔) คุณภาพชีวิตด้าน สัมพันธภาพทาง สังคม	ระหว่าง	๒.๔๘๙	๒	๑.๒๔๔	๓.๘๔๘	๐.๐๒๒**
	กลุ่ม					
	ภายใน	๑๒๗.๗๒๓	๓๙๕	๐.๓๒๓		
	กลุ่ม					
	รวม	๑๓๐.๒๑๒	๓๙๗			
๕) คุณภาพชีวิตด้าน พัฒนาทางด้าน สติปัญญา	ระหว่าง	๒.๔๖๕	๒	๑.๒๓๓	๕.๐๑๔	๐.๐๐๗**
	กลุ่ม					
	ภายใน	๙๗.๑๐๓	๓๙๕	๐.๒๔๖		
	กลุ่ม					
	รวม	๙๙.๕๖๙	๓๙๗			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๓๗	๒	๐.๕๖๘	๒.๙๒๙	๐.๐๕๕
	ภายในกลุ่ม	๗๖.๖๕๓	๓๙๕	๐.๑๙๔		
	รวม	๗๗.๗๙๐	๓๙๗			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชาชนที่มี จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ดังนี้

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน) ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา **จำแนกตามมีรายได้**

(n = ๓๙๘)

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	Df	MS	F	Sig.
๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	ระหว่าง	๐.๗๑๔	๓	๐.๒๓๘	๐.๗๗๗	๐.๕๐๗
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๖๓๑	๓๙๔	๐.๓๐๖		
	รวม	๑๒๑.๓๔๔	๓๙๗			
๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	ระหว่าง	๑.๙๗๙	๓	๐.๖๖๐	๒.๔๖๒	๐.๐๖๒
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๕๗๐	๓๙๔	๐.๒๖๘		
	รวม	๑๐๗.๕๕๐	๓๙๗			
๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	ระหว่าง	๒.๖๓๑	๓	๐.๘๗๗	๓.๑๒๔	๐.๐๒๖*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	๑๑๐.๖๑๑	๓๙๔	๐.๒๘๑		
	รวม	๑๑๓.๒๔๒	๓๙๗			
๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	ระหว่าง	๒.๑๘๕	๓	๐.๗๒๘	๒.๒๔๒	๐.๐๘๓
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	๑๒๘.๐๒๖	๓๙๔	๐.๓๒๕		
	รวม	๑๓๐.๒๑๒	๓๙๗			
๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	ระหว่าง	๐.๘๕๔	๓	๐.๒๘๕	๑.๑๓๖	๐.๓๓๔
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	๙๘.๗๑๕	๓๙๔	๐.๒๕๑		
	รวม	๙๙.๕๖๙	๓๙๗			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๑๔	๓	๐.๒๗๑	๑.๓๘๙	๐.๒๔๖
	ภายในกลุ่ม	๗๖.๙๗๖	๓๙๔	๐.๑๙๕		
	รวม	๗๗.๗๙๐	๓๙๗			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน) ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ
(n = ๓๙๘)

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริม คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ				t	Sig
	มีผู้ดูแล		ไม่มีผู้ดูแล			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย	๓.๕๑	๐.๖๐๐	๓.๕๐	๐.๕๑๐	๐.๐๓๓	๐.๘๕๖
๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	๓.๘๘	๐.๕๐๕	๓.๙๕	๐.๕๓๒	๑.๘๙๔	๐.๑๖๙
๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์	๓.๗๐	๐.๕๕๐	๓.๘๔	๐.๕๑๒	๖.๘๓๓*	๐.๐๐๙
๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	๓.๗๖	๐.๖๒๑	๓.๙๒	๐.๕๑๘	๗.๗๘๒*	๐.๐๐๖
๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา	๓.๘๓	๐.๕๕๑	๓.๗๘	๐.๔๕๓	๐.๘๗๓	๐.๓๕๑
ภาพรวม	๓.๗๔	๐.๔๘๙	๓.๗๙	๐.๓๙๗	๑.๙๘๙	๐.๑๕๙

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันใน ด้านคุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ และคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ดังนั้นในการวิเคราะห์ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ใช้การทดสอบค่า t-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว f-test (One Way Analysis Of variance)

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
จำแนกตาม ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) ระดับการศึกษา ๔) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ๕) มี
รายได้เพียงพอหรือไม่ และ ๖) การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

(n = ๓๙๘)

สมมติฐาน	t	F	Sig	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	๐.๔๒๐		๐.๕๑๗	-	✓
สมมติฐานที่ ๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		๐.๖๕๖	๐.๕๘๐	-	✓
สมมติฐานที่ ๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		๒.๖๖๔	๐.๐๒๒	✓	-
สมมติฐานที่ ๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		๒.๙๒๙	๐.๐๕๕	-	✓
สมมติฐานที่ ๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีมีรายได้เพียงพอหรือไม่ ต่างกันจะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		๑.๓๘๙	๐.๒๔๖	-	✓
สมมติฐานที่ ๖ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ต่างกัน จะมีระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	๑.๙๘๙		๐.๑๕๙	-	✓

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ มีผลทำให้เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ มีผลทำให้อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา มีผลทำให้ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีผลทำให้ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านมีรายได้เพียงพอหรือไม่ มีผลทำให้มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุมีผลทำให้การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ เพศ การศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย รายได้ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

๔.๔.๑ คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. อายุมากขึ้น ปัญหาในเรื่องของสุขภาพกาย ในเรื่องของไขมัน ความดันโลหิต เบาหวาน โรคอื่น ๆ มากตามวัย	๑. การควบคุมอาหาร เน้นการออกกำลังกาย เดิน การวิ่งเพื่อสุขภาพ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาสูบ เหล้า บุหรี่ กาแฟ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง น้ำอัดลม	๒
๒. เรื่องอายุที่มากขึ้น ร่างกายเริ่มอ่อนแอ ไม่มีกำลังใจในการช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ	๒. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างศูนย์กำลังใจในการดูแล ผู้สูงอายุ	๘
๓. พระสงฆ์กับการสร้างศูนย์อบรมเรื่องของสมุนไพรรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ	๓. พระสงฆ์ควรมีสถานที่สร้างศูนย์สมุนไพรให้แก่ผู้สูงอายุ หรือมีข้อมูลในการทำสมุนไพรเพื่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ	๒

๔.๔.๒ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. จิตใจไม่ค่อยสงบ เสียขวัญ กำลังใจ	๑. ควรมีการสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมของผู้สูงอายุทุกวัน พระเพื่อให้ผู้สูงอายุมีเวลาในการปฏิบัติธรรมหรือมา พบพูดคุยกัน	๗
๒. การคิดมาก การคิด ฟุ้งซ่าน กับปัญหาใน ครอบครัว	๒. การทำน้าธรรมเข้ามาขัดเกลาจิตใจ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ มีสติต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนา	๕
๓. บุคคลธรรมดาที่มีความ โลก โกรธ หลง กันอยู่ อยาก รวย อยากมีความหวัง เป็น ธรรมดาของมนุษย์	๓. อยากให้พระสงฆ์เปิดธรรมต่าง ๆ ในหอกระจายข่าว ช่วงเวลาเช้า เพื่อจะทำให้ขัดเกลาจิตใจของผู้สูงอายุ	๒

๔.๔.๓ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ มีรายละเอียดดังแสดงใน

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ยังมีอารมณ์โกรธอยู่ในทุก คนเมื่อเจอปัญหาที่เข้ามา รุมเร้า กับตัวเอง หรือการที่คนอื่นไม่ได้ ตั้งใจตนเอง	๑. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างความ สามัคคี การให้อภัยกัน การวางตัวเป็นกลาง เมื่อ มีปัญหาในชุมชน	๓
๒. ปัญหาในเรื่องคนในสังคมไม่ ค่อยเอาหลักธรรมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ เกิดการแข่งขันใน ด้านของวัตถุภายนอกมากกว่า ภายในจิตใจ	๒. ควรเริ่มต้นที่บ้าน คนในครอบครัว ให้เข้าหา หลักธรรม เข้าหาพระสงฆ์เพื่อได้หลักธรรมให้ เกิดประโยชน์มากขึ้น เพื่อให้สังคมดีขึ้น	๓

๔.๔.๔ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมมีรายละเอียดดังแสดงใน

ตารางที่ ๔.๒๒ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ปัญหาในเรื่องคนสังคม สนใจแต่เรื่องของการเมือง การแบ่งฝ่าย เกิดอคติในการแสดงความคิดเห็น เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้น	๑. การเข้ามาปรึกษากันในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการสร้างความขัดแย้งทำให้เกิดการโกรธกัน	๕
๒. การที่สังคมที่วุ่นวาย การเชื่อข่าวสาร ที่มีมากมายที่เผยแพร่ออกมาทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ไม่พอใจกัน	๒. ควรใช้สติปัญญาในการพิจารณา ชาวแต่ข่าว การเสพข่าวที่ตนเองเชื่อถือได้ พร้อมเปิดใจพูดคุยถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น พร้อมนำมาซึ่งความเข้าใจกันเพื่อสังคมที่ดีขึ้นตลอดไป	๒
๓. เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การสนับสนุนนักการเมืองที่ตนเองชอบ	๓. ควรพิจารณาถึงความดีของแต่ละคน บางคนมีดีบ้าง มีเสียบ้าง ไม่ควรเข้าไม่ยุ่งเกี่ยวมากมาย ทำให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกัน	๒

๔.๔.๕ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีรายละเอียดดังแสดงใน

ตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา **คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา**

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การหลงลืม ตามอายุ ตามกาลเวลา ความจำไม่ค่อยดีเหมือนก่อน อ่านหนังสือไม่ค่อยจำ	๑. ควรหาเวลาว่างอ่านหนังสือเป็นประจำ หรือให้ลูกให้หลานอ่านให้ฟังเพื่อความอบอุ่นในครอบครัว	๓
๒. คนทุกวันนี้ไม่ค่อยใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้อารมณ์และการใช้กำลังในการทำร้ายกัน โดยไม่ใช้สติปัญญาใคร่ควร พิจารณาก่อนการใช้การต่อท้อต่อกันไม่จบไม่สิ้น	๒. ควรมีสติไตร่ตรองพิจารณาสาเหตุต่างๆ ให้ถ่องแท้แน่นอนก่อน ก่อนที่ใช้อารมณ์หรือการใช้กำลังในการทำร้ายร่างกายของผู้อื่น	๓

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕.๑ คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

๑. วัดควรส่งเสริมในเรื่องของสิ่งแวดล้อมภายในวัด แยกพื้นที่บางส่วนให้ผู้สูงอายุอย่างชัดเจน มีศูนย์อบรมกิจกรรมต่าง ๆ ^๑

๒. ควรมีสถานที่ออกกำลังกาย เพื่อให้รู้รู้สึกผ่อนคลาย มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีบรรยากาศต้นไม้ที่ร่มรื่น พระสงฆ์น่าจะมีสถานที่ออกกำลังกาย อุปกรณ์การออกกำลังกาย ทำให้ผ่อนคลาย มีชมรมการเดินอารบิค ส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ออกกำลังกาย^๒

๓. ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกาย การเข้าถึงโภชนาการที่ถูกต้องในวัยสูงอายุ เช่น การรับประทานอาหาร ยา อาจจะใช้วิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ เช่น หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่มาให้การอบรม ส่งเสริมเกี่ยวกับการปลูกพืชผักสมุนไพร ในการรักษาโรค ส่งเสริมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำศูนย์พอเพียงสำหรับผู้สูงอายุภายในวัด แล้วควรส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชน ^๓

๔. วัดควรต้องมีความพร้อมในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมความสะอาดให้เป็นสัดส่วน สะดวกสบาย พระสงฆ์ต้องสร้างบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ควรมีทั้ง ๔ ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพกาย การส่งเสริมสุขภาพจิต การส่งเสริมสุขภาพสังคม การส่งเสริมสุขภาพชุมชน และการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ โดยการใช้กระบวนการและกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การสวดมนต์และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมพัฒนาปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมด้านอาชีพ การสร้างรายได้ การออมทรัพย์และควรมีการจัดสวัสดิการ การสันตนาการ การส่งเสริมการปลูกสมุนไพร เป็นกระบวนการส่งเสริมผู้สูงอายุซึ่งถือว่าเป็นบทบาทการเผยแผ่และเป็นการสงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ของไทยเรา^๔

๕. ควรมีการจัดพื้นที่วัด สำนักสงฆ์ สถานที่ปฏิบัติธรรมให้ถูกลักษณะ ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุออกกำลังกาย หรือการเล่นกีฬา รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพทั้งที่วัด ดำเนินการเองและทำร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อาทิเช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบล พระสงฆ์ควรให้คำปรึกษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต ให้ความรู้ คำสอนให้ผู้สูงอายุตระหนักถึง

^๑ สัมภาษณ์ นายสัญญา แปงกระโทก, กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์ นางชั้น บุญกระโทก, ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ นายสนธยา ภัคศิริกิจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์นายบัลลังก์ ไวทยศิริ, นายอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

การดูแลรักษาสุขภาพและควรมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพบางอย่างของวัด สำนักสงฆ์ สถานที่ปฏิบัติธรรม ที่ยังอาจไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การมีทางลาดชันหรือบันไดที่ไม่ลาดชัน ไม่แคบเกินไป มีราวจับในห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุที่มาวัด สำนักสงฆ์ สถานที่ปฏิบัติธรรม^๕

๖. ควรมีการส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ มีกิจกรรม ที่ผู้สูงอายุทำได้และร่วมมือกันทำ และช่วยกันคิดการทำให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม หมู่บ้าน และวัด^๖

๗. วัดควรส่งเสริมการออกกำลังกายมีลานกิจกรรมการออกกำลังกายภายในวัด เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้สูงอายุ^๗

๘. ผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญในการพัฒนาวัด ควรส่งเสริมเรื่องของการออกกำลังกาย เช่น การออกกำลังกายที่ใช้กำลังเบา ๆ ใช้ความคิดเยอะซึ่งจะส่งเสริมในเรื่องการใช้ความคิด^๘

๔.๔.๒ คุณภาพชีวิตด้านจิต

๑. พระสงฆ์ควรแสดงธรรมให้ประชาชนมีความเข้าใจ ถึงความจริงของชีวิต หลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง^๙

๒. จัดให้มีการฟังธรรม ให้มีกิจกรรม ทำวัตรสวดมนต์ นั่งสมาธิ ตามโอกาสและเวลาที่เหมาะสม^{๑๐}

๓. ส่งเสริมการสวดมนต์ การปฏิบัติธรรม ควรจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ และประชาชนเข้าฟังธรรม ปฏิบัติธรรมบ่อย ๆ เช่น โครงการเข้าวัดฟังธรรมทุกวันอาทิตย์ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม เป็นต้น การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา งานบุญประเพณีต่าง ๆ การถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลัง กิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรในพื้นที่เพื่อกำลังใจซึ่งกันและกัน^{๑๑}

^๕ สัมภาษณ์นายสาธิต ดับกระโทก, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ นายนำ ปลอดกระโทก, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลละลมใหม่ – ท่าจะหลุง, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช ธีรวัฒนา, เจ้าคณะอำเภอโขกชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^๙ สัมภาษณ์ นายสัญญา แปะกระโทก, กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางซัน บุญกระโทก, ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายสนธยา ภัคตกิจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

๔. การสงเคราะห์ทางด้านจิตใจ เช่นการแสดงธรรมเทศนาให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้ และเข้าใจในการดำเนินชีวิต เมื่อเผชิญอุปสรรค ปัญหาของชีวิต นอกจากนี้พระสงฆ์ควรให้คำปรึกษา ปัญหาในชีวิต โดยใช้หลักธรรมในการแก้ไข เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ให้ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา^{๑๒}

๕. ศาสนามีผลต่อความยืนยาวของชีวิต มีผลต่อสุขภาพสามารถลดภาวะโรคเรื้อรังต่าง ๆ ได้ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์ควรมีการให้หลักธรรมในความหวังของชีวิตผู้สูงอายุ และหลักธรรมยังมีผลต่อการลดระดับความเครียด สามารถลดภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี^{๑๓}

๖. พระสงฆ์ควรเน้นหลักธรรมที่สามารถเข้าถึงจิตใจคน เน้นการทำงานเชิงรุกให้มากสร้างพระนักเทศน์เพื่อให้เข้าใจเน้นการปฏิบัติธรรมที่สามารถเข้าถึงหลักธรรมที่แท้จริงขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๑๔}

๗. พระสงฆ์ควรทำงานเชิงรุกในเรื่องของการปฏิบัติธรรม งานประเพณี วัฒนธรรมต่างที่เกิดขึ้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่น^{๑๕}

๘. พระสงฆ์ต้องเข้าใจบทบาททางการสงฆ์ที่ต้องพินิจพิจารณา เข้าปฏิบัติธรรมเพื่อจิตใจที่ดีที่ผ่องใส ตามหลักการปฏิบัติธรรมให้มากยิ่งขึ้นไป^{๑๖}

๔.๔.๓ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

๑. เน้นการพัฒนาคนเป้าหมาย คือ การพัฒนาเพื่อความความสงบเสงี่ยมทางจิตใจ และอารมณ์ตัดความวิตกกังวล เน้นการทุกข์กาย ทุกข์ที่เกิดขึ้น^{๑๗}

๒. ควรเน้นกิจกรรมที่พระสงฆ์ควรเข้ามามีบทบาท เช่น การพูดคุยการสนทนาธรรม ความคิด ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาต่อยอด ตามประสบการณ์ของผู้สูงอายุเพื่อให้ได้กลุ่มหลังในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมให้อยู่ในสังคม ในชุมชนนั้นๆ^{๑๘}

๓. ควรเน้นการพัฒนา เพราะเมื่อมีการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลการพัฒนาอย่างแท้จริง เป้าหมายของการ

^{๑๒} สัมภาษณ์นายบัลลังก์ ไทยศิริ, นายอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์นายสาธิต ดับกระโทก, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายนำ ปลอดกระโทก, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ธรรมกิจ, เจ้าคณะตำบลละลมใหม่-ท่าจะหลุง, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช อีร์วัฒนา, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสัญญา แปงกระโทก, กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางชิ้น บุญกระโทก, ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

พัฒนาคือการปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทางกาย และจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความ สุขทางจิตใจ อันเกิดจากอิสรภาพในการพึ่งตนเองได้^{๑๙}

๔. บทบาทของพระสงฆ์ควรมีการร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อให้เกิดการปรับสภาพทาง อารมณ์เช่น การนั่งสมาธิ วิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นการช่วยปรับสภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุได้เป็ นอย่างดี^{๒๐}

๕. ควรให้ผู้สูงอายุมาเรียนกรรมฐาน โดยพระสงฆ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านกรรมฐาน โดยตรง^{๒๑}

๖. การขัดเกลาทางด้านการศึกษา การปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิเพื่อให้จิตใจมีความอ่อนโยน มีสติ มี ขันติต่อการทำงาน ส่วนนี้จะมีสภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้^{๒๒}

๗. อารมณ์มีส่วนสำคัญต่อการทำงาน เมื่อทุกคนร่วมการทำงานให้มีประสิทธิภาพไม่แสดง อารมณ์ที่ก้าวร้าว อารมณ์ที่รุนแรงต่อเพื่อนร่วมงานนั้นก็สำเร็จตามวัตถุประสงค์^{๒๓}

๘. ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในสังคม ทุกคนอย่ามองข้ามความสำคัญของผู้สูงอายุ เมื่อ ลูกหลาน คนในสังคมมองข้ามความสำคัญของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะมองตัวเองว่าเป็นภาระของสังคม เป็นภาระของครอบครัว ลูกหลาน^{๒๔}

๔.๔.๔ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

๑. พระสงฆ์มีบทบาทการให้ความรู้ในการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง การใช้หลักธรรมในการพัฒนา คน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคม^{๒๕}

๒. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเช่น งานบุญประเพณีต่าง ๆ ร่วมทั้ง เข้าร่วมกิจกรรมประชาคมหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้าน กิจกรรมในชุมชน ควรให้ความสำคัญ ผู้สูงอายุ^{๒๖}

^{๑๙} สัมภาษณ์นายบัลลังก์ ไทยศิริ, นายอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๐} สัมภาษณ์นายสาธิต ดับกระโทก, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายนำ ปลอดกระโทก, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลละลมใหม่-ท่าจะหลุง, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช ธีรวัฒน์, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายสัญญา แปงกระโทก, กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางชิ้น บุญกระโทก, ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายสนธยา ภัคตกิจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

๓. ให้มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมองข้ามความสำคัญต่อผู้สูงอายุ การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข มีความสามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นรวมถึงเพื่อนบ้าน^{๒๗}

๔. พระสงฆ์ควรมีการจัดกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยที่พระสงฆ์ดำเนินการเองและร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม วันสำคัญทางศาสนา วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ วันพ่อ วันแม่แห่งชาติ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ร่วมทำประโยชน์แก่ส่วนรวม^{๒๘}

๕. การให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การให้ความสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายในชุมชน การพบปะปรึกษาหารือถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่สามารถสืบสานสิ่งต่างๆ ไว้ให้ลูกหลานได้อนุรักษ์สืบสานต่อไป^{๒๙}

๖. การให้ผู้สูงอายุรู้จักการใช้หลักธรรม คือ การนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต^{๓๐}

๗. การใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาในการอบรมสั่งสอนผู้สูงอายุ การปฏิบัติธรรมที่เน้นการปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้จริง เช่น การสวดมนต์ นั่งสมาธิ การเดินจงกรม เพื่อให้สุขภาพทางกาย ทางจิตใจดีขึ้นตามหลักพุทธศาสนาที่ทำจิตใจให้ผ่องใส^{๓๑}

๘. การรวมกลุ่มกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันจะสร้างสัมพันธ์มิตรต่อกันผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในสังคม การส่งเสริมให้มีกลุ่ม หรือมีกิจกรรมร่วมกันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ^{๓๒}

๔.๔.๕ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้าน สติปัญญา

๑. พระสงฆ์ควรให้ความรู้แนวทางการปฏิบัติ ทางด้านการภาวนา^{๓๓}

๒. ควรหากิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อทำให้เกิดสติปัญญาในการคิดในการทำงานให้เกิดประโยชน์^{๓๔}

^{๒๗} สัมภาษณ์นายบัลลังก์ ไทยศิริ, นายอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์นายสาธิต ดับกระโทก, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายนำ ปลอดกระโทก, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลละลมใหม่ – ท่าจะหลุง, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช ธีรวัฒนา, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช ธีรวัฒนา, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายสัญญา แปะกระโทก, กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางซัน บุญกระโทก, ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

๓. ส่งเสริมให้ใช้หลักธรรมการพัฒนาทางด้านสติปัญญาผู้สูงอายุ ในการดำเนินชีวิตให้รู้จักการแก้ไขปัญหา ให้รู้จักการคิดเป็น พุดเป็นในการดำเนินชีวิต^{๓๕}

๔. การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ การนำเอาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดความรู้ แก่ผู้สูงอายุ และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข^{๓๖}

๕. ควรมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุได้ฝึกฝน พัฒนาตนเองให้รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและดีงาม^{๓๗}

๖. การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาขัดเกลาจิตใจเพื่อให้เกิดปัญญาในการรู้แจ้ง เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง และมีชีวิตที่ดีมีความสุขของผู้สูงอายุ^{๓๘}

๗. ผู้สูงอายุควรสนใจในการใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้ตนเองนั้นมีความสุขในการดำเนินชีวิตตามวัยตามอายุ^{๓๙}

๘. ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของหลักธรรมที่พัฒนาทางด้านสติปัญญา การรู้เห็นพิจารณาให้ถ่องแท้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความสุขและมีสติปัญญา อารมณ์ที่ดี ไม่มีความโกรธ ความคิดมากในทุกเรื่องที่เข้ามาในชีวิต และสามารถแก้ไขปัญหา ชี้นำแนวทางให้กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมตามกาลเวลา^{๔๐}

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายสนธยา ภัคติกิจ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

^{๓๖} สัมภาษณ์นายบัลลังก์ ไวทย์ศิริ นายอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๓๗} สัมภาษณ์นายสาธิต ดับกระโทก นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายนำ ปลอดกระโทก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

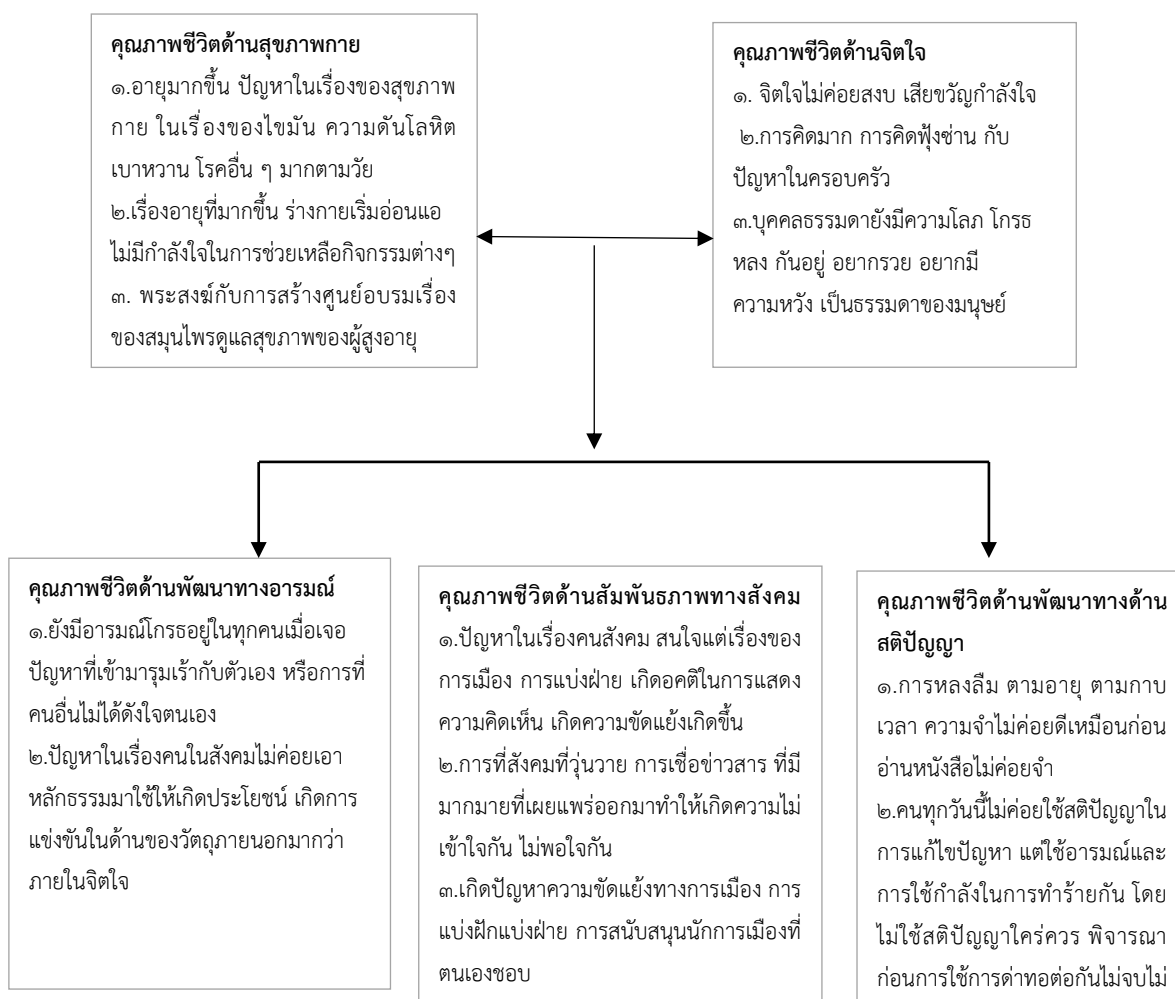
^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ เจ้าคณะตำบลละลมใหม่-ท่าจะหลุง, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช ธีรวัฒนา เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้จากการศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ใน ๕ ด้าน

๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ปัญหาของอายุที่มากขึ้นมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพกาย ไข่มั่น ความดันโลหิต เบาหวาน โรครื่น ๆ มาตามวัย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ ไม่มีกำลังใจในการช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ พระสงฆ์ควรมีการสร้างศูนย์อบรมเรื่องของสมุนไพรดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุทำให้สุขภาพนั้นดี

๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ จิตใจไม่ค่อยสงบ เสียขวัญกำลังใจการคิดมาก การคิดฟุ้งซ่านกับปัญหาในครอบครัว บุคคลธรรมดาที่มีความโลภ โกรธ หลง กันอยู่ อยากรวย อยากมีความหวังเป็นธรรมดาของมนุษย์

๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ ยังมีอารมณ์โกรธอยู่ในทุกคนเมื่อเจอปัญหาที่เข้ามา รุมเร้ากับตัวเอง หรือการที่คนอื่นไม่ได้ตั้งใจปัญหาในเรื่องคนในสังคมไม่ค่อยเอาหลักธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดการแข่งขันในด้านของวัตถุภายนอกมากกว่าภายในจิตใจ

๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ปัญหาในเรื่องคนสังคม เรื่องการเมือง การแบ่งฝ่าย เกิดอคติในการแสดงความคิดเห็น เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นการที่สังคมที่วุ่นวาย การเชื่อข่าวสาร ที่มีมากมายที่เผยแพร่ออกมาทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ไม่พอใจกันเกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การสนับสนุนนักการเมืองที่ตนเองชอบทำให้การแสดงความคิดเห็นต่างเกิดการไม่ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น

๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา การหลงลืม ตามอายุ ตามกาลเวลา ความจำไม่ค่อยดีเหมือนก่อน อ่านหนังสือไม่ค่อยจำคนทุกวันนี้ไม่ค่อยใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้อารมณ์และการใช้กำลังในการทำร้ายกัน โดยไม่ใช้สติปัญญาใคร่ควร พิจารณาก่อนการใช้การดำทอต่อกันไม่จบไม่สิ้น

๕.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามแผนภาพที่ ๔.๒

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย พิจารณาโดยเป็นรายด้านมีดังนี้

๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมการออกกำลังกายในตอนเช้า ด้วยวิธีการเบา ๆ และให้ผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำอย่างสม่ำเสมอ โดยร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล มาตรวจวัดร่างกายเป็นประจำทุกวันศุกร์ สำหรับพระสงฆ์ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเดินทางกรรมทุกเช้าวันพระ ก่อนสวดมนต์ไหว้พระ และส่งเสริมกิจกรรม การแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ โดยจัดเวียนกันภายในอำเภอโขงชัย ทุก ๔ เดือน

๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการกำลังใจ อยากให้มีคนมาเยี่ยม เยียนเพราะลูกหลานไปทำงานต่างจังหวัดกันหมด ไม่มีใครอยู่เป็นเพื่อน จะได้พบปะพูดคุยกัน ทางวัดควรมีกิจกรรม วิปัสสนาธรรมยาตรา การนำผู้สูงอายุร่วมสวดมนต์ไหว้พระในเขตตำบล อำเภออื่น ๆ ที่ใกล้เคียงเพื่อเป็นพบพูดคุย สนทนากัน กับบุคคลภายนอก และได้มีการผ่อนคลายอารมณ์ ร่วมกันในเครือญาติ หรือ ญาติธรรม

๓. คุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาอารมณ์ พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยคนเดียว ผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงมีอารมณ์ที่อ้างว้าง หดหู่ พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำพาผู้สูงอายุมาให้กำลังใจกัน ออกเยี่ยม เยียน หาสิ่งของไปเยี่ยม เพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น วันสงกรานต์ การจัดกิจกรรมดูงานประจำปี ปีละ ๑ - ๒ ครั้ง

๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม พบว่า ผู้ป่วยติดเตียงมีจำนวนสูงขึ้น การพบปะพูดคุยมีส่วนสำคัญต่อผู้ป่วยในด้านการให้กำลังใจกัน การเข้าถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริง พระสงฆ์ควรส่งเสริมในด้านปัจจัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ควรมีการจัดกิจกรรมทอดผ้าป่า เพื่อนำเงินที่ได้ไว้การดูแลผู้สูงอายุเมื่อเจ็บป่วย และจัดซื้อเครื่องมือทางการแพทย์ และสนับสนุน บุคคลากรในการตรวจเยี่ยมให้กำลังใจผู้ป่วย

๕. คุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาทางด้านสติปัญญา พบว่า การติดต่อสื่อสารของผู้สูงอายุ การแจ้งข่าวสารด้านราชการ เอกชนหรือข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ให้รับทราบเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชน จึงควรเพิ่มจุดบริการสัญญาณสื่อสาร ตามความเหมาะสม และควรส่งเสริมกิจกรรม ปัญญาสัญจร คือ การนำผู้เชี่ยวชาญชำนาญทางด้านต่าง ๆ ที่สามารถมาประกอบอาชีพในวัยผู้สูงอายุ มาให้ความรู้ เพื่อเพิ่มรายได้ในยามว่าง หรือการจัดกิจกรรมอาสาพัฒนา จิตอาสา ภายในชุมชน เช่น การทำความสะอาดภายในชุมชน ถนน รั้วบ้าน สระน้ำที่ใช้ประโยชน์ภายในชุมชน เป็นต้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีรายได้เพียงพอหรือไม่ และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและ บทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

พบว่า เพศหญิง จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕ มีอายุระหว่าง ๑๘-๓๕ ปี จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๒ ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๙ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ (ทะเบียนบ้าน) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยระหว่าง ๑๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๖

มีรายได้เพียงพอมีพอใช้จ่าย จำนวน ๒๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖ การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ ไม่มีผู้ดูแล จำนวน ๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕

๕.๑.๒ ข้อมูลระดับความคิดเห็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.443) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

(๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๕๕) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตนเอง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = ๐.๘๖) รองลงมาได้แก่ พอใจการทำกิจกรรมต่างๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$, S.D. = ๐.๗๕) และสุดท้าย ได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๖๘$, S.D. = ๑.๒๔)

(๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีจิตใจที่ดั่งมาต่อเพื่อนร่วมงาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๖๕) รองลงมาได้แก่ มีความคิดเชิงบวกกับบุคคลอื่นที่สนทนาด้วย ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๖๙) มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับมาก และสุดท้ายได้แก่ พระสงฆ์ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติธรรมเพื่อลด ความเหงา สิ้นหวัง เศร้า วิตกกังวล มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$, S.D. = ๑.๐๖)

(๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.๕๓) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความพอดีกับชีวิตและไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๐.๗๐) รองลงมาได้แก่ มีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๗๐) และสุดท้ายได้แก่ ได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๓$, S.D. = ๐.๙๗)

(๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D. = ๐.๕๗) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรมจริยธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๗๒) รองลงมาได้แก่ พึงพอใจเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D. = ๐.๖๒) และสุดท้ายได้แก่ บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๒$, S.D. = ๐.๘๑)

(๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๘๐$, S.D. = ๐.๕๐) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความละเอียด ต่อการเบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อน ให้กับตนเองและผู้อื่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๐.๖๙) รองลงมาได้แก่ มีความอดทน มีความพยายาม และ ความตั้งมั่นในความรับผิดชอบของตนเองในชีวิตและครอบครัว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๑$, S.D. = ๐.๖๒) และสุดท้ายได้แก่ อ่านหนังสือธรรมะเป็นประจำ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๙$, S.D. = ๑.๒๘)

๕.๑.๓ สรุปผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลสรุปโดยรวมการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว ดังนี้

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีระยะเวลาอาศัยที่อยู่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

๑. อายุมากขึ้น ปัญหาในเรื่องของสุขภาพกาย ในเรื่องของไขมัน ความดันโลหิต เบาหวาน โรคอื่น ๆ มากตามวัย

๒. เรื่องอายุที่มากขึ้น ร่างกายเริ่มอ่อนแอ ไม่มีกำลังใจในการช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ

๓. พระสงฆ์กับการสร้างศูนย์อบรมเรื่องของสมุนไพรดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

๑. จิตใจไม่ค่อยสงบ เสียขวัญกำลังใจ

๒. การคิดมาก การคิดฟุ้งซ่าน กับปัญหาในครอบครัว

๓. บุคคลธรรมดาที่มีความโลภ โกรธ หลง กันอยู่ อยากรวย อยากมีความหวัง เป็นธรรมดาของมนุษย์

๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

๑. ยังมีอารมณ์โกรธอยู่ในทุกคนเมื่อเจอปัญหาที่เข้ามา รุมเร้ากับตัวเอง หรือการที่คนอื่นไม่ได้ตั้งใจตนเอง

๒. ปัญหาในเรื่องคนในสังคมไม่ค่อยเอาหลักธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดการแข่งขันในด้านของวัตถุภายนอกมากกว่าภายในจิตใจ

๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

๑. ปัญหาในเรื่องคนสังคม สนใจแต่เรื่องของการเมือง การแบ่งฝ่าย เกิดอคติในการแสดงความคิดเห็น เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้น

๒. การที่สังคมที่วุ่นวาย การเชื่อข่าวสาร ที่มีมากมายที่เผยแพร่ออกมาทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ไม่พอใจกัน

๓. เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การสนับสนุนนักการเมืองที่ตนเองชอบ

๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

๑. การหลงลืม ตามอายุ ตามกาลเวลา ความจำไม่ค่อยดีเหมือนก่อน อ่านหนังสือไม่ค่อยจำ

๒. คนทุกคนนี้ไม่ค่อยใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาก็ใช้อารมณ์และการใช้กำลังในการทำร้ายกัน โดยไม่ใช้สติปัญญาใคร่ควร พิจารณาก่อนการใช้การต่อท้อต่อกันไม่จบไม่สิ้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

๑. การควบคุมอาหาร เน้นการออกกำลังกาย การเดิน การวิ่งเพื่อสุขภาพ ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข เหล้า บุหรี่ กาแฟ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง น้ำอัดลม

๒. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างศูนย์กำลังใจ ในการดูแล ผู้สูงอายุ

๓. พระสงฆ์ควรมีสถานที่สร้างศูนย์สมุนไพรมอบให้แก่ผู้สูงอายุ หรือมีข้อมูลในการทำสมุนไพรมอบเพื่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ

๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

๑. ควรมีการสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมของผู้สูงอายุทุกวันพระเพื่อให้ผู้สูงอายุมีเวลาในการปฏิบัติธรรมหรือมาพบพูดคุยกัน

๒. การทำนุธรรมเข้ามาขัดเกลาคิดใจ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ มีสติต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

๓. อยากรให้พระสงฆ์เปิดธรรมต่าง ๆ ในหอกระจายข่าว ช่วงเวลาเช้า เพื่อจะทำให้ขัดเกลาคิดใจของผู้สูงอายุ

๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

๑. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างความสามัคคี การให้อภัยกัน การวางตัวเป็นกลางเมื่อมีปัญหาในชุมชน

๒. ควรเริ่มต้นที่บ้าน คนในครอบครัว ให้เข้าหาหลักธรรม เข้าหาพระสงฆ์เพื่อได้หลักธรรมให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เพื่อให้สังคมดีขึ้น

๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

๑. การเข้ามาปรึกษากันในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการสร้างความขัดแย้งทำให้เกิดการโกรธกัน

๒. ควรใช้สติปัญญาในการพิจารณา ขว่แต่ขว่การเสพขว่ที่ตนเองเชื่อถือได้ พร้อมเปิดใจพูดคุยถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น พร้อมนำมาซึ่งความเข้าใจกันเพื่อสังคมที่ดีขึ้นตลอดไป

๓. ควรพิจารณาถึงความดีของแต่ละคน บางคนมีดีบ้าง มีเสียบ้าง ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวมากมายทำให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกัน

๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

๑. ควรหาเวลาว่างอ่านหนังสือเป็นประจำ หรือให้ลูกให้หลานอ่านให้ฟัง เพื่อความอบอุ่นในครอบครัว

๒. ควรมีสติไตร่ตรองพิจารณาสาเหตุต่างๆ ให้ถ่องแท้แน่นอนก่อน ก่อนที่ใช้อารมณ์หรือการใช้กำลังในการทำร้ายร่างกายของผู้อื่น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ด้านภาพรวม ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมทั้ง ๕ ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นได้ว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง มีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา ทำให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสรารุณี ปญญาวุฑโฒ^๑** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

(๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย สอดคล้องกับที่ **พระอธิการเชื่อน เขมธมโม^๒** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

^๑ พระสรารุณี ปญญาวุฑโฒ, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม ๒๕๖๐): ๕๐๕-๕๒๓.

^๒ พระอธิการเชื่อน เขมธมโม, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี”, หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๒๕๖๐).

ในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

(๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมาคุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ สอดคล้องกับที่ ศรีสุตามีชานาญ^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

(๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมาคุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ สอดคล้องกับที่ สุทธิพงศ์ บุญผดุง^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

(๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมาคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมสอดคล้องกับที่ โกศล สอดส่อง^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

(๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา สอดคล้องกับที่

^๓ ศรีสุตามีชานาญ, “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๓).

^๔ สุทธิพงศ์ บุญผดุง, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑)”, ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาปีงบประมาณ, (๒๕๕๔).

^๕ โกศล สอดส่อง, “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา”. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๖๒-๑๗๕.

วิภาพร ลิทธิศาสตร์และคณะ^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่ต้องโทษเพื่อนำไปสู่การตอบสนองสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีเพศต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสรารุณี ปญญาวุฑโฒ^๗ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมืองจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุดา มีชำนานู^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน มี

^๖ วิภาพร ลิทธิศาสตร์ และคณะ “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”, (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พุทธชินราชสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๐).

^๗ พระสรารุณี ปญญาวุฑโฒ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาพุทธศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์อำเภอเมือง จังหวัดแพร่”, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๖๐).

^๘ ศรีสุดา มีชำนานู “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๓).

ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุทธิพงศ์ บุญผดุง**^๙ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการวิจัยพบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีระยะเวลาอาศัยที่อยู่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีระยะเวลาอาศัยที่อยู่ต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **โกศล สอดส่อง**^{๑๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีระยะเวลาอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิภาพร สิทธิศาสตร์ และคณะ**^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบ

^๙ สุทธิพงศ์ บุญผดุง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑)”, (ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาปีงบประมาณ, ๒๕๕๔).

^{๑๐} โกศล สอดส่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาจังหวัด พระนครศรีอยุธยาวารสาร”, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย: คณะศึกษาศาสตร์, ๒๕๖๑).

^{๑๑} วิภาพร สิทธิศาสตร์และคณะ “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราชสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๐).

ของสถานีนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อัญญา ปลอดเปลื้อง และคณะ**^{๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ: การศึกษาแบบเรื่องเล่า” ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีรายได้เพียงพอหรือไม่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

๑. ผู้สูงอายุควรมีการควบคุมอาหาร เน้นการออกกำลังกาย การเดิน การวิ่งเพื่อสุขภาพ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาสูบ เหล้า บุหรี่ กาแฟ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง น้ำอัดลม

๒. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างศูนย์กำลังใจ ในการดูแล ผู้สูงอายุ

๓. พระสงฆ์ควรมีสถานที่สร้างศูนย์สมมุติไพรให้แก่ผู้สูงอายุ หรือมีข้อมูลในการทำสมมุติไพร เพื่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ

(๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

๑. พระสงฆ์ควรเข้าไปมีบทบาทในเรื่องของการปฏิบัติธรรม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่ดี ไม่เสียขวัญกำลังใจ ในขณะที่ทำใจไม่ได้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่นการสูญเสียบุตร ธิดา

๒. ทุกวันนี้การคิดมาก การคิดฟุ้งซ่าน กับปัญหาในครอบครัว มีทุกครอบครัว ปัญหาของลูกหลานทำให้ผู้สูงอายุคิดมาก ก็หาหาฟังกับการให้กำลังใจที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นพระสงฆ์ในการพูดให้กำลังใจ

^{๑๒} อัญญา ปลอดเปลื้องและคณะ “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ: การศึกษาแบบเรื่องเล่า”, (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีจกริรัช, ๒๕๖๐).

๓. ผู้สูงอายุก็เป็นบุคคลธรรมดาที่มีความโลภ โกรธ หลง กันอยู่ อยากรวย อยากมีความหวัง เป็นธรรมดาของมนุษย์ เมื่อถึงเวลาที่จะหันหน้าเข้าหาพระธรรมและพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ควรสร้างที่ปฏิบัติธรรมให้กับผู้สูงอายุ

(๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

๑. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสร้างความสามัคคี การให้อภัยกัน การวางตัวเป็นกลาง เมื่อมีปัญหาในชุมชนให้ข้อคิด ข้อสติเตือนใจให้กับผู้สูงอายุ

๒. สังคมบุคคลคนในครอบครัว ควรเข้าหาศึกษาหลักธรรม พระสงฆ์เพื่อให้หลักธรรมให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เพื่อให้สังคมดีขึ้น เพื่อพัฒนาทางด้านอารมณ์ ใช้หลักกรรมฐานมีสติในการพิจารณาหลักธรรมให้เกิดประโยชน์

(๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

๑. พระสงฆ์ต้องมีบทบาทการเข้าสังคมในชุมชน การปรึกษาหารือกันในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการสร้าง ความขัดแย้งทำให้เกิดการโกรธกัน๒. ผู้สูงอายุต้องมีสติปัญญาในการพิจารณา ขาวแต่ขาวการเสพขาวที่ตนเองเชื่อถือได้ พร้อมเปิดใจพูดคุยถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น พร้อมนำมาซึ่งความเข้าใจกันเพื่อสังคมที่ดีขึ้นตลอดไป

๓. ผู้สูงอายุควรพิจารณาถึงความดีของแต่ละคน บางคนมีดีบ้าง มีเสียบ้าง ไม่ควรเข้าไม่ยุ่งเกี่ยวมากมายทำให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกัน

(๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

๑. ผู้สูงอายุควรมีเวลาว่างอ่านหนังสือเป็นประจำ หรือให้ลูกให้หลานอ่านให้ฟัง เพื่อความอบอุ่นในครอบครัว

๒. ผู้สูงอายุควรมีสติไตร่ตรองพิจารณาสาเหตุต่าง ๆ ให้ถ่องแท้แน่นอนก่อน ก่อนที่ใช้ อารมณ์หรือการใช้กำลังในการทำร้ายร่างกายของผู้อื่น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรจะศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่จะใช้หลักธรรม อธิบาท ๔ ในสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักธรรม

๒. ควรประชาสัมพันธ์รณรงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมผู้สูงอายุ ให้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเมื่อมีเวลาที่เหมาะสม เน้นการจัดกิจกรรม ทุกสัปดาห์

๓. ควรส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุในการเรียนธรรม เรียนบาลี การทำเวลาว่างให้เกิดประโยชน์สร้างกลุ่มอาชีพ

๕.๓.๔ ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเปรียบเทียบ บทบาทของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ผลการศึกษากว้าง ขวาง และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๒. ควรศึกษาวิจัยเชิงการมีส่วนร่วมของบทบาทของพระสงฆ์ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
๓. ควรศึกษาเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้ทราบรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ:

จอมพงศ์ มงคลวนิช. การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ชาญชัย อินทรประวัติ. การพัฒนาคุณภาพชีวิต. นครราชสีมา: เอเชียสาส์น, ๒๕๔๗.

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปณโณ). การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธี-สหายพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๓๙.

พศิน แดงจวง. บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลพับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔.

ศรีเรือน แก้วกังวณ. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๙ แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

สุรกุล เจนอบรม. วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: นิชินแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป, ๒๕๔๑.

อมรรัตน์ เรื่องสกุลพัฒนา. หลักวารสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เรื่องแสงการพิมพ์, ๒๕๕๑.

๒) คุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์:

กณิกนันต์ หยกสกุล. “การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพ”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

ดลนภา สร้างไธสง. “ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ: การศึกษาเชิงคุณภาพแบบสนทนากลุ่ม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ธันวา บัวมี. “แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองน้อย อำเภอดงหลวง จังหวัดชัยนาท”. **วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๗.

นันทิยา ใจเย็น. “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลท่าไม้ อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี”. **สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗.

ปรางทิพย์ รักดีศรีไพรวัลย์. “การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ ๑๑ ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง”. **สารนิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙.

พระอธิการเชื่อน เขมธมโม. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอดงหลวง จังหวัดอุทัยธานี”. **หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๒๕๕๙.

พัชรี เขียวสะอาด. “ปัญหาและความต้องการด้านส่งเสริมสุขภาพและสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี”. **ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น**, บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙.

วัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว. “พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอมืองชลบุรี” **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป**. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.

ศรีสุดา มีชานาญ. “คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”. **ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๓.

สุกัญญา มาลาอี. “คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง
เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.

สุรจิตต์ วุฒิการณ์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนากจังหวัดพิจิตร”. **สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๖๐.

๓) รายงานวิจัย:

ชนะโชค คำวัน, “แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม”, **รายงานการวิจัย**. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓.

ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ. “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก” **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะแพทยศาสตร์, ๒๕๕๕.

วิภาพร สิทธิศาสตร์และคณะ. “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านเสาหิน ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราชสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๐.

สุทธิพงษ์ บุญผดุง. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑)”, **รายงานการวิจัย**, ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีงบประมาณ ๒๕๕๔.

สุพร คูหา. “แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”. **รายงานการวิจัย**. การศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓.

๔) บทความ:

กิตติวงศ์ สาสวด. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออก”. **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑): ๒๑-๓๒.

โกศล สอดส่อง, “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา”. **วารสารศึกษาศาสตร์ มมร**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๖๒-๑๗๕.

ชุตติเดช เจียนดอน. “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา”. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**. เล่มที่ ๔๑ ฉบับที่ ๓ (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๕๔): ๒๓๓-๒๔๖.

พระครูนันทมงคลวิศิษฐ์, “พระสงฆ์กับบทบาทการพัฒนาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย”. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม): ๒๕๕๙ ๒๑-๓๑

พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ สุเทวเมธี). “พระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน”. **วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๒๗-๑๔๒.

พระครูวิจิตรปฐมรัตน์(ปญญาทีโป). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา”. **วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘): ๙๐-๙๔

พระมหาโยธิน โยธโก. “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียง”. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์** ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๒๕-๓๖

พระสรารุณี ปญญาวุฑโฒ. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาพุทธศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม ๒๕๖๐): ๕๐๕-๕๒๓.

พิมพ์สุทธิ บัวแก้ว. “การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย”. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๙๔-๑๐๙.

ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่”. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุทรรศน์**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๗๗-๘๗.

ศตพร เพียรวิมังสา. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข้ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. **Veridian E-Journal**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๑): ๓๑๔๔-๓๑๕๖

อัญญา ปลดเปลื้องและคณะ, “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ: การศึกษาแบบเรื่องเล่า”. วารสาร
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐):
๙๑-๑๐๔.

๕) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

พระราชบัญญัติว่าด้วยการศาสนศึกษา. อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เกี่ยวข้องกับการควบคุม. (อัดสำเนา)

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๕.
นนทบุรี: เอสเอส พลัส มีเดีย. ๒๕๕๕. (อัดสำเนา)

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว โครงการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว.
กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก็อปปี ประเทศไทย, ๒๕๔๙. (อัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี,
๒๕๕๕.

องค์การบริหารส่วนตำบลยม. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการ Quality of Worklife และแผน
ยุทธศาสตร์การพัฒนา คุณภาพชีวิตของข้าราชการส่วนท้องถิ่น”. น่าน: องค์การบริหาร
ส่วนตำบลยมอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน, ๒๕๕๘. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

อนุสรณ์ เป้าสูงเนินและคณะ, “พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา”. รายงาน
การประชุม. มหาวิทยาลัยมหาสารคามการประชุมมหาสารคามวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๖,
๒๕๕๘. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

๖) ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย พระราชบัญญัติ ฯลฯ ที่ไม่ปรากฏผู้แต่ง:

พระราชบัญญัติว่าด้วยการศาสนศึกษา, อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เกี่ยวข้องกับการควบคุม.

๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

กรมสุขภาพจิต. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.dmh.go.th/test/whoqol/> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ข้อมูลตำบลโชคชัย. อำเภอโชคชัย นครราชสีมา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.thaitambon.com/tambon/300708> [๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ธเนศ ถวิลหวัง, การพัฒนาคุณภาพชีวิตและองค์กร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

[http://pvlokop.dld.go.th/my%20pictures%202556/New%20Folder%20\(38\)/idp/ppt/2.pdf](http://pvlokop.dld.go.th/my%20pictures%202556/New%20Folder%20(38)/idp/ppt/2.pdf) [๓๑ มกราคม ๒๕๖].

ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<http://www.amphoe.com/menu.php?am=221&pv=20&mid=1>
[๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. เลขาธิการ ก.พ. เผยเตรียมปรับอายุเกษียณ, [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/index.php?option=com_content&view=article&id=3680:2013-06-6-06-27-30&catid=236:2011-07-07-07-48-28&Itemid=239 [๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๒].

อารยา อารีสกุลสุข, คุณภาพชีวิตกับพุทธศาสนา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.gotoknow.org/posts/480383%5B%C3%B3> [๒๑ มกราคม ๒๕๖๒]

๗) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมราช ธีรวัฒนา. เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

พระครูพิทักษ์อรรถกิจ. เจ้าคณะตำบลละลมใหม่ – ท่าจะหลุง, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

นายบัลลังก์ ไวทยศิริ. นายอำเภอโชคชัย, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

นายนำ ปลอดกระโทก. นายองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

นายสนธยา ภัคดีกิจ, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒.

นายสัญญา แปะกระโทก. กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓.

นายสาธิต ดับกระโทก. นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

นางชั้น บุญกระโทก. ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๒.

๘) ภาษาอังกฤษ:

Beadle-Brown, J., Murphy, G., and DiTerlizzi, M. "Quality of Life for the Camberwell Cohort" *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*. (2008): 380-390.

Chen, J., Murayama, S., and Kamibeppu, K., Factors related to well-being among the elderly in urban China focusing on multiple roles. *BioScienceTrends*, (2010): 61-72

Flanagan, J., **A Research Approach to Improving Our Quality of life**, American Psychologist, (2008): 136–147.

World Health Organization. **Home-based long-term care-in report of a WHO study group: Home-based long-term**. Geneva: World Health Organization, 2010.

Yamane, Taro. ‘**An Introductory Analysis**’. New York: Harper and Row, 1970.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มุ่งสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพื่อจะได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย และอาจนำไปใช้ในอนาคตได้ ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อโดยละเอียด และโปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงโดยครบถ้วนทุกข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับอย่างยิ่ง และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ไม่ใช้รายบุคคล

๒. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านด้วยดี

พระศุภชัย ปญญาวิโร

นิสิตปริญญาโท

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : แบบสอบถาม มีทั้งหมด ๕ ข้อ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับท่าน

๑. เพศ ๑. ชาย ๒. หญิง
๒. อายุ ๑. อายุ ๑๘ - ๓๕ ปี ๒. อายุ ๓๖ - ๕๐ ปี
 ๓. อายุ ๕๑ - ๖๕ ปี ๔. อายุ ๖๖ ปี ขึ้นไป
๓. การศึกษา ๑. ไม่ได้รับการศึกษา ๒. ประถมศึกษา
 ๓. มัธยมศึกษาตอนต้น ๔. มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช
 ๕. อนุปริญญา , ปวส ๖. ปริญญาตรี
 ๗. ปริญญาโท ๘. ปริญญาเอก
๔. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่(ทะเบียนบ้าน)
 ๑. ๐ - ๕ ปี ๒. ๖ - ๑๐ ปี
 ๓. ๑๐ ปีขึ้นไป
๕. มีรายได้เพียงพอหรือไม่ ๑. พอใช้จ่าย ๒. ไม่พอใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สิน
 ๓. ไม่พอใช้จ่ายและมีหนี้สิน ๔. เหลือใช้มีไว้เก็บ
๖. การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ๑. มีผู้ดูแล ๒. ไม่มีผู้ดูแล

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง : แบบสอบถาม มีทั้งหมด ๕ ด้าน โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือ ที่ตรงกับระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของท่านที่เกิดขึ้นจริง เพียงคำตอบเดียว

- ๕ หมายถึง มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับ มากที่สุด
 ๔ หมายถึง มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับ มาก
 ๓ หมายถึง มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับ ปานกลาง
 ๒ หมายถึง มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับ น้อย
 ๑ หมายถึง มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับ น้อยที่สุด

ลำดับ ที่	การส่งเสริมคุณภาพชีวิต	ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย						
๑.	ท่านได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย					
๒.	ท่านมีกำลังกายในการทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน					
๓.	ท่านได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน					
๔.	พระสงฆ์แนะนำให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดิน การวิ่ง					
๕.	ท่านบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ ๕ หมู่					
๖.	ท่านพอใจการทำกิจกรรมต่างๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน					
๗.	พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ท่านใช้ยาสมุนไพรในการรักษา					
๘.	ท่านสามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตัวเอง					

ตารางต่อ (ต่อ)

ลำดับ ที่	การส่งเสริมคุณภาพชีวิต	ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ						
๑.	ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่นมีความสุข ความสงบในใจ					
๒.	ท่านมีสมาธิในการทำงานด้านต่าง ๆ					
๓.	ท่านรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพตัวท่านเอง					
๔.	พระสงฆ์ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติธรรมเพื่อลด ความเหงา สิ้นหวัง เศร้า วิตกกังวล					
๕.	ท่านเข้าใจชีวิตตามกฎของธรรมชาติ					
๖.	ท่านกล้าตัดสินใจและมั่นใจในการทำงาน					
๗.	ท่านมีความคิดเชิงบวกกับบุคคลอื่นที่ สนทนาด้วย					
๘.	ท่านมีจิตใจที่ดึงมาต่อเพื่อนร่วมงาน					
๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์						
๑.	ท่านได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับ การพัฒนาสุขภาพจิต					
๒.	ท่านรู้วิธีการควบคุมอารมณ์เมื่อ โกรธ ดีใจ และเสียใจ					
๓.	ท่านได้รับการพัฒนาจากพระสงฆ์ด้าน การ ให้ท่านรักษาศีล และการปฏิบัติธรรม ภาวนา					
๔.	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนนอกสถานที่ในแต่ละ ปี					
๕.	ท่านมีสติปัญญาในการมองโลกและ พิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็น จริง					
๖.	ท่านรู้จักรักและวางใจคนอื่น					

ตารางต่อ

๗.	ท่านมีความพอดีกับชีวิตและไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น					
๘.	ท่านมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น					
๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม						
๑.	ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเชื่อมสัมพันธกับผู้อื่น					
๒.	ท่านพึงพอใจเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น					
๓.	พระสงฆ์พาท่านไปเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน					
๔.	ท่านปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม					
๕.	ท่านบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน					
๖.	ท่านชอบช่วยเหลือคนในชุมชนเมื่อเขามีปัญหาเดือดร้อน					
๗.	ท่านรู้สึกมีความสุขกับการได้ร่วมเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม					
๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา						
๑.	ท่านอ่านหนังสือธรรมะเป็นประจำ					
๒.	ท่านมีความสุขทางจิตใจ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะมีจิตสงบ ปราศจากอกุศล					
๓.	ท่านมีความสุขกับการนำความรู้และประสบการณ์ ของท่าน มาใช้แก้ปัญหาของตนเองได้					
๔.	ท่านมีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานรับผิดชอบ					
๕.	ท่านมีขวัญกำลังใจที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และมีสติต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตของท่าน					

ตารางต่อ (ต่อ)

ลำดับ ที่	การส่งเสริมคุณภาพชีวิต	ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา						
๖.	ท่านมีความอดทน มีความพยายาม และ ความ มั่นในความรับผิดชอบของตนเองในชีวิตแ ครอบครัว					
๗.	ท่านสามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาวิกฤตของ ชีวิต ที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว					
๘.	ท่านมีความละเอียด ต่อการเบียดเบียน หรือ สร้างความเดือดร้อน ให้กับตนเองและผู้อื่น					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ของผู้สูงอายุของพระสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย

ปัญหา

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๒) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

ปัญหา

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๓) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๔) คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๕) คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ผู้วิจัยขอเจริญพร และอนุโมทนาขอบคุณอย่างยิ่ง ที่ท่านได้อนุเคราะห์และสละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างยิ่งที่กำลังจะพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในครั้งต่อไปในอนาคต

พระศุภชัย ปญญาวชิโร

นิสิตปริญญาโท

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ มี ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ชื่อ.....นามสกุล.....

๒. อายุ.....ปี

๓. เพศ () ชาย () หญิง

๔. สำเร็จการศึกษา

() ๑. ไม่ได้รับการศึกษา

() ๒. ประถมศึกษา

() ๓. มัธยมศึกษาตอนต้น

() ๔. มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช

() ๕. อนุปริญญา , ปวส

() ๖. ปริญญาตรี

() ๗. ปริญญาโท

() ๘. ปริญญาเอก

๕. ตำแหน่งหน้าที่การงาน.....(ถ้ามี)

๖. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๗. เบอร์โทรศัพท์.....

๘. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ เดือน..... พ.ศ.....

เวลา.....

ส่วนที่ ๒ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ โดยนับอายุเป็นปีเต็ม และอาศัยอยู่ในพื้นที่ เขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๑๐ ตำบล อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา คือ ๑)ตำบลกระโทก ๒) ตำบลพลับพลา ๓) ตำบลท่าอ่าง ๔) ตำบลทุ่งอรุณ ๕) ตำบลท่าลาดขาว ๖) ตำบลท่าจะหลุง ๗) ตำบลท่าเยี่ยม ๘) ตำบลโชคชัย ๙) ตำบลละลมใหม่พัฒนา และ๑๐) ตำบลด่านเกวียน

การส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนผู้สูงอายุในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ให้ดีขึ้น เช่น ส่งเสริมการลงทุน ส่งเสริมการศึกษา

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับ การใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่ ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้รับ

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย หมายถึง ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ บริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นการการพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สมส่วน และไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ หมายถึง ผู้สูงอายุมีการรับรู้ความรู้สึกทางบวกต่อบุคคลอื่น การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจ การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ และการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ

คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์ หมายถึง การสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ โดยการพัฒนาทางด้านจิตใจด้วยการให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรม สันทนาการ การฝึกสมาธิ การผ่อนคลายด้วยการฟังเพลง การพักผ่อน การท่องเที่ยว เป็นต้น

คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม หมายถึง การสร้างการยอมรับ และยกย่องจากสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคม หรือหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม

คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา หมายถึง การเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง ได้แก่ การอ่านหนังสือ การเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาข้อมูลสารสนเทศจากสื่อต่าง ๆ การสังเกต และติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การพัฒนาตนเอง ต้องมีความพร้อมสำหรับการศึกษาเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง แล้วจะทำให้บุคคลนั้นสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ส่วนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพกาย ควรมีอย่างไรบ้าง?

๒. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ ควรมีอย่างไรบ้าง?

๓. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านการพัฒนาทางอารมณ์ ควรมีอย่างไรบ้าง?

๔. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีอย่างไรบ้าง?

๕. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา ควรทำอะไรบ้าง?

ข้อเสนอแนะ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑. ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพกาย ควรทำอะไรบ้าง?

๒. ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ ควรทำอะไรบ้าง?

๓. ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านการพัฒนาทางอารมณ์ ควรทำอะไรบ้าง?

๔. ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรทำอะไรบ้าง?

๕. ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา ควรทำอะไรบ้าง?

พระศุภชัย ปญญาชีโร

นิสิตปริญญาโท

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๐๕๔

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมางกูร

ด้วย พระศุภชัย ญาษา ปณญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอไชยชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ดร.ดร. หล้า
สุรินทร์ นียมมางกูร
รศ. ดร. สุรินทร์ นียมมางกูร
๒๐ ต.ค. ๖๖.

ผู้ประสานงาน: พระศุภชัย ปณญาวชิโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๐๗๐-๒๕๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๘

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร อ.ดร.ภาณุมา คำจตุ

ด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมโทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พริสวาท

ผู้ประสานงาน: พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๐๗๐-๒๔๐๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๔-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๕๔

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ดร.ลำยอง กลมกุล

ด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๒๐๔๒๖๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๑-๐๗๐-๒๕๐๔

ดร.ลำยอง กลมกุล
ผู้อำนวยการ
ส่วนวิจัย สารสนเทศและบริหารวิชาการ
ศูนย์อาเซียนศึกษา
๑๕ / ๓ / ๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๐๕๘

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช ชูจันทร์

ด้วย พระศุภชัย ฉายา ปญญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอไชยศชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระอุดมสิทธินายก

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระศุภชัย ปญญาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๑-๐๓๐๒๘๐๘

11/10/2022
13/10/2022

ดร.เดช ชูจันทร์

(ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์)

...../...../.....

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว๐๕๘

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง วรรณทอง

ด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รัทสประจำตัวนิสิต ๒๑๐๑๒๐๕๒๑๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๑-๐๗๐๒๘๐๘

(ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง)

...../...../.....

ภาคผนวก ค
ผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ที่	บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย									
๑.	ท่านได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีกำลังกายในการทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓.	ท่านได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๔.	พระสงฆ์แนะนำให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดิน การวิ่ง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕.	ท่านบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ ๕ หมู่	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๖.	ท่านพอใจการทำกิจกรรมต่างๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๗.	พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ท่านใช้ยาสมุนไพรในการรักษา	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๘.	ท่านสามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตัวเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ									
๑.	ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบในใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีสมาธิในการทำงานด้านต่าง ๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓.	ท่านรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพตัวท่านเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

ที่	บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๒.คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ									
๔.	พระสงฆ์ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติธรรมเพื่อลด ความเหงา สิ้นหวัง เศร้า วิตกกังวล	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕.	ท่านเข้าใจชีวิตตามกฎของธรรมชาติ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
6.	ท่านกล้าตัดสินใจและมั่นใจในการทำงาน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
7.	ท่านมีความคิดทางบวกกับบุคคลท่านอื่นท่านปรึกษาท่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
8.	ท่านมีจิตใจที่ติดตามต่อเพื่อนร่วมงาน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓.คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์									
๑	ท่านได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒	ท่านรู้วิธีการควบคุมอารมณ์เมื่อ โกรธ ดีใจ และเสียใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓	ท่านได้รับการพัฒนาจากพระสงฆ์ด้านการให้ท่านรักษาศีล และการปฏิบัติธรรมภาวนา	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๔	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนนอกสถานที่ในแต่ละปี	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕	ท่านมีสติปัญญาในการมองโลกและพิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๖	ท่านรู้จักรักและวางใจคนอื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๗	ท่านมีความพอดีกับชีวิตและไม่ทำ ความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

๘	ท่านมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
ที่	บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๔.คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม									
๑	ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเชื่อมสัมพันธกับผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒	ท่านพึงพอใจเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓	พระสงฆ์พาท่านไปเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๔	ท่านปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕	ท่านบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๖	ท่านขอความช่วยเหลือคนในชุมชนเมื่อเขามีปัญหาเดือดร้อน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๗	ท่านรู้สึกมีความสุขกับการได้ร่วมเฝ้าอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่สังฆส่วนรวม	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕.คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา									
๑	ท่านอ่านหนังสือธรรมเป็นประจำ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒	ท่านมีความสุขทางจิตใจ ไม่ว่าจะทำอะไรขึ้น จะมีจิตสงบ ปราศจากอกุศล	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

๓	ท่านมีความสุขกับการนำความรู้และประสบการณ์ ของท่าน มาใช้แก้ปัญหาของตนเองได้	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
ที่	บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๕.คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา									
๔	ท่านมีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานรับผิดชอบ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕	ท่านมีขวัญกำลังใจที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และมีสติต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตของท่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๖	ท่านมีความอดทน มีความพยายาม และความตั้งมั่นในความรับผิดชอบของตนเองในชีวิตและครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๗	ท่านสามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาวิกฤตของชีวิต ที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๘	ท่านมีความละเอียด ต่อการเบียดเบียน หรือสร้างความสะดวก ร้อน ให้กับตนเองและผู้อื่น	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ	ข้อความ	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
๑. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย		
๑.	ท่านได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย	๐.๙๗๐
๒.	ท่านมีกำลังกายในการทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน	๐.๙๖๘
๓.	ท่านได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน	๐.๙๖๘
๔.	พระสงฆ์แนะนำให้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดิน การวิ่ง	๐.๙๖๙
๕.	ท่านบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ ๕ หมู่	๐.๙๖๘
๖.	ท่านพอใจการทำกิจกรรมต่างๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน	๐.๙๖๘
๗.	พระสงฆ์มีการส่งเสริมให้ท่านใช้ยาสมุนไพรในการรักษา	๐.๙๖๘
๘.	ท่านสามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตัวเอง	๐.๙๖๘
๙.	ท่านได้รับการดูแลจากพระสงฆ์เมื่อเจ็บป่วย	๐.๙๖๘
๒. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ		
๑.	ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่นมีความสุข ความสงบในใจ	๐.๙๖๘
๒.	ท่านมีสมาธิในการทำงานด้านต่าง ๆ	๐.๙๖๘
๓.	ท่านรู้สึกพึงพอใจในศักยภาพตัวท่านเอง	๐.๙๖๘
๔.	พระสงฆ์ส่งเสริมให้ท่านปฏิบัติธรรมเพื่อลด ความเหงา สิ้นหวัง เศร้า วิตกกังวล	๐.๙๖๘
๕.	ท่านเข้าใจชีวิตตามกฎของธรรมชาติ	๐.๙๖๗
๖.	ท่านกล้าตัดสินใจและมั่นใจในการทำงาน	๐.๙๖๘
๗.	ท่านมีความคิดเชิงบวกกับบุคคลอื่นที่สนทนาด้วย	๐.๙๖๙
๘.	ท่านมีจิตใจที่ดีงามต่อเพื่อนร่วมงาน	๐.๙๖๙
๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์		
๑.	ท่านได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต	๐.๙๖๙
๒.	ท่านรู้วิธีการควบคุมอารมณ์เมื่อ โกรธ ดีใจ และเสียใจ	๐.๙๖๘
๓.	ท่านได้รับการพัฒนาจากพระสงฆ์ด้าน การให้ท่านรักษาศีล และการปฏิบัติธรรมภาวนา	๐.๙๖๘
ข้อ	ข้อความ	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

๓. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางอารมณ์		
๔.	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนนอกสถานที่ในแต่ละปี	๐.๙๖๘
๕.	ท่านมีสติปัญญาในการมองโลกและ พิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง	๐.๙๖๘
๖.	ท่านรู้จักรักและวางใจคนอื่น	๐.๙๖๘
๗.	ท่านมีความพอดีกับชีวิตและไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น	๐.๙๖๘
๘.	ท่านมีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น	๐.๙๖๘
๙.	ท่านได้รับการอบรมจากพระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต	๐.๙๖๘
๔. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม		
๑.	ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเชื่อมสัมพันธ์กับผู้อื่น	๐.๙๖๙
๒.	ท่านพึงพอใจเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น	๐.๙๖๘
๓.	พระสงฆ์พาท่านไปเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	๐.๙๖๙
๔.	ท่านปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และคุณธรรม จริยธรรม	๐.๙๖๘
๕.	ท่านบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน	๐.๙๖๘
๖.	ท่านชอบช่วยเหลือคนในชุมชนเมื่อเขามีปัญหาเดือดร้อน	๐.๙๖๘
๗.	ท่านรู้สึกมีความสุขกับการได้ร่วมเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม	๐.๙๖๙
๕. คุณภาพชีวิตด้านพัฒนาทางด้านสติปัญญา		
๑.	ท่านอ่านหนังสือธรรมะเป็นประจำ	๐.๙๗๐
๒.	ท่านมีความสุขทางจิตใจ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะมีจิตสงบ ปราศจากอกุศล	๐.๙๖๘
๓.	ท่านมีความสุขกับการนำความรู้และ ประสบการณ์ ของท่าน มาใช้แก้ปัญหาของตนเองได้	๐.๙๖๙
๔.	ท่านมีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานรับผิดชอบ	๐.๙๗๐
๕.	ท่านมีขวัญกำลังใจที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และมีสติต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของท่าน	๐.๙๗๐
๖.	ท่านมีความอดทน มีความพยายาม และ ความตั้งมั่นในความรับผิดชอบของตนเองในชีวิตและครอบครัว	๐.๙๖๙
๗.	ท่านสามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาวิกฤตของชีวิต ที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว	๐.๙๗๑
๘.	ท่านมีความละเอียด ต่อการเบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อน ให้กับตนเองและผู้อื่น	๐.๙๗๐

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไญ้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พศศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูอนวัตรชินวงศ์ เจ้าคณะอำเภอโมนไทย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณญาวชิโร วัธสปรจำต้วนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๓๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ
อำเภอไชโยชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๐๘๐๗๖๓

พระครูอนวัตรชินวงศ์

ผู้ประสานงาน: พระศุภชัย ปณญาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๑-๐๗๐๒๘๐๘

ที่ นม ๐๕๑๘/๕๗/๒๕

ที่ว่าการอำเภอโชคชัย
ถนนเสรีประชา นม ๓๐๑๙๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

จำนวน ๑ ชุด

ตามที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แจ้งอำเภอโชคชัยว่าขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย รายของพระศุภชัย ฉายา ปญฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรดังกล่าว นั้น

อำเภอโชคชัย ขอส่งแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำหรับรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(นายบัลลังก์ ไวทยศิริ)
นายอำเภอโชคชัยที่ทำการปกครองอำเภอ
กลุ่มงานบริหารงานปกครอง
สำนักงานอำเภอ
โทร.๐-๔๔๔๙-๒๔๔๒

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์การวิจัย

ที่ นม ๐๕๑๘/๕๗/๒๕

ที่ว่าการอำเภอโชคชัย
ถนนเสรีประชา นม ๓๐๑๙๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

จำนวน ๑ ชุด

ตามที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แจ้งอำเภอโชคชัยว่าขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย รายของพระศุภชัย ฉายา ปญฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรดังกล่าว นั้น

อำเภอโชคชัย ขอส่งแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำหรับรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(นายบัลลังก์ ไวทยศิริ)
นายอำเภอโชคชัยที่ทำการปกครองอำเภอ
กลุ่มงานบริหารงานปกครอง
สำนักงานอำเภอ
โทร.๐-๔๔๔๙-๒๔๔๒

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๒/ว ๐๗๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์อรุณกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ละมใหม่พัฒนา อําเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รัตตประจําตัวนํสํ ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโคกชัย
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจําเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสําคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิญาณก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๕๐-๐๗๐๒๘๐๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอยางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พุดศจิกายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ปทุมมากร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณณฺวาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระศุภชัย ปณณฺวาวชิโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๙๑-๐๗๐๒๘๐๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๒

มหาวิทยาลัยมหจุลาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
 อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
 โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
 Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
 Website : gps.mcu.ac.th
 E-mail : gps@mcu.ac.th

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร นายสนธยา กักตักิจ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละมใหม่พัฒนา อำเภอไชคชัย
 จังหวัดนครราชสีมา
 สิ่งส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
 ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอไชคชัย
 จังหวัดนครราชสีมา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระศุภชัย ปณญาวชิโร
 โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๕-๐๗๐๒๘๐๘

(นายสนธยา กักตักิจ)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละมใหม่พัฒนา

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/ว ๐๗๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายนำ ปลอดกระโทก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๑-๐๗๖๒๘๐๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๓๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสัญญา แปงกระโทก กำนันตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโคกชัย
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

นาย สัญญา แปงกระโทก

นิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๑๖

ผู้ประสานงาน : พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๓-๐๗๐๒๘๐๘

ที่ ศธ ๒๑๐๕.๒/ว ๐๗๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสำริด ตับกระโทก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลละลมใหม่พัฒนา
อำเภอไชยชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุภชัย ฉายา ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๕๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอไชยชัย
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธิธนายก, มศ.ตร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
โทรศัพท์ : ๐๘๑-๐๗๐๖๘๐๘

๒๑.๑๑.๒๕๖๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/ว ๐๗๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ใชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พุดศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางชั้น บุญกระโทก ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระศุกชัย ฉายา ปญญาวิโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๕๒๑๖ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระศุกชัย ปญญาวิโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๑-๐๗๐๖๘๐๘

นางชั้น บุญกระโทก

ภาคผนวก ฉ
ภาพการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์

เก็บแบบสอบถามประชาชนตำบลกระโทก

เก็บแบบสอบถามประชาชนตำบลท่าอ่าง

เก็บแบบสอบถามประชาชนตำบลท่าลาดขาว

เก็บแบบสอบถามประชาชนตำบลท่าเยี่ยม

สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์อรรถกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง

สัมภาษณ์นายสัญญา แปะกระโทก กำนันตำบลละมใหม่พัฒนา

สัมภาษณ์นายนำ ปลอดกระโทก นายกองค้การบริหารส่วนตำบลละมใหม่พัฒนา

นายบัลลัง ไวทย์ศิริ นายอำเภอโชคชัย

สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์ปทุมมาร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย

สัมภาษณ์นางฉิ่ง บุญกระโทก ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลละลมใหม่พัฒนา

สัมภาษณ์นายสนธยา ภัคตีกิจ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา

สัมภาษณ์นายสำริด ดับกระโทก ผู้อำนวยการส่งเสริมสุขภาพตำบลละลมใหม่พัฒนา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/ฉายา	พระศุภชัย ปณฺญาวชิโร
นามสกุล	เปลื้องกระโทก
ว/ ด/ ป/ เกิด	วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๒๘
ภูมิลำเนา	ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา (สาขาพุทธศาสตรบัณฑิต)
อุปสมบท	วัดกุศจอกใหญ่ ตำบลละลมใหม่อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
สังกัดวัด	วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดละลม
วิทยฐานะ	นักธรรมเอก
ปีที่เข้าศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๖๐
ปีที่สำเร็จการศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๖๒
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา